

NT00001_23

Nadere Toegang op inv.nr 23

uit het archief van het

Stadsbestuur Wijk bij Duurstede, 1300-1810 (1)

H.J. Postema

Juni 2015

Inleiding

Dit document bevat een volledige transcriptie van het poorterboek van Wijk bij Duurstede. Over de datering van dit boek bestaat intussen weinig twijfel. Het boek is een verzameling akten en vervangt een ouder poorterboek dat ca. 1444 door brand is vernietigd.¹ De stukken dateren van 1340² tot 1504³. De oudste handtekening is van 3 mei 1508. Dat maakt het dateren eenvoudiger. Dit boek is geschreven tussen 1504 en 1508.

Het boek is volledig getranscribeerd. Afkortingen zijn meestal voluit geschreven. In sommige gevallen staan deze tussen vierkante haken. Waar lezing van een woord onzeker is, is dit in een voetnoot aangegeven.

Het origineel maakt door een rode kleur duidelijk dat een nieuwe akte begint. Dit is in deze transcriptie vervangen door een witregel en de kop weergegeven in Bold.

In het tijdschrift *Het Kromme-Rijngebied* schreef dr. A.A.B. van Bommel in 2014 een artikel over de lotgevallen van dit poorterboek.⁴

Uit de aard der zaak worden er in dit poorterboek diverse personen genoemd. Het gaat in Wijk bij Duurstede (of daarop betrekking hebbend) om de volgende beroepen:

Bisschoppen:

David van Bourgondië (1459, 1488-1489)

Rudolf van Diepholt (1449)

Arend van Hoorn (1375)

Johan van Hoorn (1323)

¹ Zie pag. [12].

² Zie pag. [14].

³ Zie pag. [12v].

⁴ 48^e jaargang, nr 1, pag. 13-21.

Burgemeesters:

Dirck Baers (1429-1430)
Steven van Boeckhout (1429-1430)
Dirck van Haudaen (1444, 1447)
Evert Jansz (1445)
Claes de Ridder (1441-1442, 1447)
Willem de Ridder (1428)
Jan van Riebeeck (1436)
Peter de Roij (1504)
Frederick Taets (1436)
Willem de Vlieger (1441-1442)
Dirck van Zijll (1428)
Cornelis van Zuydoert (1444-1445)

Inwoners:

Willem Alertszen (1474)
Gerrit de Backer (1480)
Jacob van Bemmelen (1480)
Jan Brant (1480)
Gosen Grietsoen (1480)
Gammel Jacobsz (1474)
Reijnier Louwen (1480)
Jacob Volckensz (1488)
Geurt Vrient (1480)
Jan van Wijck (1480)

Ridders:

Gijsbrecht van Apcoude (1300)

Sweder van Apcoude (1323)
Willem ten Berge (1444, 1449)
Sweder van Bloemesteijn (1323)
Otto van Buren (1300)
Hubert van Everdingen (1300)
Jacob van Gaasbeek (1436, 1441-1442, 1444, 1447, 1449-1450, 1459)
Reijnoud van Gelre (1340)
Henrick van Glinthorst (1450)
Gijsbert van der Goeij (1300)
Everard van Heemstede (1323)
Willem van Henegouwen (1323, 1441)
Gijsbert van Ijsselstein (1323)
Johan van de Yze (1367)
Jan van Lannooij (1449)
Hendrick van der Leck (1323)
Hendrick van Loenresloot (1323)
Hendrick van Rijn (1323)
Eerst van Sterckenburg (1323)
Hubert die Steucke (1323)
Sweder van Vianen (1323)
Johan van Woudenberg (1323)
Johan van Zulen (1300)
Steven van Zulen (1323)
Sweder van Zulen (1300)
Wouter van Zulen (1323)

Schepenen:

Jan van Beesd (1428)

Steven van Boeckhout (1428, 1444)
Jan Brantsz (1428, 1442, 1444, 1447)
Hendrick Dircksz (1447)
Willem Dirck Hendricksz (1444-1445)
Herman Elias (1429-1430)
Hendrick van Glinthorst (1445)
Dirck van Houdaen (1442)
Elis Jansz (1428)
Goossen Claesz (1447)
Hendrick Ouweert (1445)
Lambert Petersz (1442)
Claes de Ridder (1428)
Peter de Ridder (1445)
Jan van Riebeeck (1442, 1444-1445)
Willem van Riebeeck (1447)
Gerrit de Rode (1429-1430)
Dirck Jan Smeetsoen (1442, 1447)
Dirck Spronck (1429-1430)
Willem Stevensz (1428, 1444, 1447)
Willem de Vlieger (1429-1430, 1444)
Aernt Volckenz (1429-1430, 1445)
Dirck van de Wetering (1428)
Jacob Wonder (1429-1430, 1442, 1444-1445, 1447)
Jacob van Zijll (1492-1430)
Cornelis van Zuijdoert (1442)

Schout of Richter:

Evert Jansz (1429-1430, 1436-1437)

Willem van den Noerde (1428)

Stadhouder of Richter:

Jan van Driebergen (1436-1437)

Johan van Meerten (1429-1430, 1441-1442, 1444-1445, 1447, 1449)

Transcriptie

[1]

Poirter boeck tot Wyck by Duyrstadt.

[2]

Dit is die tafel van desen boeke dair men alle punten in sueken mach by den getale

Den brief van der poerten vryheit	I
Den brief van mijn Joncheer van Gaesbeeck	IIII
Vander overgift van Wijck van onsen Joncheer van Gaesbeeck	VI
Die vriheit van biscop Roeloff	X
Die confirmatie van biscop David	XI
Vanden tolle in Hollant	XII
Van verbij die tollen te varen	XII
Van die wtschrift vanden tolle in Hollant ende Zeelant	XIII
Vanden tolle to Lobede	XIIII
Die confirmacie van biscop Frederick	XIIII
Vander enicheit tusschen der stat van Utrecht ende Wijck	XV
Vander enicheit tusschen der van Amersfoert ende Wijck	XVII

[3]

Vanden kueren	XVII
Hoemen richten sal stoet of scheel	XIX
Van vrede te nemen	XIX
Van inbieden van kueren	XX
Van lange mesken te dragen	XXI
Van vrede te geven	XXI
Vander lude oeft te nemen vten boemgaerden	XXII
Watmen geven sal van een aem wijns tot excusse	XXIIII
Van hoppenbier te brouwen binnen Wijck	XXIIII
Hoe veel koerns datmen in een braut biers doet	XXV
Vanden verzwaren vanden wijn sijs ende bier sijs van overzee	XXV
Van tonnen te yken	XXV
Vanden sys meisters eet te gaen voir den tappers eedt	XXVI
Van maten te yken	XXVI

[4]

Van broot te wegen	XXVI
Vanden cleinen sys wat elc p[er]sele geven sal	XXVI
Wat een vat medes geven sal te sise	XXVIII
Van goet datmen inder stat wage wegen sal	XXIX
Hoemen den raet kiezen sal in Sinte Victoers avont	XXIX
Hoe vele scepene wesen zullen	XXIX

Wair op datmen enich ambocht op seggen mach	XXX
Hoe hem die burgermeisters regieren sullen	XXX
Hoemen die rekinge doen sal	XXXI
Hoemen die rekinge op sluten sal	XXXI
Of die scepen niet en quamen als men den raet kyesen sal	XXXI
Wanneer men rekenen sal	XXXII
Wair men dat gelt vanden sijs laten sal	XXXII

[5]

Hoe die poerters den steen gelden sullen	XX[XII]
Die enich ambocht bevolen wort ende des niet en deden	XXXIII
Noch die enich ambacht bevolen wort ende des niet en deden	XXXIII
Alsmen yemant op reysen seint	XXXIII
Alsmen yemant biet van des heren wegen of van des gerechts wegen	XXXIII
Of yemant by syn hoeftluden niet bliven en woude	XXXV
Van enigerhande goet te eygenen	XXXV
Als die burgermeisters eich goet aen hem nemen	XXXV
Hoemen waken sal	XXXVI
Hoemen die poirten snachts ontsluten sal	XXXVI
Hoemen die poirten savons sluten sal ende smorgens ontsluten	XXXVI

[6]

Van maten te yken	XXXVII
Vanden burgermeisters hair rekinge te sluten	XXXVII
Of die burgermeisters hem versumede te rekenen ende dat binnen ses weken niet voirt en brochten	XXXVIII
Hoe lange die scepen tugen ende zegelen sullen	XXXVIII
Dat nyemant burgermeister wesen en sal hy en sal yerst sinen tyt scepen geweest hebben	XXXVIII
Vanden scepen covelen	XXXIX
Dat men op genen heiligen dagen recht houden en sal	XXXIX
Hoemen recht houden sal van luden van buten	XL
Dat nyemant den anderen belasten en sal aen den diickgreve	XLI
Van vercoft lant hoemen die vage ende huer verstoren sal	XLII

[7]

Vanden seven getuge	XLII
Of yemant hem selven wtder pandinge dede	XLIII
Soe wie gepant is die moet hem uter pandinge doen binnen veertien dagen	XLIII
Van pandweringe te doen	XLIII
Wat goet dat die burgen wizen sullen	XLIII
Die den anderen scade dede in koern ende in hoven	XLV
Vanden scutteren	XLV
Of yemant goet coft eert op die merct quaem	XLV
Of enich man van buten beset worde tot wat recht hij staen soude	XLV

Enich man van buten die vectelick maecte	XLVI
Of yemant sijn goet op stake hoger dan hijt dede roepen	XLVI
[8]	
Vanden brande	XLVII
Vanden vlecquaet	XLVII
Vanden kercmeisters recht te doen	XLVII
Wat men geven sal van poertersscap te winnen	XLVII
Die sijn poertersscap niit wil opgave	XLVIII
Van lijftochten	XLVIII
Dat geen buerman opten anderen leisten en sal	XLIX
Vanden genen diemen voir hair scult vangen sal	XLIX
Soe wes die raet slijt sal van weerden wesen	L
Watmen geven sal van kijnder ter scolen te gaen	LI
Vant verlengen des weeckmerts	LII
Van goet dat opt oever te coep coemt	LII
Soe wat gelt een ygelick den anderen geven sal van pacht	LIII
[9]	
Watmen geven sal voir enen hogen ban	LIII
Hoeneer die jaermect in gaet	LIII
Vanden heemraders	LIIII
Vanden overdrachten van allen punten hier nae bescreven gesciet by Jan van Merten, stathouder ende scout mitten burgermeisteren ende mitten gemenen gerecht die te houden op alsulke kueren als hier nae dair op gescreven staen ende yerst vanden rijnschen wijn	LX
Vanden bier	LXI
Van bier in te slaen	LXI
Kuermeisters vanden brode	LXI
Kuermeisters van visch	LXI
Geen goet op te copen eert sijn male op die merct gehouden heeft	LXIII
Van botter te wegen op die merct mit geijcte maet te meten	LXII
[10]	
Van dolbeten	LXII
Geen honden te houden	LXII
Van verken op die straet te scutten die straten scoen te maken	LXIII
Die straten buten die Veltpoert scoen te maken	LXIII
Die Arckpoert of die Kercstege niet vuel te maken	LXIIII
Van allen watergangen	LVIII
Vander stat wegen	LVIII
Vanden heemraet sijn eet te doen	LVIII
Vander wijt vander stat graften	LIX
Vanden waterganck in die Nypoert van die breyt van Wiker wech	LIX
Van mestverken	LXIIII
Van die straten te rinnen	LXIIII

Men en sel geen hout leggen buten die Waterpoert	LXIII
Gin lecvisch te vercopen	LXIII
Geen scapen vleisch op te blasen	LXIII
[11]	
Gheen leken en zellen opt kerchof spelen	LXIII
Geen tapper en sal zijn bier weigeren niet inder stat graft te werpen	LXV
Binnen der stat op genen wagen te sitten	LXV
Geen beesten en sullen bider straten gaen	LXV
Geen bilen binnen der stat bedect te dragen	LXV
Geen lange messen te dragen	LXV
Van vordel	LXVI
Des mans vordel	LXVI
Van mannen vordel die geen peerd en heeft	LXVII
Des soens vordel	LXVIII
Der vrouwen vordel	LXVII
Vanden vrouwen die kueren verbuerden	LXVIII
Dese nae bescreven punten	LIII
[12]	
Gemeen rechten die men dagelicx bruict inden yersten wye tegens syn egel neen seggen mach	LXVIII
Van cleinoten te versetten	LXVIII
Of begeven lude erffenisse moegen bueren	LXIX
Van lucht te nemen van eens anders eerff	LXIX
Van tymmeringe	LXIX
Van eerpacht recht	LXX
Van ontwaren	LXX
Van lyftocht	LXXI
Van boedel recht	LXXIII
Vanden mombren	LXXIII
Voir die bair wt te gaen	LXXIII
Van hilicxvoirwairden	LXXV
Van testament recht	LXXVI
Van machtigen	LXXVI
Vanden scout ende scepen hair huege ende loen	LXXVIII
[13]	
Dat loen vanden secretarius	LXXIX
Der boden loen	LXXX
Vanden gefroenden boden	LXXX
Van besittinge	LXXXI
Wat recht die scoemeister hebben sal	LXXXI
Die gemeen ordinancie van steen te backen	LXXXV
Vanden muelen bref	LXXXVI
Hoe men den muelenmeister eden sal	LXXXIX

Die transfixii brief	XCI
Dit is die ridinge vanden sconen gebudelden brode	XCV
Dit is die ridinge vanden roggenbrode	XCVIII
Dit is der scutter rolle	XCIX
Dit is den dyck brief	CIII
Dit is die ordinancie der gestic[h]ter vanden drien staten des lants op	

[14]

ten Leckedijck gemaect anno XIII ^c ende LXXIII	CIX
Dit sijn slagen vanden Rijsdijck gelegen bij Wijck streckende van dat hoeft voir die Waterpoert	CX
Dit sijn die hoefslagen die gelegen sijn onder den Leckedijck in elken gericht die behoren onder den dijck mit haren dijck beide Rijsdijck ende Eerdijck of Veltdijck soe wair die gelegen sijn	CXI
Dese naebescreven en hebben genen Rijsdijck mer Eerdijck	CXIII
Dit is den lant brief vanden Sticht van Utrecht	CXV
Van ons gerecht hair slage gelegen inden Rijn tusschen Wijck ende Utrecht	CXVIII
Die ordinancie vander Vechten ende Rinen tusschen Utrecht ende Wijck te	

[15]

schouwen	CXIX
----------	------

[1]

Item dit is der poerten brief van van hair vriheit ende rechten dat sij hebben

Alle den genen die desen brieff zullen sien of horen lesen doe wy verstaen Gijsbrecht van Apcoude, ridder, mitter wairheit op dat die saken die inder tijt gescien niet vergeten en werden, soe ist gewoenliken datmen die saken mit scriften der brieven vast ende stedich maect als datmen der ewelicken gedencken mach. Ende want wy by rade onser gemeenre vrienden ende mit onsen vryen willen van onsen dorpe tot Wyck een poirte maken. Ende dat die scepene, raet ende gemeente der voirseider poirten zullen gebruiken ende hebben alrehande vryheit. Soe hebben wy hem gegeven voir ons ende voir onsen nacomelingen dat alle die poirters der voirseider poir-

[1v]

ten tot Wijck vrye ende los sullen wesen van alre scattingen, van alre onrechter griften. Ende van allen kuermeden, voirt waert dat geuele dat wy onsen voirseiden poirteren of enich van hem baden om enigerhande dinck des sij of enich van hem ons weigerden daer omme en sullen wij ons op hem of op yemant van hem niet toernen of mineyen, voirt alle gewoenten van rechte ende renten die die scepenen ende die raet der voirseider poirten tot Wijck by ons oft bi onsen rechten ordineren tot behoef der voirseider poirten dat sy een vry macht hebben die te setten ende alsoe te houden off weder te ontsetten. Voirt van allen misdaden die dagelicx gevallen tegen der settinge

der scepen ende des raets der voirseider poirten dair sullen wij off hebben dat een derdendeel. Ende dese voirseide poirte dat

[2]

ander derdendeel ende die scepen dat derdendeel. Voirt meer soe en sal geen poirter der voirseider poirten meer werden gevangen off gehouden mit borchtochten alsoe verre als die scepen der voirseider poirten kennen dat hij alsoe vele goets heeft dair hij mede mach beteren alsulke misdaet als hij misdaen heeft wtgenomen dootslage ende alsulke misdade die aent lijf gaen off aenden ewigen kerker. Voirt soe hebben wi geloeft in goeden truwen den scepenen den raet ende der gemeenten te hulpen te comen mit rade ende mit dade wanneer dese voirscreven scepene, raet ende gemeente dese voirscreven poirte vestigen willen mit graven off mit mueren off mit beiden. Voirt alle coeplude die inder voirseider poirten comen ter jairmerct zullen hebben drie dagen

[2v]

eer datmen die krusen richt ende drie dagen nae datmen die krusen wech doet. Ende die comen ter weke merct zullen hebben dien dach een seker ende vast geleide te comen te bliven ende weder te varen ten wair dat sij dan sulke misdade deden dair mense dan billicx om houden soude. Voirt so hebben wij geloeft in goeden trouwen onsen scepenen, raet ende gemeenten voirseit te bescermen tegen allen den genen diese veronrechten wouden ende hem te sterken over all in allen hueren rechte nae onser maecht. Ende woude yemant breken die vryheit der voirseide poirten soe moegen die poirteren van Wijck dien wederstaen bij consent des rechters ende der scepenen sonder misdaet ende toerne van ons. Voirt enich poirter van Wijck die voir sinen dage

[3]

licxschen rechten recht doen wil die en sell van sinen mede poirter niet moegen werden gedaget noch beswairt voirden officiaell van Utrecht. Voirt soe geven wy mit desen tegenwoirdigen brief onsen voirseiden poirteren alsulke vryheit als een Eersame vader ende here Heer Johan van Nassouwen, welneer gecoren t'Utrecht, verleent had heren Zweder, onsen vader, dien God genadich sij ende ons die welke vriheit wij in scrifte hebben ende geloven onsen voirseiden raet, scepenen ende gemeente die vryheit vast te houden sonder ergelist in eenre oerkonde ende vesticheit alre saken voirscreven hebben wij Gijsbrecht van Apcoude, ridder, voirscreven desen tegenwoirdigen brief doen vesten mit onsen zegelen. Ende wij Otte, here van Bueren, Hubert van Everdingen, Zweder van Zulen, Johan van Zulen ende

[3v]

Gij[s]bert vanden Goey, ridders, hebben om beden wille eens Edelen mans, heren Gijsbrecht van Apcoude, ridder, voirseit, ende der voirseider poirtere van Wijck onse zegelen aen desen tegenwoirdigen brief gehangen tot eenre vesticheit ende alre saken voirscreven gegeven int jair ons Heren duser driehondert op Sinte Gregorius dach.

Dit is den brief vanden Joncheer van Gaesbeeck

Jacop, here tot Gaesbeeck, tot Apcoude, tot Putte ende toe Stryen, ende Willem, heer ten Berge, ten Byland ende tot Hedel, doen kont mit desen brieve mit malcanderen over

gecomen te wesen alle die punten hier nae bescreven. Te weten dat ick Willem voirscreven qwijt scelde voir my, minen oren ende eerfgenamen tot behoef Jacobz, mijns neven ofte sijns nacomelingen behoef alle rechts ende toe

[4]

seggens dat ick bij enigen geloefden ofte voirwairden beteelt, bebrieft ofte onbebriefet hebben mach totten dage toe van heden, aen ofte vanden landen, heerlicheden, sloten ende stede van Apcoude, Duersteden ende Wijck mit allen haren toebehoren dat die voirscreven Jacop, mynen neve, my tanderen tiden gemaect heeft nae synre doot. Sterft hy voir mi sonder wittige geboert van hem te bliven nae begrip der brieve die hy mi dair of gegeven heeft ende oeck nae het over geven dat hij vanden slote van Duersteden mit dat dair toe behoert mi Willem gedaen heeft voir minen ghenadigen heer van Gelre ende des gelijcx oeck qwijtscedinge alle geloefden ende voir wairden die mi die voirscreven poert van Wijck hier off het tsij van hulde ende eet gedaen heeft, als van mi te ontfaen tot haren heer ofte die voirscreven myn neve

[4v]

oflivich worde gelijk voirscreven is nae tbegrip der voirscreven brieve my dair off gegeven, welke brief des voirscreven Jacobs, mijns lieven neven, mitten brieven des voirscreven hertogen ende der voriscreven poirten, ick ellicx den sinen over gegeven hebbe mits dien dat de voirscreven Jacop, mijn neve mi wel ende vruntlick betaelt heeft die somme van vijftiendusent ende drie hondert gouden Rijnsche gulden, dair voir ick hem sijn quitinge ende lossinge gegeven hadde aenden voirscreven lande ende goeden ende ick Jacop scelde quijt voir mi ende minen oren ende erfgenamen den voirscreven Willem, minen neve, sinen oren ende eerfgenamen alle geloefden ende voirwairden bebrieft, beceelt off andersins mi bij hem gedaen als vanden sloet, dorp, heerlicheit ende goeden van Heel mit alle sijnre toebehoren. Ende des gelijcx den ondersaten dair.

[5]

off van allen hulden, ede ende geloefden die sy mi gedaen hebben gehadt van my te ontfaen tot huere heer off die voirscreven Willem, mijn neve, sonder wittghe geboorte oeck oflivich wair geworden bekenden ellick onser geen recht ofte toeseggen d'een tot des anderen landen ende heerlicheiden voirscreven mids den makingen ende over giften over gegeven te hebben ofte houden. Voirt soe gelove ick Willem voirscreven binnen eenre maent naestcomende minen voirscreven neve off sinen eerfgenamen voir minen genadigen heer den hartoge van Gelre dat slot van Duersteden mit allen sinen toebehoren dat soe vry over te geven als hy mi dat t'anderen tiden voirden selven hertoge gemaect heeft opte peyn van vijfhondert ouder Vranckrycxscher scilden te verbuere aen minen voirscreven neve. Ende nochtans gehauden te bliven ende

[5v]

te wesen ende oeck mijn nacomelingen dat te moeten doen het ten wair dat mijn genadige heer voirscreven binnen sinen lande niet en wair dat dan dat staen soude sonder peen ofte verbuernis mer binnen der yerster maent dair nae dat hy dair in quaem dan soude moeten doen sonder argelist. Ende des gelijcx Jacop, heer toe Gaesbeeck, mijn neve voirscreven, mi ofte minen erven weder om doen op die voirscreven peen voir

den selve minen genedigen heer van den sloet, dorp ende heerlicheit van Heell dat ick hem nae mijn doot had gemaect storf ick Willem sonder wittige geboert. Indien dat ick Willem voirscreven minen voirscreven neve een goet vast geleide verworf aen minen genadigen heer ende hem dat in tijts over seynde, gelovende ellick onsser bij sijre korsteliker truwen eer ende sekerheit als sciltboirtige man. In gerech-

[6]

ter eedstat mit eed dair toe gedaen d'een den anderen hier en boven niet te moeyen te eyschen of aen te spreken of enich van onsen wegen dat te doen ofte late gescien mer alle voirwairden, punten ende geloefden voirscreven te houden, te volcomen ende naevollich te wesen, gelijk voirscreven is sonder argelist. Ende hier off sijn vier gelike brieve gemaect dair off wy Jacop ende Willem ellicx onsser een self off hebben, ende die poirt van Wijck ende des gelijkx het derp van Heel elcx hoirre oeck enen ende des t'oerkonden hebben wij Jacop ende Willem onse zegelen hier aen gehangen gedaen inden jaren ons Heren dusent vier hondert vier ende veertich vier dagen in januario.

Vander over gift dat den Joncheer van Gaesbeeck, Wiic over gaf

Wi, Jacop, heer van Gaesbeeck, van Apcoude, van Putte ende van

[6v]

Stryen doen kont allen luden ende kenlick die desen brief zullen sien off horen lesen dat wij mit onsen rijpen rade, goede voirsiennicheit ende voirdachten, sinnen, and onsen genadigen here Roedolf, bisscop t'Utrecht, een mynlike vriendelike dedinge over gecomen sijn ende gesloten alle alsulke punten overdrachten ende voirwairden als hier nae bescreven staen. Inden eersten soe zellen wij, Jacop voirscreven, ter stont over geven onsen genadigen heer van Utrecht voirscreven tot behoeff der kerken van Utrecht die stede van Wijck, dat slot tot Duersteden ende dat slot van Apcoude mit samen alle gerechten ende heerlicheiden mit horen toebehoren, eerflicken aen ende tot den ghesticht van Utrecht te bliven, mit horen geesteliken benefitionen, weerlike lenen ende manscappen, dair toe behorende. Ende die stede

[7]

van Wijck sell ter stont mijns heren genaden ontfangen voir haren heer ende sijn genaden eerflicken hulden tot der kercken behoef voirscreven. Ende mijns heren genaden sel ter stont sijn amptluden setten op beiden loten voirscreven. Ende den amptman van Apcoude die mijn heer nu setten zell die zell baelyuwe ende rentmeister wesen vanden lande van Apcoude mit horen toebehoren, behoudeliken dat hij ons Jacop voirscreven jairlicx goede rekeninge doen sall duerende onse leven lanck ende niet langer. Ende die amptman die Duersteden besitten sall, die sall mede zulc profijt hebben als ander Casteleinen dair gehadt hebben, dat huur te bewaren. Ende ons heren genaden sall dair enen Casteleyn ofte amptman setten die hem genuecht ende believeen sall. Ende want die profiten van beiden sloten tot hair toe te cleyne geweest hebben, soe

[7v]

sellen wij Jacop voirscreven tot elken vanden sloten voirgenoemd Jairlicx meer geven vijftich Rijnsche gulden, onse leven lanck. Ende om dat dit noch te cleyn is die sloten voirscreven in reke ende houden ende te bewaren, soe sell onse genedige heer voirscreven dat voirt becostigen wes men dair meer toe behoeven sall. Ende dit aldus gedaen alst voirscreven is, soe sall ons heren genaden van Utrecht ons ter stont mit sinen vijf Gods husen t'Utrecht weder maken die stede van Wijck, mit beiden den sloten, mit horen toebehoren voirgenoemd tot rechter lijftochten te gebruiken duerende onse leven lanck, behoudeliken den casteleinen oft amptluden vanden tweek sloten voirscreven hore penssien elcx van vijftich Rijnsche gulden tsjaers voirscreven. Ende nae onsen doot soe sall die stede van Wijck dat huur tot Duersteden, ende dat huus tot Apcoude mit allen horen gerechten ende toebe-

[8]

horen eweliken ende eerflijck bliven aender kercken ende gesticht van Utrecht. In allen voirwairden ende manieren voirgenoemd. Ende wy Jacop voirscreven zellen ende mogen in die stede van Wijck ende op die sloten voirscreven varen, wesen ende comen onse leven lanck vryliken die te gebruiken mer niet te geheugen dat men mijns heren genaden den gesticht der stadt van Utrecht off yement anders dair wt bescadigen off hynderlick wesen sal in eniger wijs. Ende die amptluden van beiden sloten voirgenoemd zullen zweren ons altijd dair in ende wt te laten comen als ons dat ghenoegeen sall, behoudeliken off ons heren genaden voirscreven die kerck ende 't gesticht van Utrecht enich van dese stede ofte sloten bi ons ofte bij onsen toedoen in eniger wijs vervreemt worden, dat God verhueden will. Soe bekennen wij ende belyen mit desen onsen brieve dat wy dese voirgenoemde over gegeven

[8v]

goede ter stont clairlijck versumet ende verbuert hebben aen handen ons genadichs heren der kercken ende gestichts van Utrechts voirscreven. Ende mede dair toe alle ander goede eygen ofte lenen, wair die gelegen zijn inden gesticht voirscreven, die wy nu hebben op datum des briefs oec verbuert te hebben aen handen als voirscreven staet. Ende wy Jacop voirscreven sellen onssen genadigen here den gesticht ende die stat van Utrecht voirtaen goede gonst ende vruntscap bewisen tot alre tijt, soe dat ons genadige here ende die ecclesie ende stat van Utrecht ons dair mogeliken off bedancken sullen. Ende hebben hier omme weder geloeft ende geloven nummermeer te doen ofte doen doen tegens onsen genadigen heren der stat van Utrecht ende den genen die mit onsen heren genaden op den sonnendach op onsser liever vrouwen

[9]

dach te lichtmisse des nachts in gecomen sijn ende die stat voirscreven in horen handen genomen hebben, noch hoirre dienres te misdoen in eniger wijs van desen voirgeroerden saken wegen, mer hem truweliken ende geheeliken bi bliven ende hem altijd goede vruntscap ende gunst te bewisen. Ende alle dese voirscreven punten ende voirwairden hebben wij Jacop voirscreven geloeft ende geloven voir ons, onsen erfnamen ende nacomelingen bij onsser truwen eren ende sekerheden nummer in geenre wijs te doen off te doen doen tegens enich der punten voirscreven, alle dinck sonder argelist. In kennisser der wairheit soe hebben wij Jacop voir seit om dat wij willen

dat alle dese punte ten ewigen dagen vast ende stede bliven zellen onse zegel bij onsen rechter wetenheit aen desen brief doen hangen. Ende om der meerre sekerheit ende vestenisse wille

[9v]

soe hebben wij gebeden den geboirtighen ende vromen heren Jan, here van Lannoey, van Kumell ende van Boshuyt, raet ende camerlinck mijns genedichs heren van Burgon[dië], stathouder sijnre landen van Hollant, Zelant ende Vreeslant, ende mede den scout, burgermeisters, scepen der stede van Wijck, desen brief mede over ons te bezegelen. Ende wij Johan, heer tot Lannoey, hebben onse zegel ende wij scout, burgermeisters ende scepen der stede van Wijck, debben (!) der stede zegel van Wijck voirgenoomd mede aen desen brief gehangen om beden wille ons liefs neven ende joncheer Jacobs voirscreven. Gegeven int jair ons Heren dusent vierhondert negen ende veertich op Sinte Mathijs avont des heiligen apostels.

Die vryheit van bisscop Roelofs brief

Roedolf van Diepholt, bider genaden Gods bisscop t'Utrecht,

[10]

doen kont allen luden dat wij onser stede van Wijck, hoirre poirter ende ondersaten, wonende binnen off buten inden gerechte van Wijck in vermeerringe hairre privilegien ende vryheiden wt rechter gunsten, mit rijpen rade ende goede voirsiennicheit gegont ende gegeven hebben, gunnen ende geven mit desen onsen brieve also dat die selve onse stede van Wijck wesen sall een lit ons gestichtgs van Utrecht, in mate onser ander stede. Ende wij en sullen al dair genen richter noch schout setten ien onssen naem ende van onser wegen dyenende dan alleen enen ingeseten geboren poirter off die then minsten tien jaer lanck aldair poirter geweest heeft, ingaende na dode ons liefs neven Jacob, heer tot Gaesbeeck. Voirt soe sullen hoere poirters ende ondersaten vry verbij alle onse tollen te water ende te lande moegen comen ende

[10v]

varen mit haren goede sie binnen off buyten Wijck ende hoere vryheit brengende, slitende ende ghebrukende weerden sonder argelist also dat sy genen tolle daer off geven en dorven, ingaende te Sante R[e]migius dage naestcomende des tot oerkonde hebben wij onse zegelen aen desen brief doen hangen, ende hebben gebeden onssen vijff Goets husen binnen Utrecht hair consent ende voilboirt hier toe te willen doen, want dit voir oirber ende nutticheijt gesciet is. Ende wij dekenen en capittulen van den vijff Goitshusen voirscreven alse vanden Doem, van Oudemunster, Sinte Peter, Sint Jan ende van Sinte Marien aensiende ende wail bekenende dat dit voirscreven gesciet is voir oerbair ende nutticheit tsgestichts, soe hebben wy onse consent ende voilvoert toe gedaen ende gegeven. Ende des te getuge onse ende onser kercken zegelen mit zegele onse genadigen

[11]

heren van Utrecht voirscreven mede hier aen gehangen int jair ons Heren dusent vier hondert negen ende veertich opten tienden dach vander maent marcius.

Die confirmacie van bisscop David

David van Burgoen[dië], byder genaden Gods bisscop t'Utrecht, maken kont allen luden dat wij onsen getruwen ondersaten, burgermeesteren, scepren, raet ende gemeen borgeren onsen stat van Wijck voir ons ende onse nacomelingen bisscopen t'Utrecht gestedicht, gevesticht ende geconfirmeert hebben, stedigen, vestigen ende confirmeren mit desen onsen brieve alle huer privilegien ende rechten hem vanden heer van Apcoude zeliger gedachten gegunt ende gegeven ende van onsen voirvader bisscop Roedolph zeliger gedachten by consent onser vijf Goets husen t'Utrecht geconfirmeert ende gestedicht syn mit sulken privilegi-

[11v]

en die die voirscreven onse voirvader hen verleent ende gegunnen heeft mede mit onser vijf Gods huusen voirscreven zegelen bezegelt stede vast ende onverbrecklick te sullen houden, wesen ende bliven sonder argelist. In oerkonde des briefs mit onse zegele bezegelt. Gegeven in onser voirscreven stat van Wijck den tweesten dach in augusto int jair ons Heren dusent vierhondert negen ende vijftich.

Vanden tolle in Hollant

Int jair ons Heren dusent vier hondert ende vijftich opten vijftienden dach in meye doe Henrick van Glinthorst mit Heymen, der stede bode tot Gorichem, bij onsen joncheer van Gaesbeeck getogen waren ende van daen voirt inden Hage om der tolleren will voir den raet van Hollant, also als onse lieve joncheer aenden raet screef, overmits dat onse hantvesten ende brieven opter Archpoirt

[12]

verbrant waren, soe dede die raet van Hollant dat scriven in huer register dat die stede van Wijck by Duersteden huer poirters vry varen soudren verby mijns heren tolleren van Hollant ende Zeelant.

Van verby die tolleren te varen

Int jair ons Heren dusent vier hondert ende seven ende veertich op Sinte Andries avont, soe is onse lieve joncheer van Gaesbeeck overdragen bij Johan van Merten, sinen stathouder by Dirck van Haudaen ende Claes die Ridder, als burgermeesters ende voirt bi sinen gemenen gerecht in deser tijt, dat nyemant vanden poirteren van Wijck geenreley goet op sinen tolbrief verbij den tolleren vueren en sullen dan sijnre mede poirteren goet, ja also ver als hij sijnre mede poirteren tolbrief by hem heeft, wait sake dat yemant dair boven

[12v]

eniger leide goet verby den tolleren voirde op sinen tolbrief ende sy dair mede belastet worden, dat en wil onse lieve jonche[re] voirgenoemd noch die stede van Wijck hem niet helpen verantwoerden. Ende voirt meer soe wil onse lieve joncheer voirgenoemd ende die stede van Wijck dat aen den genen houden die dat dade allens off sy huer rechten ende vriheiden gebroken hadden.

Inde jare vijftienhondert ende vier soe was onse vriheit vander tollen in Hollant ende Zeelant ons genomen die Peter die Roey, ons burgermeister, weder verwerf aenden stehouder ende aenden raet van Hollant ende bracht dat instrument van onser vryheit vten boec L genoemt int LII blat

Willem, grave van Henegouwen, etc. maken condit dat wij ghegeven hebben ende geven voir

[13]

ons ende voir onse nacomelingen allen den genen die binnen der poirten te Wijck dat 'sheren van Apcoude is nu wonen off hier naemaels wonen zullen, tolln vry varen mit allen hoeren goeden ende comenscappen voir alle onse tolln van Hollant ende van Zeelant te water ende te lande omme beden wille es heren van Apcoude voirgenoemd ende omme dienste die hij ons gedaen heeft ende hi ende sijnder nacomelingen ons noch doen moegen. Het en ware van goeden dat die poirters van Wijck coften opten stroem dair zullen zij tolln off geven geliken anderen coepmannen die gene vryheiden en hebben, dat es te verstaen van alden goeden dat zij inden water copen beneden Coelen off beneden Vellen. Voirt soe en moegen zij en geen zoudt vercopen inden water van haren scepen, in anderen scepen te leveren

[13v]

beneden Coelne off beneden Velue, ende dat zou zullen zij coepen in onse stede tot Dordrecht. Ende omme dat wij willen dat dese voirscreven saken vaste ende gestadich bliven zullen, in allen manieren als voirscreven is, soe hebben wij desen brief open bezegelt mit onsen zegele. Gegeven te Ziericxee op den Palme sondach anno XLI.

Vanden tolle to Lobede

Wi Rinald, bider genaden Gods hertoge van Gelren en grave van Zutphen, maken kont allen luden ende sonderlinge onsen tolnenaren te Lobede dat wij alle den genen die hiseten poirters sijn te Wijck ende dair in woenachtich sijn gegeven hebben ende geven tolle vry te varen te Lobede voir onse tolle. mit haren scepen ende mit haren goeden, eefflic ende ummermeer, wair bij wij ontbieden ende gebieden onsen tollnaren

[14]

van Lobede voirscreven dat sise tolvry varen laten voir onse voirgenoemde tolle, in der manieren dat voirscreven is. In oerkond des briefs bezegelt mit onsen zegel. Gegeven int jair ons Heren dusent drie hondert ende viertich op onser vrouwen avont Alsumpsio.

[14v]

Vander enicheit tusschen der stat van Utrecht ende Wijck

[15]

Wi burgermeisters, scepen ende raet der stat van Utrecht aen die een sijde, ende wij burgermeisters, scepen ende raet der stat van Wijck te Duersteden aen d'ander sijde doen kont allen luden ende bekennen mit desen onsen brieve dat wij een meerder vrientscap mit malcander te hebben om vorderscap onser beider burger ende

ondersaten overkomen sijn in seker punte soe die hier nae bescreven staen. Inden eersten alle die borgeren ende ondersaten ende inwoenres van beiden den steden die op malcanderen off tegens malcanderen te doen hebben van sculden ofte anders ende enich opten anderen recht begeert off versoect dien selmen tot alre tijt een onvertogen recht doen. Item soe wie van onsen burgheren ofte ingeseten lijfrenten off eeffrenten hebben nu ter tijt op enich van onsen steden

[15v]

te weten die burgeren van Wijck te Duersteden op Utrecht ende weder om die sellen te vreden sijn mitter betalinge indien men hem jairlicx soe vele gelts betaelt van hair lijfrenten off eeffrenten als men den ingeseten van elken steden betaelt mit overwisinge of mit scriften. Ende die betalinge salmen doende wesen altijt binnen een half jaer naden verschenen terminen. In dien dat nijt en gescieden soude die geen die inden gebreke wair dair voir mogen besetten die borgeren vanden anderen steden ende hair lijf ende goet dair van bespreken. Ende die alsoe besproken wert sal mogen binnen die eerste veertiendagen nae dit bespreken noch comen betalen als voirscreven staet. Ende gesciede dan die betalinge niet soe moegen die aenden gebreke sijn hem behelpen mit haren brief ende men sel hem recht doen nae getuge ende vermoegen den selven brief. Item men en sell geen wtheemsche off

[16]

vreemde burgeren toe laten ontfangen die men recht doen sall van lijfrenten off eeffrenten off ander brieven die die steden aengaen op enich vanden steden burgeren lijf of goet mer waert dat yemant behilichten lijfrenten off eeffrenten off vercreech mit versterff die salmen betalen als voirscreven is. Ende dese enicheit sal geduerende wesen een half jaer nae enich vander steden op scriven ende langer nijt. Ende want wij aen beiden zijden dese voirscreven overdracht onverbrekelick gehouden willen hebben, soe hebben wij geloeft ende geloven elc van onser steden wegen alle punten voirscreven ende elcx bij sonder elcx den anderen onverbrekelic te houden als voirscreven is. Alle dinck sonder argelist. Ende des toerkonde hebben wy twee brief alleens sprekende laten maken wthangende bezegelt mis onser steden zegelen. Gegeven ende gesciet int jair ons Heren dusent vierhondert drie ende tnegentich

[16v]

des vridages nae Sinte Antonis dach.

Dit is die enicheit tusschen der stat van Amersfoert ende Wijck

Wij burgermeesteren, scepen en raet der stat van Amersfoert aen die een zyde, ende wij burgermeesters, scepen ende raet der stat van Wijck tot Duersteden op die ander zijde doen kont allen luden overmits wy altijt te samen goede naebuereu bliven, ende om die selve nabuerscap ende vrientscap te houden tusschen ons ende onsen burgeren ende ingeseten te maken ende ewelike gedueren sal, soe hebben wij mitullken⁵ mit malcanderen overdragen dat wij onse burgeren ende ingeseten onser beider steden

⁵ Dit is duidelijc een misschrijving die hierna wordt recht gezet.

voirscreven voirt aen meer die een den anderen toll noch wechgelt geven noch nemen en sellen, wij en zellen onser beide stede, lande, straten, wateren gebruiken sonder enich onraet te gelden off te geven, soe verre dat ons

[17]

koemt ende in onsen bedrive is ende wy en sullen after dese tyt gene nywe oplagen maken leggen noch doen leggen die een op ten anderen. Voirt wairt dat sake dat enich van onsen burgeren of ingeseten beset off getueft worden binnen onsen steden, die soud men een onvertogen recht doen ende laten gescien als in onsen steden gelegen is. Alle dinck sonder argelist. Deesser brieven sijn twee alleens sprekende die elke stede een of hevet, bezegelt mit beider steden zegelen. Dit gesciede int jair ons Heren dusent vier hondert ende vijftich den derden dach in januario.

Vanden kueren

Soe wie den anderne loechgent die verbuert een pont. Soe wie den anderen vloect die verbuert een pont des gelijcx. Item soe wie den anderen spreect aen sijn eer, die verbuert twee pont. Item soe wie den anderen scelt die of verrader of moer

[17v]

der of aen sijn ere spreect of hoeren soen of enen slach geeft sonder bloet te laten of een mes of een zweert of mit enen stave nae enen man slaet of enen pieck op enen man sentt of nae enen man werpt die verbeurt twee pont.

Item soe wie den anderen luechent off aen sinen eedt spreect off verrader of dief scelt voir dat gerecht, die verbueren dubbelde kueren. Item enich man die richter, burgermeister, scepen of raetsluden die gezworen sijn aen haren eedt spreect of aen hair ere die verbuert vier pont.

Item soe wye den anderen slaet een bloet wonder mitter vuist die verbuert drie pont. Item soe wie den anderen steect of slaet een kuer wonde dat is te verstaen die ledes diep is die verbuert vyff pont.

Item soe wye enen dootslach doet die verbuert twyntich pont.

[18]

Item wair dat sake datter enich vrouwen persoen kueren verbuerden tot wat tiden dattet wair die verbuerden enen ouden Vranckrijcxschen scilt ende niet meer, al so veer als sy tot enen goeden faem stont. Mer stont sy tot enen quaden gerust dat wair opten steen of tot des raet slitinge wtgenomen dootslach of leemte.

Item soe dat een gezworen uten gerecht tuget op sinen eedt van kueren die verbuert sijn dat sal van weerden wesen oftet twe berlude tuuchden.

Item soe wye een aenvechter is ende men dat inder wairheit bevijnden conde dat wair op dubbelde kueren dat is te verstaen soe wie den anderen steect of slaet off anders misdade dair hy sijn kueren aen verbuerde dat wair die aenvechter.

Item soe wes dat die raet kenlic is ende al[t]yt⁶ dat sal van weerden bliven.

⁶ Lezing van dit woord is onzeker.

[18v]

Item of enich man van buten die gheen poorter of buerman tot Wijck en wair ende enich vechtelick maecte tegen enen poirter van binnen die verbuerden dubbelde cueren.

Alsoe verre als die man die geen poirter een waire een aenvechter wair worde die poirter een aenvechter, soe stonden sy tot geliken cueren.

Item wairt sake dat yemant quade ede zwoir dat die heer of syn stathouder mit sinen gemenen gerecht ondervonden mitter warheit dat soudmen richten mitten sluetell. Item of dat sake wair dat yemant sijn ede gedaen of geboden hadde voir syn cueren ende dair en boen overtuucht wort die sel verbueren dubbelde cueren.

Item alle dese cueren voirscreven selmen wt wynnen mit getuge het sy van mannen of van vrouwen of mit enen gesworen raets manne.

Hoemen richten sall

[19]

stoet of sceel

Wair dat sake dat enich twist of scheell geviel binnen onser poirt van Wijck of binnen den gericht of die een buer tegen den anderen buten den gericht dat hier voir niet genoemt en staet, die soudmen richten nae den besten gelijck dat voirscreven is.

Van vrede te nemen

Waer dat sake datter enigen twist geviel binnen der stede van Wijck dat souden richter, burgermeisters, scep en of raetsluden of poirters den vrede eyschen wairt dat men den vrede niet geven en woude. Soe soude men den vrede eyschen op der stat willecoer voirgenoemt. Die dan den vrede eyschen dat is eerstwerpen voir een pont, anderwerpen selmen eyschen voir twee pont dat is te verstaen voir drie pont. Ende derdwerf selmen eyschen op drie pont dat is te gader te ver

[19v]

staen op ses pont dant is te verstaen elck pont voir een pont goet gelts. Voirt wairt sake datmen den vrede niet geven en woude soe soude men den genen houden die den vrede ontseide als voir stat cueren ter tijt toe dat hij den vrede gawe. Die ander soude gaen opter stat vrede.

Vanden inbieden van kueren

Off yemant wair hy wair man of wijf die inden gericht van Wijck geseten wair enige kueren verbuerden ende mitten recht hem overwijst waren of hem selven belijde die soudmen in bieden over dwarsnacht in een huus te gaen bij enen ouden Vranckrijxschen scilt. Ende dat mocht hij versitten vier reysen elcx dages op enen ouden Vranckrijxschen scilt, dat waren te samen vier oude scilde, half tot des heren behoef ende half tot des gerechts behoef.

[20]

Ende dat soude die richter ter stont mitten gerecht ende mitten beden wt panden mit sinen cueren die hij verbuert hadde. Ende wair dat sake datter yemant hij wair wie dat hij wair man of wijf pandweringe op dede of dat hij uten huse ginge dair hij in geboden

wair die verbuerde twe oude Vranckrijxsche scilde half tot des heren behoef ende half tot des gerechts behoef, behoudeliken den gerecht huer cueren. Ten wair dat hij sijn cueren voir betaelt hadde en die mach hy betalen den burgermeisters of den cuermeister inder tijt is vanden gemenen gerecht geset ende dair sal hy mede vry wesen. Ende wair dat sake dat enich man van den gerecht yemant oerlofden vten huse te gaen dair hy in geboden wair, hij en hadde sijn cueren yerst betaelt die verbuerde vier oude Vranckrijxsche scilden

[20v]

half tot des heren behoef ende half tot des gerechts behoef ende dair toe des gherechts cueren die vuer verbuert waren ende dese punten selmen wt panden gelijc voirscreven staet. Ende wair dat sake dat yemant vten huse ginge dair hij in geboden wair, eer hij sijn cueren betaelt hadde, die verbuerde elcx dages twee pont goets gelts ter tijt toe dat hij sijn cueren betaelt hadde of weder int huus ginge ende dese voirscreven boeten sellen gaen gelijck den cueren.

Van lange messen te dragen

Item soe en sel niemant geen lange messen dragen binnen der stede van Wijck bi dage op een pont ende bij nachte op twe pont goets gelts wtgenomen des heren knechten of die dat gemeen gerecht of die richter mitten burgermeister dat oerlof geven die moegense wel dragen. Off yemant die wechveerdich is die moegen hair lange

[21]

messen op bijnden ende reysen dair mede wt ende in.

Item soe wat vreemde lude die van buten in comen tot enich weerts huus mit lange messen dat sal hem die weert dair sij thuis leggen seggen datsij die lange messen off leggen. Ende seits hem die weert niet soe sel die weert die voirscreven cueren selver betalen die sijn gast verbuert hadde.

Item soe en sel niemant binnen der stede van Wijck bilen bedect dragen bider straten bij dage op een pont ende bij nacht op twe pont goets gelts.

Noch van vrede te geven

Waer dat sake dat enige poirters of buerluden vrede gaven of diemen vrede eyschede of gawe hij wair van buten off van binnen die vrede soude staen ses weken lanck. Voirt enige twist misdaet of sceell die nu of naemaels vallen of geschien

[21v]

mach binnen der poerten van Wijck of inden gerichte van Wijck dair sell die gene die die misdaet of sceel of gevalt beteringe of nemen ende geven biden richter, burgermeisters ende scepenen van Wijck.

Voert soe sall alle vechtelick off sceel dat geviel dair der poerten cueren aen verschenen. Voert aen twinoudige cueren wesen die by nacht verschinen dat is te verstaen nae der sonnen onderganck ende voir der sonnen op ganck.

Item geviel enige dootslach binnen der poirten van Wijck of inden gericht van Wijck of ergent van onsen poirteren of van onsen buerluden dair souden die ontsuldige mage of beureedt wesen een atmael nae der doden doot die dair geslagen wair.

Vander lude oeft te nemen vten boemgaerden

Waer dat sake dat enich man off wijf of yemant anders hij wair wie dattet

[22]

wair inder luden boemgaerden gingen ende der lude appelen ofte enigerhande oeft namen hoe luttel dattet wair, dat wair op enen ouden Vranckrijcxschen scilt ende dien scilt sellen die burgermeisters in winnen gelijk der stat curen. Ende wairt sake dat sy soe veel goets niet en hadden dair sy die cueren mede betalen en mochten soe salse die heer setten ende houden te water ende te brode ter tijt toe datsij vernuecht ende voldaeen hadden voir die scilt. Ende wair dat yemant der lude oeft onredelick naem dat soudmen onredelic richten by den heer ende biden gerecht van Wijck.

Item wairt sake dat yemant hy wair wye dat hij wair lege banne verbuerde mit versmadingen des gerechts of mit enigen saken wair mede dattet wair ende hy die banne niet en betaelde dat yerste dat hij voir den recht quaem die en sal dan geen ant

[22v]

woerde geven noch geen plichten doen hij en sal voir in den richter vernuegen van sinen legen bannen die hij verbuert heeft. Ende wairt sake dat die gene die die banne verbuert heeft den richter niet vernuegen en woude, soe mach die aenspreker hem beclagen ende mit sinen recht voirt varen. In alre manieren of hij voir den gerecht niet tegenwoirdich en wair.

Item wairt sake dat yemant den anderen gepant hadde ende hem die weet dair off gedaen wair als recht is, ende dat dan die gepant hadde ende hem die weet dair off gedaen wair als recht is, ende dat dan die gepant hadde in sijnre pandinge ghebleven wair veertien dage of dair en boven nae dien dat hij hem die weet gedaen had, soe en mach niemant hem vter pandinge off vter scieringe doen die sal sien dat hij dat doet binnen veertiendagen dat hem die

[23]

weet gedaen is ende anders niet.

Item wairt dat sake dat yemant geeygent wair in eens anders goet mit recht het ware wat goet dattet wair ende hij dan quaem mitten recht dat is te verstaen die richter of enich vanden boden ende woude sijn panden wt geset hebben, soe en mach dat wijf noch niemant vanden huse in geenre wijs pandweringe doen. Ende wair dat sake dat yemant hier en boven pandweringe dede dat wil die heer richten als een geweldige brueke alsoe dicke als dat gesciet. Ten wair datsij hem des mit recht weren mochten dat is te verstaen off die man vanden huse sijn wijf of sijn geweldige boden dat gestonden of niet ende gestons hem die man van den huus niet soe sall die man vanden huse of die gene die den boedel te verwaren heeft ter stont den sculder pennegen.

Item wair yemant inder stat van Wijck

[23v]

die brant in sijn huus op ginge ende sijn buer eer brant riepen dan die gene dair den brant op ginge die verbuerde enen ouden Vranckrijcxschen scilt.

Item elc pont voirscreven is een oert van enen ouden Vranckrijcxschen scilt.

Item watmen van een aen wijns geven sal

Item ynden yersten sell geven een aem wijns die ten tap op gesteken wert binnen der stede vryheit van Wijck twalof placken alse dertich placken gerekent voir enen gulden die gemunt ende geslagen is ende waren int jair van acht ende tachtich.

Item een vat medes dat een dragel ton beloept sel geven vier placken ende een hoem borger tonne vijff placken.

Item een dragel ton biers die binnen der vryheit van Wijck op gesteken wert ten tap ende van buten coemt vier placken ende een hoemborger tonne vijf placken

[24]

Item een dragel ton hoppenbiers diemen tot Wijck brouwet ende diemen ten tap vercoept selmen of gene twe placken.

Item een vat hoppen biers datmen tot Wijck brouwet ende die buerluden van Wijck binnen haren huse drincken ende met ten tap en vercopen sellen genen excijs geven.

Item een vat gruyt biers datmen binnen Wijck brouwet ende ten tap vercoept dair sel die brouwer of geven twe placken ende dat die buerlude binnen haren huse drincken ende niet en vercopen ten tal sel geen excijs geven.

Van hoppenbier te brouwen binnen Wijck

Voert soe is overdragen mitten heren van Apcoude mitten burgermeesteren ende scepenen tot Wijck dat elc man die hoppen bier brouwet tot Wijck geven sall van elken vate tot gruitgelde ses swarte ende wye dat hoppenbier tapt dat tot Wijck

[24v]

gebrouwen is die sel geven van elc vat twalof der swarte. Ender wie dat gruyt bier brouwet te Wijck die en sel dair niet of geven. Ende die gruyt bier tapt die sal geven twalof der swarte te sise.

Hoe veel koerns datmen in een brant diers⁷ doet

Inden yersten vier mud weits, ses mud garsten ende tien mud haveren bier off broutmen vier ende twijntich grove vaten biers. Een emmer biers haut acht quarteren ende elke groff vat of hoemborger vat sall houden tien emmer. Ende wanneer dat coern enen Rijnsch gulden op slaet of of slaet, dair nae setmen elc vat enen Philippus op ende off. Ende als een Uters mud weits t'Utrecht gelt seventiendalvan stuver elc mud garsten tyen stuver een oert ende elc mud haveren sevendalven stuver, soe gelt dat bier t'Utrecht voir die cuup elftalven stuver.

Vanden verzwaren vanden sijs

[25]

Vanden wijn cijs ende bier cijs

⁷ Moet natuurlijk zijn 'biers'.

Item wanttet vrede geweest is tusschen onsen genedigen here van Utrecht ende sijnre genaden Sticht tegens den Cleefschen ende want die stat van Wijck totten oerloge sekere penningen most versaeten dair losrenten om vercoft worden wt der stat excijsen ende goeden om te vervallen ende die stat in eren te bliven ende te halden, is overcomen soe op elke aem wijns stont te excijse enen ouden gulden sal nu dair op staen ende wesen te excijse enen Rijns gulden currents gelts ende op elc vat biers dat van over zee coemt ende tot Wijck getapt wert dat sel geven boven den ouden sijs twee stuyvers. Aldus sal dat geven ten excijse sevendalve stuver.

Van tonnen te yken

Voirt is overdragen biden here ende biden gemenen gerecht ende biden goeden luden van Wijck dat een ygelick die onder minen

[25v]

here van Apcoude geseten is inden gericht van Wijck ende bier brouwen hair tonnen sullen laten yken ende die laten teikenen mitter poerten brant yemant die des niet en dede die verbuerde alsoe dicke als hijt dede ende tonnen wtseinden die niet geteykent en waren acht wit ende die tonnen sullen die burgermeisters ontwe slaen ende die kueren sullen hebben die here ende die poirte ende sullen van elke tonne te barnen geven den burgermeisters enen dojut ende elke tonne sal houden tien emmer die men biden groven vaten wt seynt ende elc emmer sel houden sestien Utersche myngelen.

Den sijsmeister gaet breet voirden tapper

Voirt soe is overdragen biden richter, borgermeisters, scepen ende gemeen raet dat elx sijs meister binnen jair ende ses weken houden mach der poirten asijs man tegen man ende dat die sijs meisters dat

[26]

nairre is te houden dan een tapper then wair dat een buerman dat bewisen mocht mit twe goede knapen dattet hem betaelt wair die dair aen winnen of verliesen en mochten.

Van maten te yken

Voirt soe is mijn heer overdragen mit sinen gemenen gerecht dat die burgermeisters tsjaers eens alle maten yken sullen ende bernen ende gebieden bi al sulken boeten, kueren als dair op staet dat elc man dan den anderen goede mate geve ende vol.

Van broot te wegen

Voirt soe sullen sij dair lude toe setten datmen alle weke broot wegen sal ende die burgermeisters sullen overdragen mitten scepen ende ramen hoement bier geven sall ende dat broot nae dattet coern goeden coep is.

Vanden cleynen sijs wat elck persele geven sal die hier nae genoemt staen

[26v]

Item een vat edicx datmen buten coept ende ten tap vercoept sel geven vier placken ende een vat edicx dat die lude selver maken en sel geen excijs geven.

Item een vat herincx sel geven een plack.

Item een vat honichs sel geven twee placken. Item een vat botteren sel geven twee placken. Item een vat olijs sel geven twee placken. Item een mees buckincx sel geven twee scilling. Item elc corf vigen of elc corf rosinen sel elc geven twee scilling.

Item soe wat primancy ende dranck dat een buerman binnen Wijck binnen sinen huse neemt ende niet of en vercoept bij wichten of bij maten ende hij binnen sijn huus verteert of behoeft dat en sel geen excijs geven.

Item een mudde koerns datmen tot Wijck te coep bucket sel geven te excijs sestien

[27]

deutkijns.

Item een heel wollen laken sel geven ten excijs twee placken, mer wie een stuc lakens vercofte dat geen heel laken noch geen half en hielt die soude van elke elle geven twee deuitgens. Ende quaemen binnen Wijck enige lude van buten ende wolle laken vercoften sellen van elke ell geven twee deuitgens.

Item een vesteyn sel geven enen scilling drie deuitgens.

Item elc runt of elc verken datmen tot Wijck ter bancken slaet om te vercopen sel geven elc stuc sestien deuitgens.

Item een scaep datmen ter banck snijt om te vercopen sel geven vier deuitgens.

Item een vel van enen runde datmen tot Wijck vercoept dat tyen scilling gelt of dair boven sel geven acht deutkijns ende wat vel van enen runde mijn gelt dat

[27v]

sel geven vier deutkijns.

Item die wolle of vlas of enich wair die van buten coemt wt Vlaenderen of dat voir die Hollantsce tolln gevoert wort opter poirten vryheit van Wijck ende tot Wijck vercoft worden dair sel die poert of hebben te excijse van elc hondert ponden payments drie groot ende meer ende myn nae dien dattet goet gecoft heeft.

Item soe sel elke wagen ofte karren die van buten coemt ende binnen die vryheit van Wijck vairt geven to wechgelde acht deutkijns wtgeseyt die den heer van Apcoude of enigen poirter van Wijck dienen om bede wil ende die van Utrecht ende Amersfoort wtgeseit ende Mauwerick, Rijswijck ende Ravenzwaey ende heel Sticht van Utrecht aen deess sijde der Yselen.

[28]

Item soe sel elc peert ende elc runt dat binnen der poirten vryheit van Wijck coemt of Wiker wech op ginge ende voirt duer wil ende dat drifgoet is of conings goet of dat mit recht wechgelt geven sel dair of sel elc hoeft geven vier deutkijns wtgesondert dese voirgenomde steden ende derpen.

Item soe sel elc scaep ende elc verken geven gelijk voirscreven staet twee deutkijns.

Item soe wat bier datmen binnen Wijck brouwet ende men opten stroem sceept sel geven tot tonnen gelt acht deutkijns.

Item soe sel elc vat dat vol is tot tonnen gelt geven dat over Wiker wech coemt of binnen den crucen van Wijck coemt acht deutkijns.

Wat een vat medes geven sal ten excijse

Soe selmen geven van een vat

[28v]

medes dat een dragel ton beloep vier placken ende een hoemborger ton vijf placken inden bier excijs.

Van goet datmen inder stat wage wegen sall

Soe selmen geven van enich goet datmen weget inder poirten wage tot vijftich ponden toe ach deutkens. Ende wesmen boven vijftich ponden weget dair selmen of geven nae beloop dat voirscreven staet.

Item soe selmen geven van een vat botteren te wegen een plack.

Item soe wye dese wage huert dair sel hij toe hebben vayricx toern ende die stat sal dair in leveren twee blansen mit behoirlike yseren wicht dair toe opter stat cost. Ende soe wat die wage meister op sinen eedt weget dair en sel nyeant op spreken ende dair mede moeten die partyen te vreden wesen. Ende soe wat

[29]

goet dat boven vijftich ponden weget dat en salmen in genen borger huse mogen wegen dan alleen inder stat wage. Ende soe wye dat goet inder wagen levert die sal sculdich sijn dat waechgelt te betalen op sinen cost.

Hoemen den raet kiezen sal altijd op Sinte Victoers avont alle jair

Ierst alle jair op Sinte Victoers avont soe sal die richter ende die gene die van mijns heren wegen dair bij wesen sal kyesen mitten ouden scepen ende borgermeisteren vier nywe scepen, twe borgermeisteren, twe heemraden, twe kercmeisteren, twe Gods huus beraderen tot onser Vrouwen Cappelle. Ende twe mannen die onser Vrouwen gilde verwaren ende die dair toe eden dat elc van sinen ambocht doe alsoe der poerte boeck hout.

Hoe vele scepenen wesen sullen

[29v]

Voirt sel men altoes tot Wijck hebben acht scepen ende wt dese scepen selmen enen burgermeister kyesen ende die sel der poerten woerden houden dair des te doen is.

Wair op dat men enich ambocht op seggen mach

Voirt als men dese ambochts lude kiest, soe wie dat weder seide die des ambochts niet en woude die macht weder seggen om vijf pont ende drie wernen mach hijt weder seggen, ende tot elken weder seggen om vijf pont. Ende dair mede is hij dat jair vry voert ende des ambochts verdragen wtgeseit die gene die van mijns heren wegen is die en selmen tot genen ambocht kiezen.

Hoe hem die burgermeisters regieren zullen

Voirt soe sullen die twe burgermeisters een kiste hebben ende altoes hou-

[30]

den mit twee sluetelen elc sonderlinge ende dair toe sel elc burgermeister enene sluetel hebben ende dair selmen der poerten gelt in leggen ende dair sullen sy in leggen huer op bueren ende huer wtgeven ende tot elker tijt als sy enigerhande saken op bueren of wt geven dan sullen sy beide gaen totter kiste ende dat scriven ende alle saken die vervallen binnen hairre tijt des gelijcx. Ende wairt dat yemant van desen burgermeesteren hier onwillich in velle ende sijn opbueren of tgeven scriven ende maken woude alleen bij hem selven ende aldus niet en dede alsoe voirscreven staet, soe sal die gene die van mijns heren wegen is mitten richter elken burgermeister dair om panden voir vijf pont ende voirt hair rekeninge dan horen mitten scepenen. Ende wairt

[30v]

sake datmen dan den genen die enige saken alleen bi hem selven gedaen hadde in enigen broeken vonde dat sal hij beteren als den genen die van mijns heren wegen is den richter ende den scepen gemeenliken dunket dat besceidelic is. Ende die beteringe salmen dan eynden eer men dair sceidt ende die sal hy doen eer hy wt enigen huse gaet dair men dan in wijst te leggen ende in dat huus salmen gebieden te bliven bij drie ponden of bij vier of by vyf by meer of by myn nae dien dat die saken groot syn.

Hoemen die rekeninge doen sal

Voert aldus ende in allen manieren alse voirscreven is ende binnen deser selver tijt ende bij sulken penen alse voirscreven sijn dat die burgermeister hoere rekeninge verwaren sullen desgelijcx sullen doen twee heemrader ende

[31]

kercmeesteren ende twe Gods huurs beraderen van onser Vrouwen Cappelle ende twe mannen die onser Vrouwen gilde verwaren. Ende wairt dat sy des niet en deden soe selment hem of nemen alse voirscreven is.

Hoe men die rekeninge op sluten

Voert sal die gene die van mijns heren wegen is ende die richter alle jair alle rekeningen die sij horen op nemen ende leggen inder poirte kiste ende dat slot van elker rekeninge toe zegelen mit haren zegelen.

Of die scepenen niet en quamen als men den raet kiezen sal

Voert wairt sake dat yemant, het wairt borgermeister, scepen, heemrader of kercmeesters niet en quamen als men burgermeesters, scepen, heemrader ende kercmeister kiest of als men reket of tot eniger sake dair my-

[31v]

nen here of der poirten last of noot of comen mocht of dair minen here of der poerten bate of orbair of comen mocht, ende die dan dair niet by en quame alst hem die gene die van mijns heren wegen is ende die richter of een van hem beiden had dien doen weten of doen bieden, die sal die gene die van mijns heren wegen is mitten richter panden voir vijf scillinge, alsoe dicke ende alsoe menich werven als dat gesciet ten wairt dattet hem kenlike nootsaken benamen die zy bewysden.

Wanneer men rekenen sall

Voert soe zullen die oude burgermeesters die op Sinte Victoers dach verset werden alle jair rekenen voir den ghenen die van mijns heren wegen dair bij wesen sal voir richter ende voir scepen ende wat scout of after stal dat die burgermeister die dan rekenen sallen overle-

[32]

veren ende clairliken bewijsen dat zellen die nye burgermeesters ontfanen, die men dan kiest ende dese rekeninge selmen doen alle jair op Sinte Victoers dach of inder weken dair nae. Ende waret sake dat die burgermeesters hair rekeninge niet rede en hadden ende dat gebreck bij hem viele dat men niet en rekende op dien dach ende binnen dien tijt voirscreven, soe sal die gene die van mijns heren wegen dair bij wesen sal mitten richter die burgermeesters beide panden elc dages elker lijck voir vijf scillingen ende alsoe lange thent sij hoir rekeninge gemaect hebben.

Wair men dat gelt vanden sijs laten sall

Voirt soe sullen die twee burgermeesters altoes zulc gelt als men der poirten jairlicx sculdich is van sijse laten bliven totter tijchelryen ende die tychelrye

[32v]

alle jair bernende te houden ende dat gelt vanden sijse nergent anders in geenre wijs in ander orber te leggen om nyemants wille ten wair dat mijn here selve dan anders wair toe hebben woude dat hij dat selve seide voir twee scepen mitten monde of dat hijt ontbode den burgermeesters ende twee scepen mit sinen brieve.

Hoe die poirters den stene gelden zullen

Voert sullen die twee borgermeesteren allen den genen die inder poerten of op die Arcke tymmeren willen steen geven om alsoe vele gelts als hy der poirten staet ende dat sullen sy rekenen ware voir dat hy der poirten staet by den genen die van mijns hren wegen is by richter ende by scepen.

Die enich ambocht bevolen worde ende des niet en dede

Voirt als men yemant enich ambocht

[33]

beveelt vanden poirten wegen het sij waeckmeister te wesen of eniger hande ambocht dair boeten op staen dat sy den bueren of panden moegen of sy willen sulke boeten als dair op geset sijn of als men dair noch op setten mach wairt dat die ambochts lude die buere dair niet toe en hielden dat elke dede als men hem vanden poerten wegen geboden hadde of als hy sculdich wair te doen, soe sal die gene die van mijns heren wegen is mitten richter den ambochts luden sulke boeten twivout of panden alse dair sy die buere voir gepant mochten hebben. Ende wairt sake dat die ambochts lude voirscreven gene panden vanden bueren krigen mochten dat kenlic waer die sy verbuerden soe sal hy gaen aenden richter ende

[33v]

die sal hem die pande wtdoen sonder merren.

Die enich ambocht bevolen wort ende des niet en dede

Voirt wairt sake dat yemant enich ambocht bevolen wair of bevolen worde dair gene boeten op en stonden of dair men gene boeten of gene penen op setten en mocht ende wairt dat sy dat niet en deden of en eynden ende sijt versinneden soe sal die gene die van mijns heren wegen is mitten richter ende mitten scepen hem ene besceidelike tijt setten dat sijt dair en binnen doen. Ende wairt dat sijt dan binnen dien tijt niet en deden soe salse die gene die van mijns heren wegen is mit richter ende mit scepen in een huus manen te leggen bij drie ponden of by vier of by vijf of by meer of by myn nae dyen

[34]

dat die saken groot sijn ende dan niet wt dien huse te sceiden by sulker penen als men in maent die saken en syn geeynt.

Als men yemant op reysen seynt

Voirt als die burger gemeenlic of een deel ergent riden, varen of gaen sullen buten mijns heren gerechte, soe sal hem die richter tot elker tijt twee hoeftlude setten dat sy dair by bliven sullen ende doen dat hem die twe heten sullen doen by een peen van enen scilt Vranckrijcx.

Als men yemant biedt vandes heren wegen of van des gerechts wegen

Voirt als men die buere gemeenlick of een deel het sij meer of min biedt van mijns heren wegen of van des gerechts wegen datsij enigerhande saken doen sullen of ergent riden, va-

[34v]

ren of gaen sullen dat sij dat doen sullen bij sulken boeten als den genen die van mijns heren wegen is, ende richter ende scepen besceidelic dunct dat mense doe bieden by den bode ende soe wie dan des niet en dede of thuus bleve die salmen die boeten of panden sonder merren mitten bode ten wair dat hij nootsaken van ampten.

Of yemant by sijn hoeftlude niet bliven en woude

Voirt wairt sake als die buere ergent gebeden of geboden worden ter groeve toe of anders wair buten mijns heren gerechte ende sy dan dair of oopten wegen niet te gader bliven en wouden by den hoeftluden ende niet doen en wouden dat die hoeftluden hem hieten doen ende soe wye dat die hoeftluden dan bedroegen die sal die richter

[35]

mitten bode dan panden sonder vertrec alsoe dic ende alsoe menichwerven als dat gesciet voir een pont goets gelts.

Van enigerhande goet eygenen

Voirt wairt sake dat enich lant of huse of enich ander pant yemant geeigent soude werden dat moegen die borgermeisters totter poerten behoef aen hem nemen of sy willen ende oft pant beter wair dan dairt voir geeigent soude wesen ende dat pant en

mach niemant losenen alst aende poerten coemt ten sy voir twivoudich gelt. Ende wairt dat die gene die enich pant of ware geeygent niet en quamen binnen jaers ende losedent soe sullent die burgermeisters voirt verhueren of vercopen ende dair der poert orber mede.

Als die burgermeisters enich goet aen hem nemen

Voirt soe en sullen die burgermeisters

[35v]

noch niemant en geenrehande lant dat sy losenen dat van pandinge ruert, vercopen mer sy sullent verhueren ten scoensten ende doen dair der poirten orber mede.

Hoemen waken sal

Voert sel elcx nahcts waken een scepen of een burgermeister ende dat sal alsoe omgaen dat ene waket gelijck den anderen ende soe wye dat waket vanden scepen of vanden borgermeisteren die sal wesen boven den anderen waecmeisteren. Ende die sal hy setten dair hem dunct dat sy beste ende nutste sijn, ende soe wye dat waect van borgermeister of van scepen die sal der poerte sluetel hebben.

Hoemen die poerten snachts ontsluten sal

Voirt soe wanneer datmen snachts die poerten ontsluyt ende als men

[36]

yemant in laet bij nacht soe sal die gene die der poirten sluetel heeft van den scepen of vanden burgermeisteren selve dat winket ontsluten ende nyemant anders die sluetel bevelen mer als dat winket ontsloten is, soe sal hy wtgaen voir den dreboem ende besien wie dat is ende synt vriende ende ist nut datmen in laten sal soe salmen inden dreboem laten ende den dreboem weder sluten eer men die poirte ontsluyt ende eer hy wt den winket gaet, soe sal hy enen anderen man dair voir setten diet verwairt.

Hoemen die poerte savons sluten sal ende smorgens ontsluten

Voirt soe selmen des avonts alst scemert die poerten sluten ende des mergens alst scoen dach is die poirten weder ontsluten ende die des nach

[36v]

tes waecmeister is die sal bliven by den genen die die poerte verwaert ter tijt toe dat sonne op ganck is ende die stede vast alle dage voir die poirten sijn sal, sal alle dage comen alst daget ende des avonts yerst weder thuus gaen alst scemert ende die poirten gesloten sijn.

Van maten te yken

Voirt so is mijn here overdragen mit sinen gemenen gerecht dat die borgermeisters tsjaers eens alle maten ijken sullen ende bernen ende gebieden by alsulken boeten, kueren als dair op staen dat elc man den anderen goede mate geve ende vol. Voirt soe sullen sy lude dair toe setten datmen alle weke broot wegen sal ende die burgermeisters sullen overdragen mitten scepen ende ramen hoe ment bier geven sal.

[37]

ende dat broot nae dattet koern op ende op loept ende den wijn.

Vanden burgermeisters hair rekeninge te sluten

Inden jare ons Heren dusent vierhondert vijf ende veertich op Sinte Martijns avont soe is overdragen Johan van Merten, stathouder ende richter, Cornelis van Zwytdoert ende Evert Jansz alse burgermeisters, Jan van Ryebeck, Jacop Wonder, Aernt Volkensz ende Peter die Ridder als scepen ende voirt mitten gemenen gerecht inder tijt die doe waren van wegen ons liefs joncheren van Gaesbeeck, soe wanneer dat die burgermeisters of gaen ende hair rekeninge gedaen hebben nader ouder gewoente, soe salmen hair rekeninge corrigieren ende sluten nae ouden heercomen. Ende wair dat sake dat sy niet gesloten en worde voir Sinte Victoer

[37v]

quaem dair naest volgende soe wair die rekeninge gecorigiert, geloeft ende gesloten sonder enigerhande moeyenisse dien burgermeisteren dair of te doen hem of haren nacomelingen ende erfgenamen.

Of die burgermeisters hem versumede te rekenen ende dat binnen ses weken niet voirt en brocht

Inden jair ons Heren dusent vierhondert ende negen ende veertich opten negentiensten dach van februario wert overdragen biden stathouder ende richter Jan van Merten ende biden gemenen scepenen out ende nye die doe ter tyt waren dat een burgermeister in der tyt als hy sijn rekeninge doet van der poert wegen ende sijn rekeninge gehoert is vanden richter ende van den scepenen naeden ouden heercomen, ende wairt sake dat hy dat yet verga-

[38]

te of versumede te rekenen, ende niet voirt en brocht binnen ses weken na der tijt dat hij gerekent had dair en sal men hem geen verstoringe ofte verrichtinge teynden den ses weken of doen vander poerten wegen. Ende die rekeninge die een ygelick borgermeister doet, die sal altyt in des gerechts handen bliven totter tijt toe datmense in der poert kist sluit biden gerecht.

Hoe lanc die scepen tugen ende zegelen zullen

Voirt is overdragen mit richter, borgermeisters ende den gemenen gerecht dat elc scepen nae sinen ofganck tugen ende zegelen sal ses weken lanck.

Dat niemant burgermeister wesen en [sal] hi ende sal sinen tijt scepen geweest hebben

Inden jare dusent vierhondert ende dertich op Sinte Victoers avont sijn overdragen Jan van Meerten, stathouder

[38v]

Evert Janssoen, richter, Dirck Bairs, Steven van Boechout, burgermeesters, Jacop Wonder, Aernt Volkenssoen, Herman Eliaes soen, Jacop van Zijl, Willem die Vlieger, Gerit die Roede en Dirck Spronck, scepen, dat niemant voirt mere burgermeister tot Wijck wesen en sal hy en sal yerst sijn tijt tot Wijck scepen geweest hebben ende poerter wesen.

Vanden scepen covelen

Voirt int jair dusent vierhondert negen ende twijntich is overdragen by Jan van Merten, stathouder, Dirck Bairs ende Steven van Boechout, borgermeesters, Evert Janssoen, scout, Jacop Wonder, Aernt Volkenssoen, Gerit die Rode, Herman Elyaes soen, Dirck Spronck, Jacop vanden Zijl ende Willem die Vlieger, scepen, overdragen dat die kueren ende brueken jairlicx

[39]

verschinen datmen den scepen covel betalen sal vander poirten deel ende der scepen deel. Ende wair dat sake dat dair aen gebrake soe hebben hem die scepen verwillcoert ende alle die gene die die covel dragen datmen hem dat ter stont wt panden sal gelijk verwonnen scout ende die pande vercopen. Ende want minen joncheer dat een derdendeell vanden brueken toe behoert dat laten sij staen tot mijns joncheren genaden.

Datmen op geen heilige dage recht houden en sal

Inden jaer ons Heren dusent vierhondert vijf ende veertich op Sinte Mertijns avont soe is overdragen biden stathouder Jan van Meerten ende richter ende byden gemenen gerecht als dat die richter inder

[39v]

tijt des sonnendages geen recht houden en sal noch op heilich dagen gelijc den sonnendach noch op hoechtiden dair en boven of enige heilich dagen boven den sonnendach wtgenomen dat die heerscappie van Apcoude van Duersteden aen treft ende der stede van Wijck van hoeren brueken, cueren ende renten dair selmen altijt recht of doen, soe wanneer dat sijs begeren. En wt genomen dat ons buerluden van Wijck besetten mochten enen vreemden man van buten, ende die een vreemde den anderen dair selmen altoes recht of doen nae rechten ende gewoenten der poerten van Wijck, wtgenomen van alleen willigen rechten, dair mach die richter recht of houden tot wat tiden dat die partyen des begeren. Alsoe veer als die richter wil tsy van ingeseten

[40]

buerluden of van wtheemschen luden dat is te verstaen enen wtheemschen tegen enen ingeseten, ende enen ingeseten tegen enen wtheemschen ende een buer den anderen ende die een vreemde den anderen.

Hoemen recht houden sal van lude van buten

Int jair ons Heren dusent vierhondert ende ses ende dertich, soe is ons lief joncheer van Gaesbeeck overdragen mit Jan van Dribergen, stathouder, Evert Janssoen, richter, Jan van Ryebeeck ende Frederick Taets, burgermeesters, ende voirt mit sinen gemenen

gerecht dat die richter geen recht houden en sal van enigen wtheemschen luden noch van buerluden dan op recht eechtdagen die geseten sijn omtrent een mile van onse stede van Wijck ende die sullen staen tot enen geliken recht gelike ons ondersaten dat

[40v]

is te verstaen soe wie dat mitten anderen yet te doen heeft ten recht, die sal hem laten bieden es manendages tegen des dijnxdages alst een echtdach is. Voirt wair dat sake dat yemant des anders goet bedagede woude mit besettingen dat en sal hy niet doen dan op enen rechten echtdach, behoudeliken den verzworen manendach hoers rechts. Item voirt alle rechten diemen recht op dwarsnacht die salmen richten naden ouden heercomen onser stede van Wijck, alsoe verre als mense op rechte echtdagen begint. Item voirt sal die scout den luden van binnen ende van buten recht doen van allen verwonnen scut als sij des begeren sullen sonder enich weder seggen. Item voert wair sake dat yemant

[41]

beset worde in onser vryheit die salmen een onvertogen recht doen alsoe verre als hij woude die gene die dan beset is of ware. Ende voirt wair dat sake dat hij des niet doen en woude soe sal hij hebben veertiendagen dach weder te recht te comen also verre als hij den richter of den recht voldoet weder te recht te comen behoudelick onsen heere van Apcoude sijnre scout ende sijns rechts. Ende allen den genen die onder hem van sijnre wegen dienen dair sal die richter recht of doen tot wat tiden dat sij dat begeren.

Dat niemant den anderen belasten en sal aenden dijckgreve

Int jair ons Heren dusent vierhondert ende seven ende veertich op Sinte Andries avont soe is onse lieve jonchere van Gaesbeeck overdragen bij Johan van Meerten, sinen stathouder, ende rich-

[41v]

ter bij Dirck van Houdaen ende Claes die Ridder, als burgermeesters, ende voirt bij sinen gemenen gerecht inder tijt dat niemant van sinen ondersaten inden gericht van Wijck, hij wair wie dat hij wair, die een den anderen belasten noch bezwaren en sellen aen den dijckgreve opten dijck van eniger scult noch den dijckgreve dair niet voir houden en sullen. Soe wie dat dede die verbuerde twe oude Vranckrijcxsche scilden half tot ons joncheren behoef voirscreven ende half totter stede behoef. Ende soe wie dat opten anderen te seggen heeft van eniger scult dat vanden dijck ruert dair sel hem die richter tot elker tijt een onvertogen recht of doen dienende in allen manieren gelijk dat hem die dijckgreve opten dijck dair of doen soude.

[42]

Van vercoft lant hoemen die vage ende huer verstueren sal

Int jaer ons Heren dusent vierhondert ende seven ende veertich op Sinte Andries avont, soe is overdragen onse lieve joncheer van Gaesbeeck bij Johan van Meerten, sinen stathouder ende richter, bij Dirck van Houdaen ende Claes die Ridder, sinen burgermeesters ende voirt biden gemenen gerecht inder tijt wair dat sake dat enich man of hij wair wie dat hij wair, inden gericht van Wijck lant ofte erf vercoften ende die

pachter dair jaren aen hadden die jaren selmen den pachter houden of men sel hem huer vage verstueren bij goeden mannen of biden gerecht dat redelick is.

Vanden seven getuge

Int jair ons Heren dusent vie[r]hondert ende twe ende veertich op Sinte Victoers

[42v]

avont soe is overdragen ons lief joncheer van Gaesbeeck mit sinen stathouder ende richter Jan van Meerten, mit Willem die Vlieger ende Claes die Ridder, borgermeisters, Jan Brant, Jan van Riebeec, Jacop Wonder, Dirck van Houdaen, Dirck Jan Smeetsoen, Lambert Petersz, Cornelis van Zuytdoert, als scepen, datmen mit genen seven niemant aen spreken en sell inden gericht van Wijck after desen dach mer heeft yemant opten anderen enich beclach die sal den anderen aen spreken int scependom van Wijck ende mit genen gerecht anders.

Of yemant hem selven vter pandinge dede

Int jair ons Heren dusent vierhondert ende twe ende veertich op Sinte Vicors avont so is overdragen onse lieve joncheer van Gaesbeeck mit sinen stathouder ende richter Jan van Meerten, Willem

[43]

de Vlieger ende Claes die Ridder, burgermeisters, ende voirt mit sinen scepen ende mit sinen gemenen gerecht wair dat sake dat yemant hem uter pandynge dede of wt enigerhande scieringe of wt enigerhande inleidinge of wt enigerhande rechtvorderinge dede het wair van wat saken dattet rueren mocht dair sel die richter inder tijt den luden die dit doen hueren yersten recht dach of teikenen ende leggen alle wege opten yersten echtdach die dair naest toecomende wair ende dan sullen sy voirt hueren rechtdach vervolgen op hair veertiendagen.

Soe wie gepant is die moet hem uter pandinge doen binnen XIII dage

Int jair ons Heren dusent vierhondert ende een ende veertich op Sinte Silvesters dach soe is overdragen onse lieve joncheer Jacob, heer van Gaesbeeck,

[43v]

mit Jan van Meerten als een stathouder ende richter, mit Willem die Vlieger ende Claes die Ridder, burgermeisters, mit sinen scepen ende voirt mit sinen gemenen gerecht wair dat sake dat yemant den anderen gepant hadde ende hem die weet dair of gedaen ware alst rechts is, ende dat dan die gene die gepant had in syne pandinge gebleven wair veertiendagen of dair boven nae dien dat hy hem die weet gedaen had, soe en mach hem nyeant vter pandinge of vter scieringe doen mit recht, mer woude hem yemant vter pandinge of vter scieringe doen die sal sien dat hij dat doet binnen veertiendagen dat hem die weet gedaen is ende anders niet.

Van pandweringe te doen

Soe is ons lief joncheer overdragen

[44]

opten selven dach mitten personen voirseit wair dat sake dat yemant geeygent wair in eens anders goet mit recht het wair wat goet dattet wair, ende hy quame mitten recht, dat is te verstaen die richter of enich van boden en woude sijn pande wt geset hebben, soe en mach dat wijf noch nyemant vanden huse in geenre wijs pandweringe doen. Ende wair dat sake dat yemant hier boven pand weringe dede dat wil die here richten als een geweldelike brueke also dicke als dat gesciet ten wair dat sy hem des mit recht weren mochten dat is te verstaen of die man van den huse sijn wijf of sijn geweldige boden dat gestonden of niet.

Wat goet dat die burgen wisen sullen

Soe is onse lieve joncheer overdragen opten selven dach ende mitten selven personen voortgenoemt dat die burgen

[44v]

geen goet wisen en sullen dan aen staende tymmer of liggende eerf oft rede goet datmen driven ende dragen of vletten mach.

Die de andere scade dede in koern of in hoven

Voirt waert sake dat yemant vonde den anderen die ryse hiewen of droegen of tuyn of wermoes of oeft of koern of scade dair in dede mit wille dies geen waren hadden die verbuerden drie pont dat een derdendeel tot des geens behoef diet aenbrocht dat ander tot des heren behoef ende dat derdendeel ter poerten behoef.

Vanden schutteren

Die schutter in elker tijt sullen schutten in Wiker gericht enige verken die ongeringt op ander lude lant gingen ongewairt een placke, ende anders tscot bij dage enen groten, ende bij nacht een placke. Voirt enigerhande verken die

[45]

men op der straten vonde ongeringt die voir genen herde en gingen, die sullen sij scutten tscot op vijf scilling.

Off yemant goet coft eert op die merct quaem

Voert soe is overdragen soe wie enich goet ofte op enen woensdach het sy man of wijf eer opter merct gecomen wair het wair opten oever of voir die Veltpoirt of wair dattet wair het wairen runder, scaepe, verken, gansen, hoenre, duven, eyer, botter, kesen, was of vlas of wat goet dat het wair dat totter merct geneiget wair, soe wie dat cofte eert op die merct quame die verbuerde een pont payments, die een helft tot des heren behoef ende die ander helft totter poerten behoef.

Of enich man van buten beset worde tot wat recht hy staen soude

Voirt soe is overdragen wair dat sake dat yemant quame van buten die beset

[45v]

worde in mijns heren gericht van Apcoude voir scade of voir scoute ende die gene rechtevoirt gulde of recht woude doen die beset wair die soude den genen die hem beset hadde rechtevoert gulde of recht doen ten wair dat hyt he rechtevoert bewisen ende overgaen mocht mit scepen of mit scepen brieven of mit sulken betoen als die scepen wijsden, dat hy dair mit recht niet tegen seggen en mocht.

Enich man van buten die vechtelic maecte

Item enich man van buten die geen poirter en wair of buerman tot Wijck ende enich vechtelic maecte tegen enen poirter van binnen die verbuerde dubbelde kueren alsoe verre als die man die geen poirter en ware een aen vechter was, worde die poirter een aenvechter soe stonden sij tot

[46]
geliken kueren.

Of yemant sij goet op stake hoger dan hijt dede roepen

Voirt soe is overdragen enich man of wijf die rogge of sout te cope hebben, die mogent geven als sij duerste connen mer wairt dat enige vreemde comans tot Wijck quamen mit sout of mit koer[en] ende sij hair goet myn deden roepen dan onse poirters hair goet gaven ende onse poirters dan hair goet deden roepen ende gavent gelijk den coman ende als dan die coman ewech wair, wair dan enich poirter die dan sijn goet weder op stake hij en gavet voirt gelijk alst geroepen wair of als hijt gegeven had doe die coman aenden lande was. Enich poirter die dat dede die verbuerde vijf pont payments ende des gelijkx enich buerman die een helt tot tsheren behoef ende d'ander

[46v]
helpt totter poerten behoef.

Vanden brande

Int jair ons Heren dusent vierhondert ende een ende dertich des vrydages na Korsdach was overdragen biden here ende gemenen gerecht wair dat sake dat enigen buerman geviel brant binnen der stede ende die gene die dat in sine huse of hofstede geviel ende sijn vuer dat voirt brochten eer hij ende dat van sijn selfs vuer oe quaem die verbuerde enen ouden scilt.

Vanden vleckquaet

Item voirt wairt dat yemant sijn vleckquaet droech op yemants hofstede dair vuer in wair die verbuerde enen ouden scilt.

Vanden kercmeisters recht te doen

Item int jair dusent vierhondert ende seven ende dertich op Sinte Victoers avont doe overdroech Jan van Dryber-

[47]
gen als een stathouder ons liefs joncheren van Gaesbeeck, ende bij Evert Jansoen, richter, ende voirt bijden gemenen gerecht, tot wat tiden die kercmeister om gaen wil om

enige scout in te manen die men der kerken sculdich is, soe sel die richter mitten boden mit hem gaen ende reyken den kercmeister dat gelt wt of twij scat pande. Ende wair dat sake dat yemant hier pandweringe op dede dat wair op enen hogen ban. Then wair saeck dat sijs hem mit recht weren mochten dair die kercmeister mit recht niet tegen seggen en mocht want die kercmeister sinen eet boven des anders eet gaen sal. Ende hier en sal die richter geen weringe of doen.

Watmen geven sal van poirtersscap te winnen

[47v]

int jair dusent vierhondert ende dertien opten negenden dach in novembri wairt overdragen bij den here ende bij den gemenen gerecht dat soe wie nae deser tijt poirter tot Wijck werden wil dattet een ygelic costen sal aen der poirten twijntich Dordrechche placken.

Die sijn po[oi]tersscap mit wil op gave

Item die sijn poirterscap mit wil op gave tot Wijck ende mit wil den burgermeisters op seide ende naemaels weder poirter begeerde te wesen die soude der poirten geven enen ouden Vranckrijcxschen scilt.

Van Lijftochten

Item int jair ons Heren dusent vier hondert ende een des manendages nae Sinte Katerinen dach overdroech die here van Apcoude mit sinen richter, burgermeisters ende gemeen scepen ende goede luden van Wijck dat

[48]

een ygelick die onder mijn here van Apcoude geseten is inden gericht van Wijck, elck den anderen lijftochten mach voir richter ende voir scepen tot Wijck, tsij aen eygen cruc of aen husinge of aen hofsteden dat is te verstaen dat alle eygelick goet ende tylber have te vueren in, die scout betalen sall die men sculdich wair naeden rechten ende gewoenten van Wijck ter lijftochten toe, ende wairt sake dat dair aen gebrake soe soudmen jairlicx die renten vander lijftochten nemen ende betalen die scout dair mede ter tijt toe dat die scout betaelt wair die voir gemaect wair ende wanneer die scout betaelt wair een ygelick weder op sine lijftocht te bliven ende wair dat dan die scout niet betaelt en wair alse die persoen storve die in lijftoch-

[48v]

ten staet die men dan sculdich wair vanden goede voirscreven die soude dan voort varen mit recht aen der lijftochten voirscreven gelijc aen eygen goet of aen tilber have.

Dat geen buerman opten anderen leisten en sal

Int jair dusent vier hondert ende vier ende veertich op Sinte Matheus dach, soe is overdragen onse lieve joncheer van Gaesbeeck, bij Johan van Merten als richter, Cornelis van Zuydtoert ende Dirck van Houdaen als burgermeisters inder tijt ende voort bij Jan van Riebeeck, Steven van Boechout, Jan Brant, Jacop Wonder, Willem Dirc Heinricsz, Willem die Vlieger ende Willem Stevensz als scepen dat geen buerman van

Wijck opten anderen liesten en sal noch geen vreemde lude van buten en sullen op onsen

[49]

bueren leisten mer die buerlude mogen leisten opten vreemden van buten. Ende die een vreemde van buten mach leisten opten anderen van buten. Ende wair dat sake dat enigerhande weert of weerdinne yemant dair en boven t'eten gawe ruerende vander leist voirscreven dat wair tot elker reysen op enen ouden Vranckrijcxscen scilt totter stede behoef.

Vanden genen die men voir hair scult vangen sal

Item opten selven tijt soe is noch onse lieve joncheer van Gaesbeeck overdragen biden selven Johan van Meerten, als een richter ende den burgermeisters ende voirt biden gemenen gerecht voirscreven wairt sake dat enich man of wijf sculdich wair gelt of goet ende hy niet en hadde mede te betalen, soe mach die maenre panden aen des

[49v]

sculders lijf. Ende die heer sel hem leveren slotinge ende yser dair die manere den sculder in setten ende houden sal. Ende die maenre des gelts sel sinen gevangen leveren water ende broot sijn notorft. Ende men en sel den gevangen niet wegen als men set noch als men wt laet. Ende dair sal die gevangen sitten totter tijt toe dat hij betaelt heeft of vernueget den genen dien heeft gevangen of ten wair dat die gemenen raet ons liefs joncheren enter poirten van Wijck sleten dat hij lange genoeg geseten hadde voir die scult, soe soudmen dan wt laten ende dair soude hy mede vry wesen vander scult. Ende wair dat sake dat dese gevangen enigerhande zuichten of ongeval aen quaem inder

[50]

vangenissen of dat hy dair in storve dair en soude die gene dien dair hadde doen setten des gevangen vrienden voirscreven gene beternissen of doen ende wair dat sake dat yemant hy wair wie dat hy wair enige wrake op dede dat sal diehere richten als geweldelike saken biden gerecht.

Soe wes die raet slijt sal van weerden wesen

Int jair dusent vierhondert vijf ende veertich op Sinte Victoers dach, soe is overdragen onse lieve joncheer van Gaesbeeck van Apcoude by Johan van Merten als een richter ende bij Cornelis van Zuytdoert ende Evert Janssoen als burgermeisters inder tijt ende bij Johan van Ryebeeck, Jacop Wonder, Aernt Volkenss, Willem Dirck Heinricsz ende Peter die Ridder, Heinric van Glinthorst ende bij Heinrich Ouweert

[50v]

alse scepen, soe wes dat die raet kent ende slijt dat sel van weerden wesen ende bliven.

Watmen geven sal van kijnder ter scolen te gaen

Inden jare ons Heren dusent vier hondert acht ende twijntich des dijnxdages nae Sinte Victoers dach wert overdragen by onsen lieven joncheer van Gaesbeeck, biden gemenen gerecht als Willem vanden Noerde, richter, Dirck van Zijl ende Willem die Ridder, burgermeisters, Steven van Boechout, Elis Janssoen, Jan Brant, Dirck van der Weteringe, Claes die Ridder ende Willem Stevensz ende Jan van Beesd, scepen, datmen geven sel van enen kijnde datter scoel gaet veertien nye tuyn of dertien Vleemsche groot tsjaers mit deser

[51]

voirwairden wair dat sake dat ter een scoelmeister wair die den gerecht ende den bueren niet onberlick en dochte dat onse joncheer dan enen anderen setten sal die hem ende sinen gerecht goet dunct die dair nut toe is.

Van goet dat opt oever te coep coemt

Voirt soe is overdragen enich goet of wair dat aent oever quame dat vreemde comans brochten om te vercopen ende dat goet deden roepen om te vercopen dat en soude geen vaircoper op copen ten hadde een atmael dat is te verstaen enen dach ende enen nacht dair na aent lant gelegen dat die buerlude van Wijck huer gadinge gecoft hadden ende wairt dat dat enich man dede die verbuerde drie pont goet gelts.

[51v]

half tot tsheren behoef ende half tott poerten behoef.

Soe wat gelt een ygelic den anderen geven sal van pacht

Int jaer dusent vierhondert ende vier op Sinte Peters misse ad Cathedram wert overdragen biden richter, borgermeisters ende gemeen scepen dat soe wat goede van lande, van hofsteden of wat goet dat in huerweren heer gecomen mach sijn ende gestaen hebben dertich jaer lanck voir deser tijt toe, dair selmen voir geven voir elc pont negen Dortsche placken ende soe wat hueren corter gestaen hebben dair selmen geven voir elc pont acht Dortsche placken.

Watmen geven sal voir enen hogen ban

Item een ygelick sal betalen voir enen hogen ban tien oude Vleems groot ende voir enen legen ban enen Vleemsche groten.

Hoeneer die jaerme[r]ct in gaet

[52]

Inden jare ons Heren dusent vierhondert seven ende veertich op Sinte Andries avont soe is overdragen Johan van Meerten als een stathalder ende richter van wegen des edelen joncheer Jacobs, heer tot Gaesbeeck, t'Apcoude ende toe Duersteden, bij Dirck van Houdaen ende Claes die Ridder als burgermeisters ende bij Jan Brant, Jacop Wonder, Dirck Jan Smeetsz, Willem Stevensz, Heinrick Dircxsz, Willem van Ryebeeck ende bij Gosen Claesz als scepen in deser tijt dat onse jairmerct binnen der stede van Wijck ende vryheit van Wijck alle jair hier nae volgens in gaen sel des manendages volgende nae Sinte Galle ter middernacht als die manen dach te handen coemt ende

dat sal gedueren tyen dage dair naest volgenden tot des dat die woensdage en wech is ter middernacht ende dien donre dage te handen

[52v]

coemt. Ende hier mede soe is die voirscreven jairmerct te niet, want sij in trekaet⁸ stont want dair nyemant bij verrascht werden en soude. Ende dese saken sijn gesciet bij allen desen voirscreven personen gelijc voirscreven is. Item dese voirscreven jairme[r]ct is verset bij onsen genedige van Utrecht ende bij 't gerecht van Wijck ende sal wesen voirt jairlicx des manendages nae Sinte Dynisius dach duerende oeck als voirscreven staet. Dit gescieden bij Reynout van Wijck ende Jan Heinrich, borgermeisters, ende bij allen den scepen int jair van vier ende tachtich. Ende dit wert yerstmaell overdragen ende geraemt int jair van tachtich.

Vanden verlengen des wekemerct

Inden jare van dusent virhondert ende sess ende tachtich is overdragen

[53]

bij onsen genedigen heer van Utert ende sijnre genaden gerecht, alsoe veilicheit ende vriheit is geweest alle weke des woensdages alleen die marckdach is, ende soe men die mert dach verlengen wil, soe sal voirt aen die voirschreven veilicheit ende dat geleide ingaen des dijnxdages naeden noen tot twee uren ende sal dair toe duerende wesen des donredages dare naestvolgende tot negen uren toe in allen manieren alst gestaen hevet opten woensdach, duerende tot dant onse genedige here ende sijnre genaden gerecht anders belieft.

Vanden heemraderen

Inden jare ons Heren dusent vierhondert ende twee ende veertich op Sinte Willeboerts dach is overdragen bij onsen lieven joncheer Jacop, heer tot

[53v]

Gaesbeeck, tot Apcoude ende sinen stathouder ende richter ende sijn burgermeisteren ende sijn scepenen, ende voirt mit sinen gemenen gerecht der poerten van Wijck, ende mede mitten scout van Wikerbroeck, ende mede mit sinen heemraets inder tijt dat men houden sal alsulke willecoren ende overdrachten in onsen gericht van Wijck, ende ellick punt bijsonder op alsulke kueren in alre manieren als hier nae bescreven staet. Item inden yersten, soe selmen den enen walle vander Meerweteringe die all langes aen den wech leit die eerde neder effenen ende werpense midden op den wech op dat sij niet weder in die weteringe en valt. Ende dit sel een ygelic doen te neffen sijn slach dat hij in die weteringe gegreven heeft. Ende den anderen walle aen die ander zijde int

[54]

Mildebroeck selmen des gelijcx doen ende werpen die eerde ten lande wert in op datsij niet weder in die weteringe en valt ende dit sel een ygelic doen die dair in bouwet of in

⁸ Lezing van eerste letter is onzeker.

geerft is teynden sijn campen of teynden sijn lant want sij dair mede beheint ende begreven sijn. Ende des gelijkx soe selmen doen op die oude weteringe aen beiden siden. Soe salmen die eerde vanden wallen werpen ten lande wert in op dat sij niet weder in die weteringe en valt. Ende dit salmen alle wege doen als die heemraets dat doen bieden. Ende soe wie dat niet en doet ter stont nae der weten soe sullen die heemraders wt gaen scouwen een ygelick op alsulke kueren als van outs opten watergangen staen als van layken ende van vegen.

[54v]

Item voert alle die gene die graven hebben binnen onsen gericht van Wijck die vanden wegen leggen, het sij int broeck off wair sij liggen honeer men die graven grevet van gebots wegen off hoeneer des te doen is soe sal die gene die die graven gegreven heeft binnen acht dagen dair nae die eerde werpen off doen werpen vanden wallen midsen op den wech op dat die eerde niet weder inden graven en valt. Ende wie dat niet en doet, soe sullen die heemraets die graven scouwen t'einden die acht dagen voirseit op alsulke kueren als van layken en van vegen opden watergangen staen.

Item voirt alle die gene die graven hebben int Broeck of wair dat sij in onsen gericht van Wijck half ende

[55]

half hebben mitten anderen die sullen alle wege gelike mit malcanderen greven als men hem dat biet of als dat noot is. Ende wair dat sake dat yemant ongehorich dair in wair, ende mit sinen vennoet niet greven en woude als hij hem die wete gedaen hadde, soe sal die gene die dair greven wille binnen acht dagen nader weten gaen totten here ende begeren dat hij hem enen grever tegen setten wille. Ende dat sall die here dan ter stont doen op des genen cost die dair toe gerechticht is. Ende dien cost sal staen op dubbelt gelt of driescatpande.

Item voirt sullen alle heinber graven in onsen gericht van Wijck wijdt wesen zeven voet of dair boven op alsulke kueren als van outs

[55v]

opden watergangen staen.

Item soe wie lant bouwet in huerweren dair graven toebehoren in onsen gericht wair dat tsij alsmen die graven biedt te greven oft te vegen alst noot is, soe selmen alle wegen greven ende vegen. Ende so't dat pachters dat huer lant langer in hueren hebben dan drie jaer die sullen dat greven alleen betalen. Ende wie dair niet langer dan drie jair aen en heeft off dair beneden die selmen sijn greven dat tweedeel corten aenden toecomende pacht.

Item voirt soe en sal nyemant die gemeen wegen off die gemene straten of eren of af greven wair dat sake dat yemant dat dede dat wair also's dicke ende menich werven, als men dat bevonde op enen ouden Vranck-

[56]

rijcxschen scilt.

Item voirt tot wat tiden dat die scout vanden broeck mitten heemraders dunct dat die graven int Broeck ende voirt alle onse gericht doir nut gegreven sijn ende geveget,

gelayckt ende scoen gemaect sijn, soe sullen in dat doen bieden dat sise scouwen willen op enen genoemden dach. Ende wiese dan niet gemaect en heeft dat sall staen op alsulke kueren als op die oude watergangen staen van layken ende van vegen. Item voirt soe en sel nyemant sijn verken driven of laten gaen int Broeck tot genen tiden vanden jair sonderlinge dan als dair yemant coern ment, soe muegen verken after sinen wagen gaen ende anders niet. Ende als dat mennen gedaen is, soe sal een ygelic

[56v]

sijn verken vten broeck houden, ende wair dat sake dat yemant hier en boven sijn verken int broeck liet gaen of liet driven, soe mach die scutter die scutten elc scot op enen ouden brasp[enning] die binnen onsen gericht geseten sijn. Ende van buten onsen gericht op twee oude brasp[enningen]. Ende dit en salmen nyemant verdragen. Item voirt soe en salmen nyemant sine poten of houden of op trecken weder sy binnen dijcx staen of butedijcx of wair dat sij staen binnen onsen gericht van Wijck of nyemant en sal den anderen sijn rijs van sinen willigen houwen of nyemant en sal den anderen sinen tuyn stelen in al onse gericht, wair dattet sij. Ede wair dat sake dat yemant dat dede dat wair op eenre penen van enen ou-

[57]

den Vranckrijxschen scilt. Ende dit en wilmen niemant verdragen. Item voert wie crue of lant huert in onsen gericht van Wijck tegen yemant hij sij van buten of van bynnen die sel bliven staen also lange als hijt gehuert heeft voir dat gehele hoeftel dair om sie een ygelic toe wie hij sijn lant voirt verhuert off over geeft die heemraders die willen hem houden aenden yersten pachter, want mit dat overwisen ende mit dat over geven dair verliestmen alle jair vele landes mede. Item voirt soe en sal nyemant geen overslach maken mit sinen beesten doer enigen watergange int broeck of duer enigen watergangen wair datsij leggen yemant die dat dede die sal verbueren alsulke kueren als

[57v]

dair van outs op den ouden water gangen staen van layken ende van vegen.

Van allen water-gangen

Item voirt meer soe wie dat enich lant bouwet het sij opten hogen of inden legen al onse gericht doer, ende dat den scout mitten heemraders dunct ende sij wijsen dair sij mede in weteren sullen dair sullen sij mede toe gelden mergen mergens gelijck wair dat sake dat dair yemant ongehoirsam in wair ende dat niet en dede dair sal die here sijn gelt in leggen ende nement hem dubbelt off.

Van der stat wegen

Voirt soe is overdragen dat die heemraey alle wege soder Wiker wech verwaren sullen dat sij t'allen tiden gemaect werden vanden genen die dair te neven gelant sijn ende vanden

[58]

genen diese van rechts wegen maken sullen, alsoe dat dair geen gebrek in en kome. Ende wairt sake dat sijt niet maken en wouden of dat sijt versinneden die die wege mit recht maken souden als hem die heemraders dat geboden hadden, soe sullen die heemraders dat bestaden ende pandent hem twivoudich wt. Ende wairt sake dat dat die heemraders niet en verwaerden alse voirscreven is ende hier enich gebreck in viele of dat sijt versinneden, soe sal die richter dat doen bestaden van tsheren wegen ende panden dat den heemraden viervout of.

Vanden heemraet sijn eet te doen

Item soe sal die richter alle jaer als men den heemrader kiest daer toe eden dat sij alle wege sonder Wiker wech houden ende verwaren sullen bij alsulker

[58v]

penen ende aldus alst voirscreven is.

Vander stat graffen

Item der poert Borchwal mitter graft van Duersteden, boemgaert, noerdwert om totten legen zande toe mit haren singel sel wijt wesen vander uterster muer op gaende vander stat negen roeden drie voet myn.

Vanden waterganc n die Nypoert

Item inden jare van tachtich op Alre Heiligen avont costen die burgermeesters enen waterganc tegen Gosen Grietensoen ende tegens Gerit die Backers erfgenamen vier voet breet op gaende besiden Gosens huur vander Steen straet in die graft om een som gelts die sij wel betaelt hebben ende die die buer ewelic ende eerflic houden sullen ende dair duer weteren die dair aen beiden

[59]

zijden geseten sijn die nu inder tijt gaet vander Nypoert straet doer Jan Brants hofstede inder stede graft. Item soe sal die straet by Reyner Louwen huus een roede breet wesen ende negentien roeden lanck, dat is Reyner Louwen wijf seventien roeden ende Guert Vrient twe roeden ende elke roede dair sel die stede van Wijck voir betalen enen ouden Vleemschen.

Item dese zeventien roeden heeft dat capittel tot Wijck voir Heer Jacops van Bemmels memorij.

Item die ander twee roeden heeft Jan van Wijck.

Van die breit van Wikerwech

Alle den genen die desen brief zellen sien of horen lesen doe ick verstaen, Johan vander Yeze, knaep, dat ick my belie ende kenne dat ic vercoft

[59v]

hebbe die here van Apcoude ende der poerten van Wijck enen acker lants gelegen tot Derthesen aenden nedersten egge vanden thijnsgoede die ic dair leggende hebbe, streckende van Goyer weteringe op aender Meent ende die acker sel wesen drie roeden breet vanden nedersten egge in te meten. Ende den voirscreven acker hebben sij my

witteliken ende wel betaelt den lesten penninck mitten yersten. Ende gelove voir my ende voir minen erfgenamen na my dien voirscreven acker hem te waren ende te vertijnssen op minen cost mit minen anderen goede ende wair dat ick dat niet en dede soe wat scade die poerte van Wijck dair bij lede, ruerende van mijnre wegen off van mijnre erfgenamen wegen

[60]

dien scade soude wy hem gelden ende op richten sonder archeit. In oerkonde des briefs bezegelt mit minen zegel. Gegeven int jair ons Heren dusent driehondert seven ende tsestich opten yersten dach in aprille.

Vanden overdrachten van allen perselen hier nae bescreven gesaet by Jan van Merten, stathauder ende scout mitten burgermeesteren ende mitten gemenen gerecht die te houden op alsulke kueren als hier nae dair op bescreven staen. Ende yerst vanden Rynschen wijn

Inden yersten soe en sel nyemant bynnen Wijck Rijschen wijn duerre tappen dan alsmen goeden Rijschen wijn binnen der stat van Utrecht tapt yemant die hier en boven sinen wijn duerre gave, die sel tot elker reysen

[60v]

verbueren enen ouden Vranckrijxschen scilt.

Vanden bier

Des gelijcx en sel niemant sijn bier duerre geven biden vate of bider maten dan als hem geseit is het sij bier dat binnen der poirten gebrouwen is of Amersfoerts bier, yemant die hier en boven dede also dicke ende also menichwerve als dat geviel dat sal wesen opt verbueren van enen ouden Vranckrijxschen scilt.

Van bier in te slaen

Item voirt en sal geen tapper bier in slaen dan biden sijs meisters, yemant die hier boven dede die sal tot elken reysen verbueren enen ouden Vranckrijxschen scilt, half totter poirten behoef ende half totter sijsmeisters behoef.

Kuermeisters van brode

Item soe sullen dair twee kuermeisters wesen van brode ende sullen totter bac-

[61]

ker huus wegen nader ridinge van Utrecht. Ende hier selmen die backers een weet of doen hoe swair datsij backen sullen ende wat broot dat die kuermeisters totter backer huus te licht vijnden dat sel verbuert wesen mit allen den brode dat die backers dan in haren huse hebben ende dair toe enen ouden Vranckrijxschen scilt also dicke ende menich werf als dat gevalt.

Coermeisters van visch

Item des gelijcx sullen dair wesen twe kuermeisters wesen vanden visch dat is te verstaen soe wat vische dat sij becuerden ende die merct verboden die selmen vander

merct houden ende binnen der poirten van Wijck niet sliten noch souden om voirt te vercopen, yement die hier en boven dede die sel tot elker reysen verbueren twee pont

[61v]

goets gelts half totter poerten behoef ende half totter coermeisters behoef.

Gheen goet op te copen eert sijn mael op die merct gehouden heeft

Item voirt soe en sel nyemant geenreley goet op copen dat van buten hier ter merct coemt ten heeft eerst sijn mael gehouden opter merct al binnen der poirten van Wijck, gewoenlic is het sijn visch of vogel of wat goet dat het wair. Ten wair dat yemant vogel gecoft hadde biden vanck ende die sellen die lude selver opten vanck halen of doen halen bij haren brodigen huusgesijn dat wair op twee pont goets gelts die anders dede.

Van botter te wegen op die merct

Item soe sullen die boden woensdages of op ander dagen in die weke die botter wegen ende wat botter

[62]

dat hair wicht niet en hout dat is te weten ellicx half vierdel twee pont die sal verbuert wesen.

Mit gecyccte maet te wegen

Item soe en sel niemant wegen noch meten anders dan mit goeder gewicht ende geteikent mit ter poirten teiken, yemant die dat niet en dede die sal verbueren tot elker reyse een pont goets gelts.

Van dolbeten

Item voirt of dat sake wair dat yemant die een opten anderen gelt of goet wonne ofte verlore mit dolbeten dair en selmen niemant recht of doen.

Geen honden te houden

Item alsmen laetswerf voir Sinte Victoers misse verboden had dat niemant geen honden houden

[62v]

soude soe en sel niemant honden houden husen of hoven of bi hem houden t'einden tgebot hi en heeft oerlof vanden gerecht, yement die hier boven dede die sel wesen alle dage op enen ouden braspenninc.

Van verken op die straet te scutten

Item voirt wat verken dat opter straten gaen die gerinct of ongerinct sijn of voir den herde niet en gaen die sal die scutter scutten also menich werf als hij dat bevijnt op een out botken. Ende elc mach scutten op sijn scade op enen halven gulden van mey ingaende tot Sint Gelis toe.

Die straten scoen te maken

Item voirt als die boden bieden die straten scoen te maken, soe sal elcx sijn straten scoen maken, yemant die des niet en dede die sel verbueren

[63]

tot elker reise enen ouden braspenninc.

Die straten buten die Velt poert scoen te maken

Item soe sal een ygelick sijn straten scone maken buten die Velt poert te neven sijn hoven vanden boem voirt totten wedde tusschen dit ende en woensdage, die des niet en dede die sel verbueren twee oude brasp[enningen]. Ende die burgermeisters sellen dat scoen doen maken op haren cost. Ende sij sellen enen pael slaen boven op den Botter sloet, dair elcx sijn vlecquaet om dragen sal, yemant die sijn vlecquaet aenden pael niet en droege die sel tot elker reisen verbueren enen ouden braspenninc. Ende des gelijcx selmen enen pael slaen opt oever voir die Waterpoert dair sel elc sijn vlecquaet om dragen in alre manieren als voirscreven is.

[63v]

Die Ercpoert of die Kerck stege niet vule te maken

Item soe en sel niemant die Ercpoert binnen of die Kercstege van hueren kijnderen of van sijn verken wule laten maken, wes kijnder of verken die dat doen, dat wair op enen ouden brasp[enning], alsoe dicke als men dat bevijnden can.

Van mestverken

Item voert soe en sel niemant sijn mestverken wt sinen huse driven voir ander lude dueren, yemant die dat dede die sal tot elker reysen verbueren enen ouden brasp[enning].

Van die straten te rumen

Item voirt soe sel elcx sijn hout sijn wagen of sijn karren setten vander straet op enen ouden braspenninck.

Men en sel geen hout leggen buten die Waterpoert

Ende des gelijcx soe en sel oeck niemant geenreley hout leggen buten die

[64]

die Waterpoert dair dat veerscap aen gaet, oeck op enen ouden braspenninck.

Om Lecvisch te vercopen

Item voirt soe en sal nyemant geen Leckvisch vercopen dan opter straten bi onser vrouwen huuskijn, dair men Leckvisch pleech te vercopen, yemant die dair boven dede die sel verbueren tot elker reise een pont goets gelts ten wair sake dattet wair nae tien uren alst mael gedaen wair.

Geen scapen vleisch op te blasen

Item voirt soe en sel geen vleischouwer of wie dat hij sijn scapen vleische of sijn scapen buken op blasen diemen vercopen sal tot elker reysen sal hij verbueren wijf of

man als men dat bevijndet een pont goets gelts half tot des gerechts behoef ende half tot des geens behoef die dat aenbrenct.

Geen leken en sellen opt kerchhof spelen

Item waert sake dat enich leke lude opten

[64v]

kerchhof spuelden die soude verbueren ene ouden brasp[enning].

Geen tapper en sal sijn bier weigeren

Item soe en sel geen tapper yemant bier weigeren om sijn gelt dat men mit kannen wt dragen wil op een pont goets gelts, alsoe verre als die lude niet te bedde en sijn.

Niet inder stat graft te werpen

Item soe en sel niemant, hi ware wie hij wair, geenreley wlnis, vlecquaet, wlick het sijn dode honden ofte catten noch geen vellen leggen noch werpen inder stede graften, buten noch binnen, ende waert dat hier yemant boven dede dat wair op twee pont goets gelts.

Binnen der stat op genen wagen te sitten

Item voert soe en sel niemant op sinen wagen sitten hij sijn wie hij sijn, wanneer sijn bij der straten varen alsoe dicke ende menich werf als dat gesciet dat is op enen ouden brasp[enning], ende dat sel elc vanden gesworen bij

[65]

brenghen den burgermeesteren die sullent voert wt panden.

Geen beesten en sullen bider straten gaen

Item soe sel een ygelic sijn husinge ende sine hofstede alsoe beheinen datsij hair scapen, beesten, verken, peerden, coeyen by nacht noch bij dage bider straten niet en laten gaen, wair dat sake dat sijn dat deden ende enich vanden gesworen dat sagen ende by brochten, dat wair tot elker reyse op enen ouden brasp[enning] ende des en wilmen niemant verdragen, ten wair datsij uter poerten ende in worden gedreven.

Geen bilen binnen der stat bedect te dragen

Item voert soe en sel niemant binnen der stede van Wijck bilen bedect dragen bider straten bi dage op een pond ende bi nacht op twe pont goets gelts.

Geen lange messen te dragen

Item soe en sel niemant lange messen dra-

[65v]

gen binnen der stede bij dage op een pont, bij nachte op twe pont goets gelt wtgenomen des heren knechten of die dat gemeen gerecht of die richter mitten burgermeesters oerlof gegeven hadden, die mogens wel dragen, of yemant die wechveerdich is die moegen hair lange messen op bijnden ende reysen dair mede.

Van vordell

Item dat vordel heeft een natuer als leengoet ende dair en betaelt men geen scult of alsoe veer als dair alsoe vele ander goet is dair men die scult of mach betalen, mar is dair soe vele niet soe betalet mede die scult. Item al bleef een twijntich jair inden boedel sitten soe wie vordel aen bestorven is als hij dair wt sceit mach hij sijn vordel nemen dat hem vander doot aen was bestorven.

Item niemant en mach vordel copen naden doot daert hem of aen coemt om dat te heb-

[66]

ben. Item dair sijn dryerley vordelen dat is die man van sijn wijf, dat wijf van haren man, ende die soen van sinen vader ende die moeder neemt hair vordel wt vore haren soen.

Dit is des mans vordel

Item een dienstman des heren van leengoet of Sinte Mertijns dienstman die nemen tot haren vordel drie peerden des sise hebben elc moet out wesen ten mynsten drie ende dertich maend dair hij mede riden mach op sijnre vrienden dach of heren dienst. Alsoe verre alst rypaerden sijn ende dair toe hair geryde of alsoe vele myn als dair sijn. Item voirt neemt hij alle harsnasch dat hi in toernoey is behorende ende alle weren ende wapen dien hij ten oerloge behoeft.

Item soe neemt hi alle clederen tot sinen live horende. Item noch een heerbed mit een deken, sijn oercussen, een tafellaken, een

[66v]

pair slapelaken, een dwale, ende enen disch. Soemen dat bed ende den disch tot hoechtiden dect.

Item noch enen sulveren voetnamp is hij dair niet dan een sulveren scael of een sulveren crusen, is dair geen scael dat beste sonder een in dien dair drie sijn, mer is dair een die selve sal hij hebben, is dair twee, die best vanden tween. Item noch een sulveren lepel des gelijkx een pot lepel, twee vlesschen diemen dagelicx besicht ende een bijl ende een block om sijn logijs mede te maken.

Van mannen vordel die geen peerden en heeft

Item dese neemt dat beste bed, die beste deken, een pair slapelaken, een tafellaken, een dwael, een betken, een waternat off lavoer, dat best een hael, een pot, een kist, een harnascasse om sijn wapen in te sluten, alle harnasch ende wapen ende

[67]

al dat tot sinen live hoert ende voirt alle ingedoemt ende cleynoet dair nae dat best als van ketelen, scottelen, kannen, telyneren.

Die soen neemt des gelijkx vordel als die vader mar als die moeder is die sal nemen voir wt al is sijn stiemoder. Dit is der vrouwen vordell

Item⁹ hair beste bed alst tot hoechtiden staet, hair stoel, hair cussen dair op hair tafel hair scragen, hair beste tafelaken, hair beste dweel, een kandelaer op die tafel, hair voetnap off hij dair is, mer is dair geen voetnap een sulveren scael die beste sonder een, des sij dair drie heeft of meer, mar heeft sij dair twe, sy neemt die best mer heeft sij der een soe neemt sij die selve enen sulveren lepel des gelijcx ende enen koperen pot des gelijcx enen ketel, hair martiersteen, hair water

[67v]

vat, hair tange, hair treeft panne, roester, crauwel ende sautvat, hair beste kist ende hair coffer ende hair doeken tot haren hoofde horende.

Item vordelic goet en mach men niet copen om dat te hebben nae den doot. Ende niemant en darf vordelic goet kopen van rechts wegen om den vrouwen te voldoen of dair wenich wair.

Vanden vrouwen die kueren verbuerden

Inden jare van veertienhondert ende vier ende veertich op Sinte Victoers avont soe wert overdragen wair dat sake dat enich vrouwen persoens kueren verbuerden tot wat tiden dattet wair die verbuerden enen ouden Vranckrijcxschen scilt ende niet mere. Alsoe verre als sij tot enen goeden geruste stonde mer stont sij tot enen

[68]

quaden geruste, dat wair opten steen of op des raets slitinge wtgenomen dootslach of leemte.

Dese nae bescreven punten sijn gemeen rechten die men dagelicx bruyct. Inden iersten wie tegen sijn zegel neen seggen mach

Een man die niet of ende aen en heeft gezegelt als die geen ampt en heeft gehat als scout, scepen, burgermeister, tijnsheer, etc., die mach neen voir sijn zegel seggen.

Item een man mach neen seggen voir een gebeden zegel, mer die aenlegger des rechts mach dat den heer clagen van een valsch zegel.

Van cleynoten te versetten

Item soe wie cleynoten sulverwerck of ander dinck beleent heeft ende die dat toebehoert twistende wert tegens den genen diet beleent heeft om groot

[68v]

heit der penningen ende dair en is tuuch noch hantscrift of aen beiden sijden soe mach die gene diet beleent heeft sinen penninc ende die voirwairden dair sij om twisten mit sinen ede houden ende groten ende niet die dat pant geset heeft.

Of begeven lude erffenisse moegen bueren

⁹ in de marge staat: Item haer clederen daer zij te hoochty mede gaet, haer best[e] heyck ende haere clederen daer zy dagelix inne gaet.

Item gaet yemant in een cloester ende heeft eygen goet of tilber have dat mach men mede int cloester nemen ende dat sal dair bliven, indien hij dairin blijft ende professij doet, mer als die gene sterft diet dair in gebracht heeft, soe coemt weder aen sijn erfgenamen want dat convent en is sijn erfgenaem niet.

Item soe wie in een cloester professijt is die en mach geen goet aen erven noch besterven van ouders noch van nyemant, want sij sijn voir die werlt

[69]

doot ende soe sy niet wt en moegen erven soe en sullen sij oeck niet in erven. Item soe wie goet of eygendom heeft, wil hij dattet int cloester blijft, soe moet hij convent den eygendom overgeven eer hij professij doet.

Van lucht te nemen van eens anders eerff

Item nyemant en sal op sijn erf des anders lucht moegen nemen of sceppen dan mit een viercant stenen huus gheleit in moerter mit gespannen dake ende mit tegeldack ende die lucht en sel hij niet sceppen legen dan acht voet mit gesloten glasen.

Van tymmeringe

Item soe wye rummynge geboden wert van staende tymmer in dien dattet gestaen heeft een jaer lanck ende is hij te nae soe sal hij gelden dat hem die scemens of sliten, mer ist binnen jairs datmen die rummynge biedet soe moet die tymmeringe rumen

[69v]

mar hij mach componieren.

Item een man die een gevelt leit aen een huus aen een anders eerff gemeenlic betymert hij al sijn eerf mar leit die gevel yemant te nae ende heeft gestaen een derdendeel van hondert jaren rustelick, hij sal bliven staen rustelick ende hij en sal niet gelden want ontheugenis is ontterfenis, al wair hem oeck rummynge geboden ende men wist dat hij te nae wair.

Item of een man een huus of een berch tymmerde ende die tymmeringe viel op eens anders eerff ende dede die scaey, die dat ghetymmert heeft alsoe cranck dattet valt die sal die scade hebben.

Item een man die besiden een muer of gevel tymmert die mach dair aen tymeren indien dattet eerf alsoe ver sijn is ende niet dair in ankeren, ten sij bij sinen wil diet muerwerck toe behoert.

[70]

Van eerfpacht recht

Soe wie hofsteden of landen in eerfpacht heeft die en machse niet besware, belasten, splitten noch deilen sonder des gront heren wil al gaende voir die dagelicxsche gerichtten over, het is nochtans vordelic goet ende ervet opten outsten die besitter des eerfpachts indien hij niet verbonden en is vanden grontheer mach den eerfpacht of winnen voir sculden.

Item erfacht welck die vader opten outsten soen ervet ende die vader hem gecoft of verworven heeft, die soen moet sijn brueders ende susters dair off verstoringe doen

byden raet ende soe wair eens verstoringe of is gedaen die eerfgenaem en salmen geen verstoringe doen als des soens outste kijnt.

Van ontwaren

Item soe wye ontwaert rummyge biedt of pandt off beset of in enich goet of boe

[70v]

del laet leiden die salt ten rechten groten als hij dat doet in hoe vele deels dat hij ontwaert of pandt of rummyge biedt of het en is van geenre weerden dat hij gedaen heeft ende sal ban gelden.

Item soe wie pandt of beset pandt voir verleden pacht ende beset voir een toecomende pacht die moet hem gronts vermeten.

Van lijftocht

Een man ende een wijf moegen malcanderen lijftochten inden ban dair dat goet gelegen is, alsoe veer alst eygen goet is behoudelic. Is die gene sculdich die die lijftocht maect, soe sal die scult betaelt werden van des lijftochters goet dair die vrou niet aen gelijftocht en is. Is dair dan niet goets genoeg, soe salmen die scult betalen vander lijftocht eerf, yerst van die tilber have ende dair nae vanden pachten dair

[71]

nae vanden erven soe wair die clager aen gericht wil wesen.

Een vrou sal veertiendage hebben om hair boedel ceel te maken ende dair sal sij mede in scriven die sciult ende onscult dende dair nae is sij sculdich een boedel eedt te doen alsoe vere als die eerfgenaem geen goet en hebben mit hair gedeilt, mer hebben sij mit hair gedeilt dat weert is enen halven stuver soe en is die vrou niet sculdich enen boedel eedt te doen ende soe wes sij dan zweert datmen sculdich is, dair en mach sij tot anderen tiden geen neen voir seggen mer des doden mans eerfgenaemen moegen dair neen voir seggen, dair omme sullen die vrouwen quitancien nemen.

Item soe wie gelijftocht is eer hij

[71v]

die tocht bruken wil nae veertiendagen willen die erfgenaem, soe moet die vrou den eerfgenaem bewillinge doen vanden goeden die hair in lijftocht gemaect sijn mer beiden die erfgenaem jair ende dach soe en is sijs niet sculdich te doen.

Item is die vrou een huus tot lijftocht gemaect, soe moet sij dat behoirliken bewonen ende in rake ende in dake houden.

Ende is hair gout of silver gemaket in lijftocht, soe selmen dat weerderen wat dan dat weert is ende dair soe salse dan borch setten den eerfgenaemen dat te betalen nae hair doot mer deken ende slapelaken moegen des vrouwen erfgenamen mitten stucken betalen ende die sommigen settent op den derden penninc

[72]

lichter dan het weert is ende die penningen geeftmen nae der vrouwen doot ende alle sciltber goet des gelijcx. Item soe wat vrou dat gelijftocht is moet enen voirvanck doen ende als voirscreven is ende borch setten dat sij den erfgenamen die valuacie van der

lijftochten weder laten sal comen nae hair doot. Jae alsoe veer als sij hair eygen goet voir ende dat goet nae dair sij aen gelijftocht is van nodes wegen nijt verteert en heeft welc sij doen mach mit recht.

Item een man ende een wijf inden echten staet sijn sittende en moegen malcanderen geen goet maken dan lijftocht want komen sij tot eenre tafel ende tot enen bed soe is hair goet gemeen, want sij al een lijf sullen wesen dat hair opperste goet is, mer sy

[72v]

moegen malcanderen goet maken eer sij bij een slapen.

Van boedel recht

Item vader of moeder is boedel hard, sijn sij beide doot, soe en is dair geen boedel hard, mer die kijnderen moeten malcanderen ten recht machtigen off samentlijck hem verschinen indien sij rechts plegen moeten, mer een boedel herd mach alleen den boedel bescermen ende voirstaen ongemachticht. Mar hij en mach geen plicht doen die boedel hard dan op sijn deel goets, anders soe mocht hij der kijnder goet doer brengen. Item die een boedel eedt doen sall, moet bij hem hebben aen elke hant drie mans ende self sal hij die sevende sijn ende dese sullen al zweren op die boedel ceel die die boedel herd brenget.

Item can die boedel hard geen drie (er boven staat geschreven: zess) mans crigen die mit hem zweren, soe mach

[73]

hij een noot eedt doen, seven werf dat hij soe cleyndich is dat niemant mit hem zweren en wil ende dan sal hij zweren op die boedel ceel dat hij dair al in geset heeft dat hij weet ende dat dair die mede winnen ende verliesen sellen die in den boedel behoren. Item nyemant en darf langer inden boedel sitten of ongesceiden bliven dan beide die pertien willen.

Item soe wie ongesceiden bliven sitten in enen boedel soe wat op yemant eygens goets versterft, gecoft of gemaect wert is al gemeen.

Vanden mombren

Item dair sijn drieerley mombers als geboren mombers ende is die naeste zweert maech, ende is dair geen soe ist die naeste vander spil sijde. Oeck sijn dair mombers geset in groten steden vanden raet. Die derde momber wert vercoren

[73v]

van vader of van moeder in testament ende geen van desen en mach des onmundigen kijnts goet verliesen of sijn goet ofhandich maken in dien dat dat kijnt tot sinen mondigen dagen is een knechtken soe wert hij mondich tot sinen veertien jaren ende een meisken alst twalof jair out is dan rechts plegen willen.

Item een weerlick priester en mach geen momber wesen.

Item nyemant en sal momberscap aennemen hij en sel yerst een inventuarium van des wesen goet maken bij sinen eedt borch setten, den naesten voir des wesen goet ende dat weder te keren tot des wesen mondigen dagen mit een redelick gewin, want men sel der wesen goet voirt trecken.

Item is dair een soen inden boedel die veer-

[74]

tien jaer out is, soe sal hij over die ander kijnder momber wesen die niet mondich en sijn.

Ende die moeder blijft een recht momber also lange als sij niet weder en hilict ende oeck die vader al sticht doer.

Voir die bair wt te gaen

Item soe wes weduwe voir die bair van horen man wil wt gaen off een kijnt dat voir sijns vades of moeders doot voir wt wil gaen, die sullen die sluetelen op dat lijck leggen van allen sloten ende sonder heuken ende bloets hoefts voir dat like wtten huse treden dair men dat lijck wt dragen sel ende dair en sullen sij niet weder in treden noch geen haef noch goet vanden boedel mede nemen, mer sij plegen wel twe tabberts ende twee rocken aen te trecken noch sij en sullen niet aen tasten enighe

[74v]

eygen goeden totten boedel toebehorende, tasten sy eygen goet aen of nemen sy wat wt den boedel dat weert is enen halven stuver, datmen bewisen can, soe sullen sy in die scout ende gansen boedel gehouden sijn.

Ende die inden boedel blijft sitten, ist datmen hem scult maent soe sal hij sijn doey hant hebben, dat is sess weken dach indien dat die gene die aengesproken wert, self die scult niet en heeft ghemaect.

Die vrouwen als sij sien dat hair man sterven sal, soe hebben sij karynnen die sy hair brief ende die cleinoten te voren hebben gebracht dair sise weten te vijnden.

Van hilicxvoirwairden

Item hilicxvoirwairden getransfixiert vanden heer vanden lande off

[75]

vanden gerecht dair mede mach men panden dies behoeft mer die nijt getransfixiert en sijn mer van alden seggers besegelt of dair die hilicxmannen noch leven ende eendrachtelic tugen die sijn van weerden ende dair en mach men geen onscult voir doen ende dair moetmen eerst om rechten eer men mach panden.

Item een man ende een wijf en moegen geen hilicxvoirwairden mit een maken dan dair sij yerst mede vergadert sijn.

Item een man die een wijf truwet ende bliven jair ende dach sonder hilicxvoirwairden bij een sitten hair goet dat eygen is salmen deilen ende is gemeen, mer sterft een van hem beiden binnen dese tijt soe sal een ygelick mit dat hij gebracht heeft wtgaen ende die vrou sal oeck hebben hair truwelscat ende

[75v]

mergen gaef ende hair cleder ende hair cleinoten ende hair vordel ja tot haren liven dienende ende die scult sullen sij die dair erfgenaem sijn gelijk betalen mit die vrou.

Item wie wtgehilict is ende sijn medegave heeft indien hij niet verbonden en is in die hilicxcoirwairden binnen een jair ende sess weken ende vader of moeder sterfft, soe sal die gene dat weder in brengen of hij en sal niet mede deilen.

Van testament recht

Item een redelick testament sijn die erfgenamen schuldich te volgen dat wittelic gemaect is in een instrument biden priester. Ja van tilber have ende ruerende goet indien dat hij sijn erven of erfgenamen twemael alsoe veel laet in erffenisse als testament begrepen heeft.

Item mit genen instrumenten en mach

[76]

men onruerende goet wech maken als erfrenten, landen ende husingen, want soe en wair scout noch scepen noch buer recht geen behoef in vele saken dair die heer aen vercort soude wesen.

Item is een wat het sij cleyn of groot gegeven, die sal dat vanden gront nemen anders moegent die erfgenaem naeden weerliken recht dair op houden ende seggen dat sij die makinge nijt gevolcht en hebben, mer hebdi dat instrument off dair een wt gescreven van enen notarius ende mitten tugen suldij winnen op den erfgenamen dat sij u moeten geven dat u gemaect is naden geesteliken recht.

Van machtigen

Soe wie gemachticht is van enen anderen en mach niet voirt machtigen ende die macht en gaet niet vorder dan in den ban dair die macht gesaet is ten wa-

[76v]

re dat die macht gesciet wair voirden lantsheer, soe is die macht van weerden int Sticht. Een man of een wijf mach vier lude machtigen voir een gelt.

Een man die gemachticht is ende staet oeck begrepen inden machtbrief die en machmen nijt wt dat recht dingen also veer als hij hem mitter machten nijt beholpen en heeft, mer heeft hij hem beholpen mitter macht, soe sal hij op moeten staen ende hij en sal niet mede ten oerdel gaen.

Item een gemachticht sal alsulc recht moegen vorderen als die gene die hem gemachticht heeft.

Item en man die machticht die macht en duert niet langer dan tot sinen weder seggen. Een banner heer mach machtigen

[77]

onder sijn selfs zegel.

Een abdt mach machtigen onder des convents zegel.

Een canonesij mach machtigen onder hair zegel ende alle geestelike luden gecanoniziert ende hair macht strect in allen bancken mar ist datsij eet doen moeten als nae die ontwaringe die en mach die gemachticht niet doen.

Een die niet resyber en is of bedvast leit die mach machtigen aldair ende die macht sal in anderen steden van weerden wesen indien dat sij gerechtelic gesciet is.

Een man die om vresen wil sijns lijfs in een ander lant leit, die mach machtigen om hem te verantwoerden van saken sijn goet aengaenden indien het gesciet in een hoofstat als Utrecht, Amersfoort, Tyel, Nymmegen¹⁰ ende

[77v]

hairs gelijk.

Een die een [dit woord staat doorgestreept] ten recht wart geeyscht die mach een die nijt gemachticht en is vernootsinnen drie rechtdagen t'eynden een.

Een man die zegel ende brief heeft dair men hem sculdich in is hoe wel dat die brief begrepen heeft datsij een macht geven inden brieven datmen hair besetten mach niet wederstaende enich geleide dat en is van geenre weerden want die steden dair alsulke volcomen macht hebben die hem ander steden niet en moegen nemen hoe wel dattet nochtans geconsentiert is in brieven.

Vanden scout ende scepen hair huegen ende loen

Item van een eygendom die die borgeren malcanderen geven twee oude Vleemsch.

[78]

Van een weetbrief of certificatije of willecuren die bezegelt werden die scout een kan wijns die scepen oeck een kan wijns.

Van een scepen plicht te bezegelen twee oude Vleems.

Van een scadeloes brief twee kannen wijns.

Van een burgermeisters brief die scout twee kannen wijns ende twee bugermeisters elcx een myngelen.

Van een plicht of willecoer gedaen buten rechtdagen die scout een myngelen ende die scepen een out botgen van huegen.

Item sijn dair vele dagen van betalingen soe sijn sij dair of sculdich vele botgens.

Item van machtigen een is men sculdich een botgen, isser twee of drie alsoe vele botgens.

Item van een te panden van enen dach

[78v]

enen botdrager.

Item van twee dagen te panden twee botdrager.

Item van een ynleidinge ende een ontwaringe elken enen botdrager.

Item van wt te doen van pandingen van inleidingen ende wt te doen van ontwaringe half gelt enen halven botdrager.

Item van pand wt te setten enen botdrager.

Item buten dubbelt gelt ende moetse vueren.

Item te gaen ende te besien scade gedaen die scout een kan wijns ende die scepen een kan wijns.

Item van een boedel te sceiden of van een soen te maken enen ouden scilt.

¹⁰ Lezing van de eerste letter is onzeker. Het kan ook een Z zijn.

Item als men wat verpleecht als verwonnen pand soe heeft men dair van die plicht een out botgen ende voir die pandinge enen oude boddrager.

[79]

Dat loen vanden secretarius

Item van een burgermeisters brief vijff of ses botgens of meer nae dat den brief groot is.

Item een wair brief twee oude Vleems of drie botgens.

Item des gelijkx van enen eygendoms brief.

Item is dair inne een waringe of losbrief dats alsoe vele of elke wair bij sonder.

Item een vidimus brief vijf of ses botgens nae dien hij groot is.

Item een macht brief ses botgens.

Item een transfix brief een kan wijns des gelijkx een scepen brief.

Alle eygendoms brief van buten dubbelt gelt van scriven.

Item van copien half soe veel als den brief cost.

Item van een hylicxvoirwaird enen

[79v]

goude Aernoldus gulden.

Des gelijkx van enen soen brief ende mede van enen maechgesceits brief nae dien dat hij groot is.

Item op rechtdagen van teikenen een oert van een botgen buten rechtdagen een half botgen buten lude te teikenen dubbelt gelt.

Altijt int register te suecken soe vele als van teikenen.

Item een missive een can wijns.

Item van een tolbrief op Hollant ende Zeelant een out botgen.

Item op Lopic een myngelen wijns.

Een poirter te teikenen een myngelen wijns.

Item van een weet brief een myngelen wijns.

Der boden loen

Van besetten een out botgen van een weet in die kerck des gelijkx.

[80]

Van bieden aenden recht op rechtdagen een oert van een out botgen.

Van butenlude die helfte meer.

Vant weet brief te dragen die mile enen stoter.

Vanden gefroenden boden yemant te besetten

Soe wie die gefroende boden besetten om hair loen ende men recht aen hair versiet soe moeten sij den man leveren aent recht of sij bliven behacht voir die gelden dair sij die besettinge voir gedaen hebben, dair om sullen die boden goede wisheit nemen vanden besetten man of sij sullen hem van stonden aen ten recht leveren. Mede moegen die boden seggen tot den genen diese doet besetten datsij hair handen mede aen slaen aenden besetten man ende helpen hem toenen ende houden dar dat dan die man die heeft laten

[80v]

besetten dat niet doen soe is die gefroende bode ongehouden vander besettinge. Item die besettinge vanden gefroenden boden duert niet langer dan van veertiendagen tot veertiendagen.

Item soe wat goet datmen besettet van den scout ende scepen ende dat geregistereert staet die besettinge duert een jaer ende ses weken naeden dach van die besettinge in dien drie man soe lange toeven wil ende dan moetmen dat goet in winnen totter vierder dage op rechtdagen of die besettinge is sonder cracht. Ende mit besettinge en wintmen geen goet mer mit clagen die men dair op nervolget soe wint men tgoet.

Van besettingen

Item een man die over besettingen ginck lopen ende en quaem niet weer die verbuerde ten hoechsten enen ho-

[81]

gen ban of hij weder gegrepen word op een ander tijt.

Wat recht dat die scoelmeister hebben sal

Inden jare ons Heren dusent vier hondert ende vijftich doe wer overdragen als dat die scoelmeister nu inder tijt of die namaels wesen sal huer verdiende loen ruerende vander scolen wegen den onwilligen wt panden sal als heren schout.

In voirwairden ende manieren nae bescreven soe willen die burgermeesters ende die gemene raet der stede van Wijck yemant die scole bevelen te regieren

Inden yersten soe willen sij dat die scoelmeister tot allen tiden neerstich sijn sal sijn kijnder te regieren ende te leren hair boeken inder scolen ende ander zedicheit ende manierlicheit inder kerc

[81v]

ken ende straten als dat behoert.

Item om dat hijt te neersteliken doen sal soe willen sij dat die scoelmeister altijd inder scolen sijn sal als des werkendages des morgens van ses uren tot acht uren van negenen tot tienen. Des achternoens van twaloven tot tweeen, van drien tot sessen, alsoe dat hij dat meeste merkelike van die tijt inder scolen sijn sal. Ten wair hem sonderlinge siecte of hijnder beletten mochte ende dan sel hij een ander in sijn stede setten bij den kijnder.

Item soe willem sij dat hij altijd des sonnendages ende alle heilige dage des morgens een ure van sessen tot achten ende nae die vesper een ure sal sijn ind[e] scolen ende die kijnder leren dat geen datmen inder kercken singen sal off

[82]

anders dat hem profitelic is.

Item soe willen sij dat die schoelmeister altijd sijn kijnder dair toe hout datsij des heiligen van twalof uren tot twe uren sullen sijn opt kerchhof ende dair spelen ende anders nergens. Dat is nijt opter straten noch buten poerten ende nummermeer onder die getiden.

Item soe willen sij dat hij sijn neersticheit dair in doen sal alsoe ver als in hem is dat hij die leken vanden kerchoven houden sal datsij dair niet en spelen noch quade werken dair bedriven.

Item soe sal hij sijn kijnder dair toe ordineren datsij tot allen sonnendage ende ander heilige dagen tot mistijt ende beide die vesperen sullen te coer comen ende die kijnder laten providieren nader onder gewoenten ende tot allen hoechtiden ende dubbelde feesten laten te metten gaen

[82v]

die dair bequaem toe sijn ende hij altijd dair bij.

item soe willen sij niet hebben dat hij eniger nye manieren sal op brengen van enige lude van buten of binnen te scatten ten wair prelaten of riddersen, steden off ander grote mannen waren ende elck mer eens inden jaer ende des dages mer enen brief laten dragen.

Item soe en sullen die kijnder mer eens in der weken des werkendages spelen gaen, openbairliken, opten kerckhove, ten wair bij sonderlinge bidden van eerweerdigen personen die niet te weigeren en stonden. Ende altijd sellen sij spelen gaen opten kerchoven ende dair niet af te gaen ten sij bi oerlof des meisters ende dat dan van twalof uren tot twee uren ende van twe en tot vieren inder scolen te sitten leren ende dan van vieren uren voirt te spelen

[83]

ter tijt toe tent die meister weder inder scolen roept.

Item soe en willen sij niet hebben dat enige burgers van binnen sal doen scatten mit brieven te dragen dan dair rike bruloften sijn, eerste missen of indes conincx spul als men die papegaey sciet of des jaers eens of twerf als die brueders scappen vergaderen.

Item soe en willen sij niet dat hij enige nye scattinge maken sal onder den kijnder inder scolen. Dan seker scoelgelt des jaers tot twee tiden van hem te nemen ende van die vier hoechtiden van een ygelic een hoechtijt penninc t nemen, ende voirt als die hanen sullen vechten dat sij dan hanen gelt sullen brengen een ygelic een oert stuyvers ende vanden coninc te nemen VII kromstert naeder ouder gewoenten, ende een ygelick sal bren-

[83v]

gen den wijnter een half pont keersen dair die scoelmeister al den wijnter doer des avons den kijnderen voir lichten sal in der scolen mer des morgens sullen sij selver keersen brengen voir hem selven ende anders geen scattinge en sal hij eyschen ten sij bij consent van ons voirscreven.

Item voirt soe en willen sij nyemant lang aen nemen dan een jair, mar wairt sake dat hij die kijnder aldus regierden ende wel leerden soe sal men hem continueren. Ende wairt saeck dattet anders geviel soe salmen hem altijd een half jair te voren moegen op seggen sonder enich beclagen van hem.

Item voirt soe geven wi den meister volcomen macht soe wat kijnder dat hij opten kerchove spelende vijnt als die kijnder scolen sijn dat hij die mit scoelkijnder mach laten inder scolen halen ende die mit garden corrigieren dat sij hem op een ander

[84]

tijt des hueden.

Item soe sal die scoelmeister in dese hoechtiden nae bescreven als tegens ons heren Hemelvaerts dach, Pijnxteren, Sacramenti, Assumptionis, Visitationis, Marie, Johannis Baptiste ende als men ons vrou draget gaen mit sijn kijnderen buten der poerten om biesen ende bloemen inder kerken te stroyen. Ende altijt des dages voir den heiligen avont ende soe sal die scoelmeister mit sijn kijnder wtgaen ende des savons weder in comen mit hem ende dair niet of sceiden bij gebreken die dair in vallen mochten. Item soe sal die scoelmeister voir dat loen van elck kijnt dat scoel gaet, ontfangen des jairs tien stuvers curzent alle half jair vijff stuvers.

Item soe willen wij soe wat kijnder Gregorij scoel comen ende des Paesschens bliven sullen sculdich sijn een half jaer scoel-

[84v]

gelts sij bliven thuus of sij comen scoel ende is datsij bliven die Gregorij komen sullen mitten anderen Victoris dair nae sculdich sijn een half jair scoelgelts.

Item soe wie dat nywes scoel coemt ende een maent inder scolen blivet, sal een half jair scoelgelts sculdich sijn al blivet dat kijnt dair nae thuus.

Item soe wie dat sijn scoelgelt betaelt sal mogen enen dach mit twee of drie die hem leren mogen of ander die hij kiest spelen gaen.

Item soe sal die meister altijt enen penninc ontfangen van al die geen die eerst in der scolen komen ende die sal dan spelen gaen den dach mit twee of drie die hem leren sullen.

Item op dat die kijnder hij regiere ende lere als voirscreven is, soe sullen die burgermeisters inder tijt wesende altijt verbie-

[85]

den nyemant scoel te houden tsy man of wijf in boeken dan die schoelmeister alleen.

Item ist saeck dat hij dieorgelen bewairt soe sal hij vanden capittel jairlicx hebben twee oude scild.

Item noch vanden capittel des jairs ist dat hij mit sijn kijnder te coer coemt in festis Apositis bet dan enen Rijnsch gulden.

Item ist dat hij op die orgelen spuelte ende onser Vrouwen Sinte Barbaren ende Sinte Katernen Bruederscappen die missen mitten kijnderen singt dair sal hij van elcx hebben enen ouden scilt.

Die gemeen ordinancie van steen te backen

Item men levert den meister een baen stat die hij houden moet als mense hem geleverd heeft ende dair toe die eerd.

Item den meister geeftmen ten volsten twee scaer weyden op Duenicx weert dat

[85v]

een scaer betaelt die stat onse genedige heer dat ander scaer.

Item die culen plegen die meister toe te behoren.

Item dat sant moet die meister selver halen dair hijt crigen kan.

Item die meister ende die knechten drincken sijs vry opt werck.

Item die stat verleit den meister vier ende twijntich Rijns gulden ende noch des dages als die vorm gaet anderhalven Rijns gulden ende die stat loeft voir den brant hier voir staet den steen in des stats handen.

Item den meister sel leveren goet coepmans goet te weten den tienden steen bleeck sonder meer.

Item die stat sal hebben voir hair eerd huse ende peertsweye van elc dusent enen stuver datmen vercopen sall.

[86]

Item als die steen gebacken is ende half wt gecroden is, sal die meister een weet doen inder kercken ende soe wes steen teinden veertiendagen onvercoft blijft mach hij buten vercopen soe duer als hij can.

Item het pleget te wesen datmen van een dusent steens den meister gevet als hij aender tassen staet dien die stat selver barnt enen gouden gulden nu geeftmen vijftien stuver.

Dit is den muelen brief van die watermuelen

Alle den genen die desen tegenwoirdigen brief sellen sien of horen lesen doen wij scout, burgermeesteren, scepen ende rade der stat van Wijc bij Duersteden verstaen want wij aen siende ende merkende sijn geweest den groten scade ende achterdeel sekere landen gelegen inden gericht van Wijck

[86v]

Jairlicx comen van wateren dair bi oeck die selve landen ende erven verderven ende sonder vrucht bliven, omme die gebreken te verhoeden mitten besten ende die landen te weten in Wikerbroeck ende dair bij gelegen dair of ontlastet ende beholpen werden, hebben wij mit goet dencken ende believe onses genadigen heren van Utrecht, den grontheren ende anderen die des behoren hebben geordineert ende overcomen ene watermoelen te stellen ende te ordinieren in manieren nae bescreven.

Inden yersten is ordiniert dat alle die landen ende erven die gelegen sijn in desen nae bescreven slagen te weten vander heren lant van Oudemunster, lant nederwärts inden Enge gelegen, dair den [boven staat: quel]dam leit ende Jacop Volkens soen nu bruyct, alle landen beneden

[87]

dat Oeverpat in Oeverweechmaet ende dair toe in Nederweechmaet gelegen binnendijcx streckende aen den Dwardijcxschen wech alsoe verre als dat gericht van Wijck gaet.

Dese voirscreven landen sullen die watermuelen becostigen ende alle oncosten jairlicz dair toe dienende mit een gelden ende betalen mergen mergens gelijk den hogen als den legen ende den legen als den hogen gelijke vele te gelden ende die gelden sullen sij mynlike mit een betalen.

Alle die ander landen inden gericht van Wijck gelegen buten desen voirscreven slagen gelegen, sullen onbelast wesen van oncost der voirscreven watermuelen.

Voirt meer is ordineert dat die grontheren vanden landen die dese

[87v]

watermuelen houden sullen, sullen copen ende becostigen enen muelenwerf tot sulker plaetsen dair dat nutte is bij rade der wiser ende sij sullen oeck mede die muelen mit horen toebehoren setten ende becostigen op haren eygen cost.

Mer die pachteren sullen die penningen verleggen ende cortense den lantheren aen haren yersten toecomenden pacht.

Item alle oncosten ende ongelden die die watermolen jairlicx behoeft ende sall costen te houden, sellen die pachteren ter goeder tijt verleggen ende betalen alsoe datter geen scade op en coemt, welke ongelden ende penningen sij weder omme haren lantheren half corten sellen. Ende want vele landen inden voirscreven slagen gelegen sijn omme last vanden wateren licht gehuert sijn ende bij deser ordinancie der watermuelen

[88]

profiteliker wesen sullen, soe sullen die pachteren haren lantheren van elken mergen enen stuver meer te pacht geven dan hair huer beloept alsoe lange als hair jaren dueren sullen.

Ende wairt oeck sake datsij desen stuver goetwillich niet meer geven en woude te pacht, alsdan moegen die lantheren hair verhuerde lant nae hem nemen of sij willen sonder enich becronen van haren pachteren.

Voirt al isset dat dese voirscreven landen ninden voirscreven slagen gelegen alleen die watermuelen becostigen nochtans dair en boven soe sellen sij mede alle ongelden betalen die wt geset werden vanden heemraden dair alle dat gerecht van Wijck op dese sijde vanden Ouden Rijn als van outs gewoonlick is. Ende dair inne sullen sij jairlicx

[88v]

gelden alsoe vele als die landen doen die die watergangen niet en becostigen noch en houden. Oeck mede sullen dese landen belast mitter watermolen staen bliven ende wesen onder die scouwen ende boeten van watergangen ende wegen der heemraden als van outs gewoonlic is.

Ende bij sonder selmen een scerp toe sien hebben dat alle die queldammen ende watergangen nae ouder gewoenten gehouden werden. Ende datmen oeck jairlicx die wtweteringe sniden ende layken sal als van outs gewoonlic is.

Hoemen die muelenmeister eden sal

Item alle jair op Sinte Victoers avont salmen twe molenmeisters ramen dair onse genedige heer van Utrecht voirscreven een wt kiezen sal diemen gheboerlike eden sal die watermolen mit

[89]

haren toebehoren in goeden rake ende regemente te houden nae al sijnre macht. Dese muelemeister sal een derde heemraet wesen toe alre tijt als die heemraden scouwen wegen ende watergangen dienende totten landen die onder die watermuelen horen.

Item soe wes graven zijge sloten ende riescap die in eniger wijs behoren ende noot sijn totter watermolen die sal ende mach die moelenmeister tot alre tijt bij sinen ede doen

ende laten maken mer dat sal hij altijd doende wesen bij consent ende goetdoncken vanden heemraden inder tijt wesende. Ende dese voirscreven molenmeister sal jairlicx hebben voir sijn loen, dienst ende arbeit twee Rijnsgulden curzent ende een oert guldens voirscreven.

[89v]

Ende die selve moelemeister sel die lant heren ende pachteren voirgenoemt jairlicx eens behoerlike rekeninge ende goet besceiden bewijs doen van allen sinen opbueren ende wtgeven.

Voirt mede soe wes gelden die molenmeister biden lantgenoten ende heemraden voirgenoemt jairlicx wt settet salmen hem ter goeder tijt sonder indracht te sueken goetwillich betalen. Ende wairt sake dat enige dair ongehorich in waren soe sal die moelenmeister den onwilligen wtsteken voirden scouten tot Wijck die den moelenmeister ter stont die gelden op leggen sal.

Ende die mach ende sal ter stont vanden onwilligen laten halen dubbelt gelt of drie scat panden tot alsulken rechten als die heemraets moegen doen.

Ende alle dat gene die moelenmeister

[90]

inder tijt is bij gehete ende bevele onses genedigen heren ende den gerechte van Wijck voir mitte ende orber noetlike der moelen ordinieren sal salmen houden ende nae gaen. Ende want wij scouten, burgermeesters, scepen ende rade voir genoemt mitten grontheren ende anderen des behoren so hebben wij voir nutte ende orber der lande dit overcomen, dit geordineert hebben stede ende vast te houden, hebben wij gebeden den eerweerdigen vader in Gode, moegende fursten ende heren heren David van Burgoengen, biscop t'Utrecht, onsen genedigen lieven heren, desen selven brief ende ordinantie bij sijnre genaden believe gemaect mit sijnre genade transfixbrieve te confirmeren ende te vestigen.

Ende in oerkonde der wairheit voir ons, onsen burgeren, den grontheren ende ande

[90v]

deren des behoren hebbende hebben wij desen brief mit onser stat grote zegel van Wijck bezegelt. Gegeven int jair ons Heren dusent vierhondert acht ende tachtich op ten ses ende twijntichsten dach in april.

Die transfixii brieff

David van Burgoengen, bider genaden Gods biscop t'Utrecht, maken kont allen luden dat wij onse hant ende consent dare toe gedaen, gestediget, gevestiget ende geconfirmeert hebben, stedigen, vestigen ende confirmeren mit desen onsen brieve alle alsulke punten ende articulen nae inhoud sbriefs dair dese onse tegenwoordige transfixbrief doir gesteken is stede ende vaste ende onverbrekelike te houden sullen wesen ende bliven sonder argelist, behoudelike ons, onses gestichte ende mallick sijns rechts. In oerkonde des briefs bezegelt mit onsen zegel. Gegeven

[91]

op onsen slote toe Duersteden int jair ons Heren dusent vierhondert negen ende tachtich opten negentienden dach in januario.

Dit nae bescreven moet zweren die moelenmeister

Item hij sal zweren dat hij die watermoelen mit haren toebehoren in goeden rake ende regemente houden sal. Ende dat hij die graven ende zielsloten scerpelic scouwen sal ende alle wege ende watergangen als die heemraden comen in sijn clagen want hij dan een derde heemraet sijn sal. Anno negen ende tachtich.

Dit is die ridinge vanden groven weiten brode

Gelt die weit XVIII cromstart die vier deutkens brode sellen wegen XLII loot.

Gelt die weit XIX cromstert, die vier deutkens brode sellen wegen XLI loot.

Gelt die weit XIX 1/2 cromstert, die vier

[91v]

deuts broden sellen wegen XLI loot.

Gelt die weit XX cromstert, die vier deuts broden sellen wegen XL loot.

Gelt die weit XXI cromstert die vier deuts broden sellen wegen XXXIX 1/2 loot.

Gelt die weit XXI cromstert, die vier duets brode sellen wegen XXXVIII 1/2 loot

Gelt die weit XXII cromstert, die vier deutgens brode sellen wegen XXXVIII loot.

Gelt die weit XXII cromstert, die vier deuts brode sellen wegen XXXVII loot.

Gelt die weit XXII 1/2 cromstert, die vier deuts brode sellen wegen XXXVI loot.

Gelt die weit XXIII cromstert, die vierduets brode sellen wegen XXXV loot.

Gelt die weit XXIII 1/2 cromstert, die vier deuts brode sellen wegen XXXIII 1/2 loot.

Gelt die weit XXIII cromstert, die vier deuts brode sellen wegen XXXIII loot.

Gelt die weit XXIII 1/2 cromstert, die vier deuts

[92]

brode sellen wegen XXXIII 1/2 loot.

Gelt die weit XXV cromstert die vier deuts brode sellen wegen XXXIII loot.

Gelt die weit XXV 1/2 cromstert, die vierduets brode sellen wegen XXXII loot.

Gelt die weit XXVI cromstert die vier deuts brode sellen wegen XXXI 1/2 loot.

Gelt die weit XXVI 1/2 cromstert, die vier deuts brode sellen wegen XXXI loot.

Gelt die weit XXVII cromstert, die vierdeuts brode sellen wegen XXX loot.

Gelt die weit XXVII 1/2 cromstert, die vierdeuts brode sellen wegen XXIX 1/2 loot.

Gelt die weit XXVIII cromstert, die vierdeuts brode sellen wegen XXVIII loot.

Gelt die weit XXVIII 1/2 cromstert, die vierdeuts brode sellen wegen XXVII 1/2 loot.

Gelt die weit XXIX cromstert, die vier deuts brode sellen wegen XXVII loot.

Gelt die weit XXIX 1/2 cromstert, die vier deuts

[92v]

brode wegen XXVI 1/2 loot.

Gelt die weit XXX cromstert die vier deuts brode sellen wegen XXVI loot.

Gelt die weit XXX 1/2 cromstert, die vier duets brode sellen wegen XXV 1/2 loot.

Gelt die weit XXXI cromstert, die vier deuts brode sellen wegen XXV loot.

Gelt die weit XXXI 1/2 cromstert, die vierdeuts brode sellen wegen XXIII 1/2 loot

Gelt die weit XXXII cromstert, die vier deuts brode sellen wegen XXVIII loot.
Gelt die weit XXXIII cromstert, die vier deuts brode sellen wegen XXIII 1/2 loot.
Gelt die weit XXXVIII cromstert, die vier deuts broey sellen wegen XXIII loot.
Gelt die weit XXXV cromstert, die vier deuts broey sellen wegen XXIII loot.
Gelt die weit XXXVI cromstert, die vier deuts brode sellen wegen XXII loot.
Gelt die weit XXXVII kr[omstert], die vier deuts

[93]

broden sellen wegen XXII loot.

Gelt die weit XXXVIII kr[omstert] die vier deuts broey sellen wegen XXI loot.

Gelt die weit XXXIX kr[omstert] die vier deuts brode sellen wegen XXI loot.

Gelt die weit XL kr[omstert] die vier deuts brode sellen wegen XX loot.

Gelt die weit XLI kr[omstert] die vier deuts broey sellen wegen XIX 1/2 loot.

Gelt die weit XLII kr[omstert] die vier deuts brode sellen wegen XIX loot ende een vierdel.

Gelt die weit XLIII kr[omstert] die vier deuts brode sellen wegen XIX loot.

Gelt die weit XLIII 1/2 kr[omstert] die vier deuts broey sellen wegen XIX loot.

Gelt die weit XLV kr[omstert] die vier deuts brode sellen wegen XVIII 1/2 loot.

Gelt die weit XLVI kr[omstert] die vier deuts brode sellen wegen XVIII loot.

Gelt die weyt XLVI 1/2 kr[omstert] die vier deuts

[93v]

broden sellen wegen XVII loot I vierdel.

Gelt die weit XLVIII kr[omstert] die vier deuts broey sellen wegen XVII loot.

Gelt die weit XLIX kr[omstert], die vier deuts broey sellen wegen XVII loot I vierdel.

Gelt die weit L kr[omstert] die vier deuts broey sellen wegen XVII loot.

Gelt die weit LI kr[omstert] die vier deuts broey sellen wegen XVI loot.

Gelt die weit LII kr[omstert] die vier deuts broey sellen wegen XVI loot.

Gelt die weit LIII kr[omstert] die vier deuts brode sellen wegen XVI loot I vierdel.

Gelt die weit LIII die vier deuts broden sellen wegen XVI loot.

Gelt die weit LV kr[omstert] die vier deuts broden sellen wegen XV loot.

Gelt die weit LVI kr[omstert] die vier deuts broden sellen wegen XIII loot.

Gelt die weit LVII kr[omstert] die vier deuts bro-

[94]

den sellen wegen XIII loot.

Gelt die weit LVIII kr[omstert] die vier deuts broden sellen wegen XIII loot I vierdel.

Gelt die weit LIX kr[omstert] die vier deuts broey sellen wegen XIII loot.

Gelt die weit LX kr[omstert] die vier deuts broey sellen wegen XIII loot I vierdel.

Gelt die weit LXI kr[omstert] die vier deuts broey sellen wegen XIII loot.

Gelt die weit LXII kr[omstert] die vier deuts broden sellen wegen XIII loot I vierdel.

Gelt die weit LXIII kr[omstert] die vier deuts broey sellen wegen XIII loot.

Gelt die weit LXIII kr[omstert] die vier deuts broey sellen wegen XII loot een vierdel.

Gelt die weit LXV kr[omstert] die vier deuts broey sellen wegen XII loot.

Gelt die weit LXVI kr[omstert] die vier deuts broden sellen wegen XII loot een vierdel.

Gelt die weit LXVII kr[omstert] die vier deuts

[94v]

broden sellen wegen XI loot I vierdell.

Gelt die wei LXVIII kr[omstert] die vier deuts broden sellen wegen XI loot.

Die brode van acht deutgens sellen elcx die helfte meer wegen dan een broot van vier deutgens.

Die brode van XII deutges sellen elcx driewerf meer wegen dan een broot van vier deutgens.

Unde dat cleyn weiten sel wegen gelijc den groven weiten brode.

Dit is die ridinge vanden sconen gebudelden brode

Gelt die weit XVIII kr[omstert] die vier deutkens broden sellen wegen XXVII loot.

Gelt die weit XIX kr[omstert] die vier deuts broden sellen wegen XXVI loot.

Gelt die weit XIX 1/2 kr[omstert] die vier deuts brode sellen wegen XXV loot.

Gelt die weit XX kr[omstert] die vier deuts

[95]

brode sellen wegen XXVIII 1/2 loot.

Gelt die weit XXI kr[omstert] die vier deuts brode sellen wegen XXVIII loot.

Gelt die weit XXII kr[omstert] die vier deuts brode sellen wegen XXIII loot.

Gelt die weit XXIII kr[omstert] die vier deuts brode sellen wegen XXII loot.

Gelt die weit XXVIII kr[omstert] die vier deuts broden sellen wegen XXI loot.

Gelt die weit XXV kr[omstert] die vier deuts brode sellen wegen XX 1/2 loot.

Gelt die weit XXVI kr[omstert] die vier deuts brode sellen wegen XX loot.

Gelt die weit XXVII kr[omstert] die vier deuts broden sellen wegen XIX 1/2 loot.

Gelt die weit XXVIII kr[omstert] die vier deuts broden sellen wegen XIX loot.

Gelt die weit XXIX kr[omstert] die vier deuts brode sellen wegen XVIII loot.

Gelt die weit XXX kr[omstert] die vier deuts

[95v]

brode sellen wegen XXVII loot.

Gelt die weit XXXI kr[omstert] die vier deuts brode sellen wegen XVI loot.

Gelt die weit XXXII kr[omstert] die vier deuts brode sellen wegen XV 1/2 loot.

Gelt die weit XXXIII kr[omstert] die vier deuts brode sellen wegen XV loot.

Gelt die weit XXXVIII kr[omstert] die vier deuts brode sellen wegen XIII 1/2 loot.

Gelt die weit XXXV kr[omstert] die vier deuts broden sellen wegen XIII loot.

Gelt die weit XXXVI kr[omstert] die vier deuts brode sellen wegen XIII I[oot] een vierdell.

Gelt die weit XXXVII kr[omstert] die vier deuts brode sellen wegen XIII 1/2 loot.

Gelt die weit XXXVIII kr[omstert] die vier d[eu]ts brode sellen wegen XIII loot.

Gelt die weit XXXIX kr[omstert] die vier deuts brode sellen wegen XIII I[oot] een vierdel.

Gelt die weit XL kr[omstert] die vier deuts

[96]

brode sellen wegen XII 1/2 loot.

Gelt die weit XLI kr[omstert] die vier deuts brode sellen wegen XII I[oot] een vierdel.

Gelt die weit XLII kr[omstert] die vier deuts brode sellen wegen XII loot.

Gelt die weit XLIII kr[omstert] die vier deuts brode sellen wegen XI 1/2 loot.
Gelt die weit XLIIII kr[omstert] die vier deuts brode sellen wegen XI loot.
Gelt die weit XLV kr[omstert] die vier deuts broden sellen wegen X 1/2 loot een vierdel.
Gelt die weit XLVI kr[omstert] die vier deuts broden sellen wegen X 1/2 loot.
Gelt die weit XLVII kr[omstert] die vier deuts broey sellen wegen X loot een vierdel.
Gelt die weit XLVIII kr[omstert] die vier deuts brode sellen wegen X loot I vierdell.
Gelt die weit XLIX kr[omstert] die vier deuts brode sellen wegen X loot I vierdel I.
Gelt die weit L kr[omstert] die vier deuts broden

[96v]

sellenn wegen X loot.

Gelt die weit LI kr[omstert] die vier deuts broden sellen wegen IX 1/2 loot II vierdel.
Gelt die weit LII kr[omstert] die vier deuts broden sellen wegen IX 1/2 loot I vierdel.
Gelt die weit LIII kr[omstert] die vier deuts broden sellen wegen IX 1/2 loot een I vierdel.
Gelt die weit LIIII kr[omstert] die vier deuts broden sellen wegen IX 1/2 loot.
Geit die weit LV kr[omstert] die vier deuts broden sellen wegen IX loot II vierdel.
Gelt die weit LVI kr[omstert] die vier deuts broden sellen wegen IX loot een vierdel.
Gelt die weit LVII kr[omstert] die vier deuts broey sellen wegen IX loot een half vierdel.
Gelt die weit LVIII kr[omstert] die vier deuts broey sellen wegen IX loot.
Gelt die weit LIX kr[omstert] die vier deuts broey sellen wegen VIII 1/2 loot.
Gelt die weit LX kr[omstert] die vier deuts broey

[97]

sellenn wegen VIII 1/2 loot I vierdel.

Gelt die weit LXI kr[omstert] die vier deuts broey sellen wegen VIII 1/2 loot en I vierdel.
Gelt die weit LXII kr[omstert] die vier deuts broey sellen wegen VIII 1/2 loot.
Gelt die weit LXIII kr[omstert] die vier deuts broey sellen wegen VIII loot II vierdel.
Gelt die weit LXIIII kr[omstert] die vier deuts broey sellen wegen VIII loot een vierdel.
Gelt die weit LXV kr[omstert] die vier deuts broey sellen wegen VIII loot een half vierdel.
Gelt die weit LXVI kr[omstert] die vier deuts broey sellen wegen VIII loot.
Gelt die weit LXVII kr[omstert] die vier deuts broey sellen wegen VII 1/2 loot II vierdel.
Gelt die weit LXVIII kr[omstert] die vierdeuts brode sellen wegen VII loot drie vierdel.
Die brode van acht deutkens sellen die helfte meer wegen dan die brode van vier deutkens.

[97v]

Dit is die ridinge vanden roggen brode

Gelt die rogge XVI kromstert die drie witwert broots sellen wegen vijf pont seven loot.
Gelt die rog XVI 1/2 kromstert die drie witwert broey sellen wegen V pont V loot.
Gelt die rog XVII kr[omstert] die drie witwert broey wegen V pont II loot.
Gelt die rog XVII 1/2 kr[omstert] die drie witwert broey wegen IIII pont XV loot.
Gelt die rog XVIII kr[omstert] die drie witwert broey wegen IIII 1/2 pont XII loot.
Gelt die rog XVIII 1/2 kr[omstert] die drie witwert broey wegen IIII 1/2 pont IX loot.
Gelt die rog XIX kr[omstert] die drie witwert broey wegen IIII 1/2 pont VI loot.
Gelt die rog XIX 1/2 kr[omstert] die drie witwert broey wegen IIII 1/2 pont drie loot.
Gelt die rog XX kr[omstert] die drie witwert

[98]

broei wegen III 1/2 pont.

Gelt die rog XXI kr[omstert] die drie witwert broei wegen III pont X loot.

Gelt die rog XXII kr[omstert] die drie witwert broei wegen III pont VIII loot.

Gelt die rog XXIII kr[omstert] die drie witweet broei wegen III pont III loot.

Gelt die rog XXIII kr[omstert] die drie wit wert broey wegen III 1/2 pont XIII loot.

Gelt die rog XXV kr[omstert] die drie wit wert broey wegen III 1/2 pont VIII loot.

Gelt die rog XXVI kr[omstert] die drie witwert broei wegen III 1/2 pont II loot.

Gelt die rog XXVII kr[omstert] die drie witwert broey wegen drie pont IX loot.

Gelt die rog XXVIII kr[omstert] die drie wit wert broei sellen wegen III pont IX loot.

Gelt die rog XXIX kr[omstert] die drie wit wert broey wegen III pont VI loot.

Gelt die rog XXX kr[omstert] die drie wit wert

[98v]

broei wegen III pont.

Gelt die rog XXXI kr[omstert] die drie witwert broei wegen III pont X loot.

Gelt die rog XXXII kr[omstert] die drie witwert broei wegen II 1/2 pont VII loot.

Gelt die rog XXXIII kr[omstert] die drie witwert broey wegen II 1/2 pont III loot.

Gelt die rog XXXIII kr[omstert] die drie witwert broei wegen II 1/2 pont een loot.

Gelt die rog XXXV kr[omstert] die drie witwert broey wegen II pont XV loot.

Gelt die rog XXXVI kr[omstert] die drie wit wert broei wegen II pont XIII loot.

Gelt die rog XXXVII kr[omstert] die drie wit wert broey wegen II pont XII loot.

Gelt die rog XXXVIII kr[omstert] die drie wit wert broey wegen II pont XI loot.

Gelt die rogge XXXIX kr[omstert] die drie wit wert broey wegen II pont IX loot.

Gelt die rogge XL cromstert die drie witw[er]t

[99]

broei wegen II pont VIII loot.

Gelt die rog XLI kr[omstert] die drie wit wert broei wegen II pont VI loot.

Gelt die rog XLII kr[omstert] die drie wit wert broei wegen II pont V loot.

Gelt die rog XLIII kr[omstert] die drie wit wert broei wegen II pont III loot.

Gelt die rog XLIII kr[omstert] die drie wit wert broei wegen II pont III 1/2 loot.

Gelt die rog XLV kr[omstert] die drie wit wert broei wegen II pont II 1/2 loot.

Gelt die rog XLVI kr[omstert] die drie wit wert broei wegen II pont II loot.

Die brode van enen cromstert sellen die helfte meer wegen dan die brode van enen halven cromstert. Ende dat garsten brode selle gelijck den rogen brode wegen.

Dit is der scutter rolle

Wij Willem, heer van Apcoude ende van Duersteden, doen kont ende

[99v]

kenlic allen luden dat wij overdragen sijn mit onsen richter, burgermeisters ende scepen tot Wijck inder tijt dat binnen onser poerten van Wijck wesen sullen XL scutten ende die scutten sullen wij ende poerteren van Wijck jailicx leveren enen caproen ende tot allen

twe jaren elke twe ende twe en vesteyn ende dese sullen leven na deser manieren ende ordinancien als hier nae bescreven staet.

Inden eersten soe sellen alle die gene die gecoren werden tot scutten hebben ende houden enen gancachtigen boge mit enen vollen harnasche ons ende onser poirten van Wijc mede te dienen alst noot is.

Voirt soe sullen die voirscreven schutten hair papegaey scieten alle jair des manendages nae Pinxteren ende opten selven dach soe sullen sij hair scutcleder aen hebben dair sij mede vercleet sullen werden ende

[100]

alle maent ter doelen ende dair sullen sij gemeenlic comen mit scut cleder die dan thus waren ende mit horen bogen die tot alre tijt gancachtich sullen wesen elc bij eenre penen van eenre Vleemsche placke mar wair dat sake dat yemant wt moste wesen als mense bode die soude den coninc ende den oudermans oerlof bidden of hij verbuerde die peen van eenre Vleemscer placke.

Voirt soe en selmen nyemant wt der gheselschap doen of leggen die aen genomen is men en mach hem bewisen alsulken misdaet dair men hem billikker om op seggen soude ten wair dat hij wt wair alsoe of soe ontidich ware dat hij dair nijt meer nut toe en ware. Ende woude dair yemant mit wil wt wesen die mach dair wt gaen als hij sijn rocke vanden scutte cledinge verdient twee jair gehadt hadde om een pont was dat hij dan geven soude den ouder.

[100v]

Wair yemant diese dan niet en hadde, die verbuerde een Vleemsche placke ende voirt elcx dages een Vleemsche placke ter tijt toe dat hijse aen hadde. Ende soe wie vanden scutten dan nijt thus en wair hij en bewijsde kenlike nootsaken die verbuerde opten dach een peen van enen gulden.

Voirt meer wair yemant vanden scutten dan thus ende mit wil hete dat hij niet mede en scoet die verbuerde die peen voirscreven van enen gulden.

Voirt alle jair als die papegaey gescoten is, soe sullen die scutten wt haren gesetten vier loten maken ende die die loten dan vallen die sullen kiezen die twee oudermans wt haren geselschap ende komen die vier nijt overdragen mit kueren tween die coninck dan over droege die soude dan dat jair ouderman wesen. Voirt soe sullen die twee oudermans mitten coninck die gemene gesellen bieden

[101]

mans totter gesellen behoeff.

Voirt soe sullen die gemeen gesellen comen alle jair als men dat heilige sacrament tot Wijck draecht of als men onse Vrouwe opten Dijck tot Wijck dragen sal, soe wairse die coninck mitten oudermans bieden sullen doen ende in die processi sullen gaen als gewoenlic is ten wair dat yemant siec wair of nijt thus en wair bider boeten van eenre Vleemsche placke. Voirt sullen die coninc ende die twee oudermans jairlicx hebben vander poirten twe taken wijns elkerlijck tot vier hoechtiden als Sinte Mertijns misse tot Korsavont een half take, tot Paesscen een half take, tot Pijnxteren een half take wijns. Voirt wairt sake dat enich geselle storve wtten geselschap die souden die gemeen gesellen vanden scutten begaen die eerste manendach nae sijnre doot van

[101v]

vanden genen die gesont sijn ende thuus waren als sij geboden worden vanden coninc of vanden oudermans bij eenre boeten van eenre Vleemscher placken ende als die begangenisse gedaen is soe sellen die doden eerfgenamn den gemenen gesellen geven den bode die hij achter laet mit sinen toebehoren of tien Vleemsche placken dair voir ende dair sullen die gemeen gesellen op vergaderen ende verteren dat die dair bij comen willen. Voirt of enich twist of sceel viel onder die gesellen vanden scutten dat sullen beide die p[er]tien bliven aen den coninck ende aen den oudermans ende aen den nywen coninc ende aen die nywe oudermans bij eenre penen van enen ouden scilt behoudelic den heer van Apcoude sijnre heerlicheit ende der poerten hairre kueren die hem mit recht verschenen

[102]

waren. Voirt soe salmen dese voirscreven scutten als men die wt bode van des heren wegen of vander poirt wegen leveren alt gewoenlic is dat is aldus te verstaen dat vier scutten mit twee knechten sullen hebben enen wagen die hem wt ende in vuert cost vry ende alle maeltijt elke twee een quaert wijns. Ende dese voirscreven scutten en sullen niet reysen dan mit den here of mit den enen burgermeister. Aldus in allen manieren voirscreven geven wij here van Apcoude ende van Duersteden voir ons ende voir onsen erven ende wij burgermeisters ende scepren in der tijt vander poirten wegen hebben gegeven ende gunnen den coninc ende die oudermans voirscreven in elker tijt volkomen macht alle boeten ende penen die te panden ende rechte voert in te winnen vanden genen die verbuerde ende den

[102v]

gemenen gesellen die voirt te bewisen ende te rekeninge te brengen. Ende wair yemant die dese boete verbuerde ende dair of pandweringe dede die verbuerde elcx dages die helfte meer ter tijt toe dat hij die boete betaelt hadde. Ende geviel hem enige saken die niet bescreven en staen dair soude die coninc mitten oudermans een gemeen omvragen of vragen ende nae goetdoncken der meester meningen soude dat henen gaen. Ende geviel den coninc mitten oudermans enich gebrec in enigen punten dat sij onder hem niet slechten en conden of en wouden dair soude hem dat gerecht ende burgermeisters toe helpen dat die saken geslecht worden. Indien dat die coninc ende die oudermas aen hem versochten ende begeerden. Voirt wairt sake dat die here van Apcoude of die poerte

[103]

van Wijck die scutten wt seinden alte mael of een deel dair anders geen gebaende mede wtgeseint en worden, soe en sullen die gene die dan wt trecken die wile datsij binnen Wijck niet en sijn nijt waken binnen Wijck ende elke twe sullen sij mede geven enen knecht vander poerten wegen ende van tseren wegen. Ende anders op gemeen reysen selmen hem doen gelijk den anderen bueren. Mer wairt datter buerlude alsoe vele wt geboden worden of wt gingen of wt reden alster scutte soe souden die scutte ende die buerlude tot geliken recht dair of wesen ende staen gelijc als van outs gelegen is. Voirt selmen den scutten voirscreven tot elken jaer geven hair caproen laken tot

alsoe goeder tijt dat sijt elc opt hoeft moegen hebben opten Paeschdach. Ende tot allen tween

[103v]

jaren selmen hair rocken geven dat sise ter goeder tijt moegen doen maken alsoe datsise aen moegen hebben tot elken Pijnxterdage. Ende geviel dair enich sceel in soe waren die voirscreven scutten onverbonden aenden here ende aender poirten. Ende soe wie sijn cleder yemant liet dragen binnen sijnre tijt dan den scutten, die verbuerde een peen van eenre Vleemsker placke. Voirt soe sullen die oudermans alle jaer rekenen voir die nywe gecoren oudermans ende voir die gemeen gesellen die dair bij comen willen als sij hair papegaey gescoten ende gegeten hebben. Ende om dat wi aldus ende in deser manieren overdragen sijn, soe hebben wij, heer van Apcoude, ende wij burgermeister, richter ende scepen onse zegelen aen desen brief gehangen.

[104]

Dit is die dijck brief vanden Sticht van Utrecht

Wi Johan van Hoern, bider genaden Gods ende des stoels van Romen biscop t'Utrecht, ende wij deken ende capittel vanden Doem, deken ende capittel van Sinte Salvatoers, deken ende capittel van Sinte Peter, deken ende capittel van Sinte Jan, deken ende capittel van Sinte Marien t'Utrecht, ende wij geestelike lude ende dat gemene lant ende die stat Utrecht maken kont allen luden dat wij bij rade eens edelen princen ende eens moegenden heren Willem, greve van Henegouwen, van Hollant ende Zelant, ende here van Vreeslant ende bij rade van sinen gemenen rade ende sijnre goeder luden van sinen lande om den geme-

[104v]

ne scade. Ende om die grote water die wij gehat hebben ende om die grote vrese die wij noch hebben alse van water van vanden Leckedijck over een sijn gedragen in deser manieren als hier nae volget.

Inden yersten sullen wij hebben enen dijck greve, elf heemraders dair of sullen wij Johan, biscop voirschreven, ende onse nacomelingen setten enen dijckgreve ende die heemraders die deken ende capittel vanden Doem, deken ende capittel van Sinte Salvatoers, deken ende capittel van Sinte Peters, deken ende capittel van Sinte Johans, deken ende capittel van Sinte Marien voirscreven, twee heemraders die geestelike lude twe, dat gemeen lant twee, die stat van Utrecht twe heemraders, dese elf hemeraders sullen mitten dijckgreve voirscreven alle jair den dijck kueren ende scouwen mit alsulken boeten als die he-

[105]

meraden wijst van Amerongen nader Vaert ten Yseldam toe ende van den Yseldam ten Marendijck toe ende wannere den dijckgreve der heemraden te doen heeft opten dijck soe sal hise al ontbieden tot eenre seker tijt ende wie dat dair coemt dair sal hij mede scouwen ende mede richten ende wat die meerre p[ar]tie wijst dat sal recht bliven. Ende die dair ontboden wair ende niet en quame, alsoe dicke als hij niet en quame, die verbuerde veertich scilling goets gelts, hem en lette kenlic te sijn dat hij buten lants wair of in heerscaps gebode of dat hij bedvast wair ende dese boeten sullen hebben die

dijckgreve ende die hee[m]raders voirscreven effen gelijk te deilen. Ende die eerste scouwe sal wesen alle jair acht dagen nae Pijnxteren op een boete van tien scillinge goets gelts. Ende die ander scouwe acht

[105v]

dagen nae Sint Jacops dage op een boete van twijntich scillinge goets gelts. Ende die derde scouwe alle jair op Sinte Mertens dach inden wijnter op die boete van XL scillinge goets gelts. Ende tot elken tiden als sij scouwen wair enich dinck die niet volmaect en wair dair en soude die dijckgreve mitten heemraders niet over riden eer hij volmaect wair. Ende dair moegen sij alsoe veel arbeiders in setten als sij willen ende hem dunct dattet lants orber is. Ende die cost sal gelden dies die dijck is, alsoe verre als sijn goet strect, beide vanden arbeiden ende des dijckgreven ende der heemrader cost dien sij doen alsoe lange als sij dair op leggen ende sonder dingtale ende niet meer en moegen sij verteren dan hoers dagelicxschen cost, dat is den dijckgreve twalof penningen groot ende den

[106]

heemraden ses penningen grote des dages ende en hadde die gene dies die dijck wair soe vele goets niet, soe sellen die heemraets op haren eedt prueven wt wat lant dat dat lant gecomen is dair die dijck op leget ende die gene die dien eygendom is van dien lande die sal dair of voldoen ende alsoe voert van lande tot lande ter tijt toe dant den dijckgreve ende den heemraders voldaan is ende al sonder dingtale. Voirt wairt sake dat enich waye brake in yemants dijck die geloeft wair van den heemraets dair souden die dijckgreve ende den heemraders mit den gemenen lande op varen sonder merren ende den dijck op maken ten vollen dijck op des gemeen lants cost ende leveren dan te voren den genen dies hij te voren was. Wair oec dat sake dat een dijck scote van stroom off versonke of wech brake

[106v]

mit ongeval dair om den heemraders doechte dat dat lant dair mede gevreest wair, dair soude die dijckgre[ve] mitten heemraders sonder merren op varen ende den dijck op maken ten vollen dijcke op des gemeen lants cost ende al sonder dingtale. Voirt wairt dat sake dat ons heemraets dochte bij haren ede dat eniger oplage te doen ware binnen deser scouwen die op lage soude dat gemeen lant doen diken ten vollen dike ende dan te leveren den genen die den anderen dijck te voren helden. Ende van desen dage voirt soe wat landen nu dijck hout dat en salmen niet vry moegen vercopen ten sal beslet bliven mitten dijck diet nu heeft ende alsoe groot als onse dijckgrave ende heemraders desen voirscreven dike vander eerden scouwen sullen nu tot Sinte Mertijns misse inden wijnter nu naestcomende al soe groot sal hij altoes

[107]

bliven sonder mynren mer altoes meerren bij onsen heemraets voirscreven. Voirt soe wair die dijckgreve mitten hemeraets op yemants dijck cost doet off arbeiders huert die gene die die dijck is mach ter stede mit een scatten gelde betalen. Dede hij des niet, soe selt die greve verleggen ende nement weder in cost des heren behoef in twe sactten gelde of in drie scat te panden. Ende dat sel hij self panden of doen panden tot sulken

dagen als hem die heemraets wijst. Ende in allen cost diet gemene lant doen sel dair en sel nyemant vry in wesen noch over hoeven in houden. Ende alle lant dat leit tusschen der Lecken ende Otterspoersluse ende tusschen der Lecken ende Merendijck ende tusschen Amerongen ende den Yseldam dat mergen mergen gelijck gelden als

[107v]

gemene lant den cost doet. Soe wat heemrader wiset dat sel recht bliven wie hemerader weder seide alsoe dicke als hise weder seide die verbuerde tegens elken heemraet vijf pont gelts ende tegens den here alsoe veel als tegens den heemraders. Ende alsulke stucken voirscreven sullen met wesen van deesser tijt verwaert ende dueren tot ewigen dagen sonder argelist ende behouden des gestichts recht. Ende om dat wi alle dit gemeenliken vast ende stede willen houden eweliken mit goeden truwen, soe hebben wij Johan bider genaden Gods biscop t'Utrecht voirscreven voir ons ende onsen nacomelingen ende wij deken ende capittel van den Doem, deken ende capittel van Sinte Salvatoer, deken ende capittel van Sinte Peters, deken ende capittel van

[108]

sinte Johans, deken ende capittel van Sinte Marien, ende wij geestelike lude Jacob bider genaden Gods bisscop van Suden, abt ende gemeen convent van Sinte Pauwels, abt ende gemeen convent van Oesbroeck, commenduer ende gemeen convent van Sinte Katerinen, commenduer ende gemeen convent vanden Duitschen huus t'Utrecht, ende wij van den gemenen lande Gijsbert, here van Yselsteyn, Zweder, here van Apcoude, Johan van Woudenberch, Steven van Zulen, Everaed van Eemsteden, ridders, ende wij burgermeesters, scep en ende gemene raedt der stat van Utrecht, ende wij Steven van Zulen, Heinrick vander Lecke, Hubert die Steucke, Zweder van Vyanen, Heinrick van Loenresloet, Eerst van Sterkenborch, Zweder van Bloemesteyn, Wouter van

[108v]

Zulen ende Heinrick van Rijn, knapen vanden lande van Utrecht dese open brief bezegelt mit onsen zegell. Ende omme meerre sekerheit soe hebben wij alle gemeenlic voirscreven gebeden Willam, greve van Henegouwen, van Hollant ende Zeelant, heer van Vreeslant om beden willen ons liefs heren ende neven, heren Johans bider genaden Gods bisscop t'Utrecht voirscreven, ende om beden willen des dekens ende capittels altemael voirscreven ende der geesterliker luden ende des gemeen lants ende der stat van Utrecht voirscreven hebben desen brief als oerkonden mede doen zegelen mit onsen zegelen ende al wair dat sake dat dese brief niet al volzegelt en wair, nochtans soude hij alsoe grote macht hebben als

[109]

off alle die zegelen dair aen waren. Dit was t'Utrecht des dijnxdages voir Sinte Margrieten dach int jair ons Heren dusent driehondert ende drie ende twijntich gedaen ende over een gedragen.

Dit is die ordinancie der gesticter van den drien Staten des lants opten Leckedijck gemaket anno XIII ende vier ende tseventich

Item dat eerste punt die cameraer sal alle jair rekeninge doen vanden Leckedijck in die meert.

Item als men die rekeninge doet soe zullen die dijckgreve ende heemraders openbaer die gebreken die sij gemerct hebben te wesen opten dijck van scoey en breyden ende hoofden etc. Ende dat zullen sij doen bij haren ede ende dat salmen den cameraer bevelen te ma-

[109v]

ken in dien het die Staten belieft ende nut ende orber dunct.

Item waert datter enige nywe werken gemaect worden die zullen die dijckgreve ende heemraders op nemen ten naesten scoudage als sij behoren gemaket te wesen op haren eedt.

Item die rijsscouwe die men pleget te houden Victoris sal men houden op Sinte Martijns scouwe om dat die dijckbrief niet dan drie scouwen en hout.

Item voert meer en salmen niemant wtsteken den anderen van hoefgelden dan op scoudagen ende dat sal gescien in tegenwoirdicheit vanden heemraden gemeenlic. Gesciedet anders, soe en is die wtsteking van geenre weerden.

Item men en sel geen wtsteking doen van hoefgelden dair den dach van betalingen of verjaert ende verdaecht is.

[110]

Item waert dat yemant den dijckgreve broekich worde mitten heemrade soe sal den dijckgreve opten scoudach dair die broeken op gescieden of opten naesten scoudach daer op verdragen ende bespreken in tegenwoirdicheit der heemraderen ende worde dat recht opten selven scoudach niet geeynt, soe salmen die bruekige verdagen weder te recht ten naesten scoudach ende alsoe voert aen scoudach tot scoudach ter tijt toe die sake mit recht geeynt is.

Item dese punten salmen houden behoudeliken den dijckbrief in sijnre machten te bliven duerende ter tijt toe dant die Staten vanden lande beter weten.

Dit sijn die slagen vanden Rijsdijck gelegen bij Wijck, streckende van dat hoeft voir die Waterpoert

Amerongen ist eerst ende leyt int hoeft Leersem.

[110v]

Doern twe roeyen, Driebergen anderhalf roey, Hoenredal dat is dair Rysenborch steet, Stoetwegen vijff roeyen, Nederlangbroeck twalof roer en Wijck ses roeyen, Coten ses roeyen, Nyendijck twe roeyen, Vercouden elf roeyen, Oeyck twe roeyen, Bunnick acht roeyen, Oesbroeck vijf roeyen, Thgerecht van Overdievecht een roey, Oestveen seven roeyen, Westbroeck twe roeyen, Maerssen veen, Maerssen ende Achtienhoeven tesamen vier roeyen.

Dit sijn die hoefslagen die gelegen sijn onder den Leckedijck in elken gericht die behoren onder den dijck mit horen dijck beide rijsdijck ende eerdijck of veltdijck soe wair die gelegen sijn

Amerongen heeft ende hout ses ende twijntich hoeven lants den rijsdijck

[111]

dair toe behorende leit int hoeft voir Wijck bij die Waterpoert ende dat gerecht van Amerongen heeft ses roeyen veltdijcx gelegen tot Amerongen. Leersum hout drie hoeven ende tyen mergen ende heeft een half roey rijdsijcx beneden dat hoeft ende noch twe roeyen veltdijcx gelegen beneden Willem Alerssen.

Doern hout tien hoeven lants ende heeft twe roeden rijdsijcx beneden aen Leersems rijdsijck ende twe roeyen veltdijcx beneden Willem Alertssoen.

Driebergen hout elf hoeven lants ende Rysenborch of Hoenredal heeft ses hoeven lants.

Dese hebben anderhalf roey rijdsijcx beneden aen Doerns rijdsijcx ende drie roeyen veltdijcx beneden Willem Alertssoen.

Zeyst hout vijftien hoeven lants ende

[111v]

tien mergen ende heeft vijf roeden rijdsijcx aen Dribergens rijdsijck ende vier roeyen veltdijcx beneden Willem Alertsoen.

Stoetwegen hout vijf ende dertich hoeven ende tien mergen ende heeft vijf roeden rijdsijcx aen Zeisterdijck ende vijf roeyen veltdijcx gelegen beneden Willem Alertsoen.

Oeverlangbroeck hout twe ende veertich hoeven ende heeft ses roeden rijdsijcx aen Stoetwegens rijdsijck ende achtalf roey veltdijcx gelegen bij Creerpoel.

Coten hout dertich hoeven ende heeft ses roeden rijdsijcx beneden Nederlangbroeck rijdsijck ende elf roeyen veltdijcx bij Gammel Jacopsoen.

Nederlangbroec hout vijf ende tachtich hoeven ende heeft twalof roeyen rijds-

[112]

dijcx aen Oeverlangbroeckx rijdsijck ende sestien roeyen veltdijcx bij Creerpoell.

Nyendijck hout dertich hoeven ende heeft twee roeden rijdsijcx ende ses roeden veltdijcx bij Steven Bij.

Wijck hout ses ende dertich hoeven ende heeft ses roeden rijdsijcx leggende nevens die Calverwey ende twalof roeyen veltdijcx beneden der cappellen ende dair toe biden Noerd dertich roeden veltdijcx.

Vercouden heeft twe ende tnegentich hoeven ende heeft elf roeden rijdsijcx beneden Wiker rijdsijck ende twaloff roeden veltdijcx bij Steven Bij.

Oedyck hout twee ende dertich hoeven ende heeft twee roeden rijdsijcx ende ses roeden veltdijcx bij Steven Bij.

Bunninck hout vier ende tachtich hoeven ende heeft acht roeden rijdsijcx tegen den wech van Duersteden ende vier

[112v]

ende twijntich roeden veltdijcx gelegen op Harthals.

Slachmaet hout vier hoeven ende veertien margen. Melisweert ses hoeven. Reynouwen twe hoeven. Dese behoren in Bunninck gerecht.

Oestbroeck ende Heerberescap houden dertich hoeven ende hebben vijf roeden rijdsijcx ende twalof roeden veltdijcx gelegen op Harthals.

Ludolfs gerecht van Overdie vecht nu Oestbroeck gerecht ende mede op die Ny Bilt te samen hebben sij een roey rijdsijcx ende vijf roeyen veltdijcx gelegen op die Eersbell.

Wouters gerecht van Kuelenberch daer Vreendael staet hout negentien mergen, heeft een roede rijdsijcx biden muelen werf ende vijf roeden veltdijcx gelegen op die Eersbel.

[113]

Oestveen ende Outwijck houden acht ende dertich hoeven ende hebben drie roeyen rijdsijcx ende twalof roeyen velt dijcx gelegen int Wael.

Achtien hoeven bij Westbroeck hout achtienhoeven ende heeft drie roeden rijdsijcx ende twalof roeden veltdijcx gelegen int Wael.

Westbroeck heeft twe ende twijntich hoeven ende heeft twe roeden rijdsijcx ende vijf ende twijntich roeden velt dijcx gelegen bij Costverloren.

Oestweerd hout seven hoeven, Maerssen veen ende Tienhoeven houden tien hoeven, hebben een roede rijdsijcx ende achtien roeden veltdijcx gelegen int Wael.

Maerssen hout int hoefslach ses ende twijntich hoeven ende heeft vier roeden rijdsijcx ende een ende twijntich roeden veltdijcx.

[113v]

Item alle rijsdiken die sijn gelegen van die Waterpoert tot Wijck neer wert aen den rijdsijck die tot Duersteden behoert gelegen bij die Lazarus.

Die stat van Utrecht heeft twaloff roeden veltdijcx gelegen op die Eersbel.

Dese nae bescreven en hebben genen rijdsijck mer veltdijck

Dat Goey ende Houten houden hondert ende dertien hoeven ende negen dalven margen ende hebben twee ende dertich roeden veltdijcx gelegen beneden die Eerstbell. Wulven heeft seven hoeven.

Scalckwijck hout hondert ende achtien hoeven ende tien mergen. Dese veltdijck leit bij Costverloren.

Pothusen hout twee hoeven ende hoert tot Scalckwijck.

Scoennauwen hout vijf ende veer-

[114]

tich hoeven ende acht mergen ende heeft elf roeden veltdijcx aen Blasenborch.

Tul ende Twael hout vijftien hoeven.

Honswijck hout vijftien hoeven.

Vreeswijck hout ses ende dertich hoeven.

Dese gerechten en hebben geen hoefslach want alle die erven die in hair gerecht leggen hebben alle dijck.

Dat Oevereynd van Jutfaes hout veertich hoeven eende heeft vijf ende dertich roeden dijcx mitten joncfrouwen van Sinte Servaes bi die Heemstede ende leit aen Cleyenberchs lant.

Oude Wlven hout twee ende dertich hoeven.

Heren Hermens gericht van Wlven hout anderhalf hoeve.

[114v]

Die Grote Coppel hout vijf hoeven ende vijf mergen.

Die Cleyen Coppel drie hoeven ende twalof mergen.

Oestraven hout twijntich hoeven.

Die Cleyn Covelwaey hout twalof hoeven. Dese hebben elf roeden veldikes boven Blasenborch.

Item van alle dese hoefslagen soe doet die cameraer vanden Leckedijck rekeninge ende dese gelden gaen totten oncosten vanden Leckedijck.

Item dair is drierley dijck als hoefslach inden rijsdijck, die ander is velt dijck, die derde is lantdijck, dat is dat lant dat nevens den dijck leit ende hevet dijck.¹¹

Dit is den lant brief vanden Sticht van Utrecht

Wij Aernt van Hoern bider genaden Gods biscop t'U-

[115]

trecht maken kont allen luden dat wij liden ende kennen dat alsulke bede als ons onse ecclesie, ridderen ende knechten, stat ende steden van onsen gestichte van Utrecht gegeven hebben tot dedinge om rechts gunste wille gegeven hebben onser kercken, slot ende ambochten aen dese zijde der Yselen mede te losenen mer van genen recht ende geloven in goeden truwen onser ecclesien, ridderen, knapen, stat ende steden ende den gesticht van Utrecht voirscreven voir ons ende voir onsen nacomelingen biscoppen t'Utrecht geen margen gelt, huusgelt noch geenrehande gemeen scatinge meer te vergen. Voert soe hebben wij Aernt van Hoern, biscop voirscreven geloeft voir ons ende voir onse nacomelingen biscoppen t'Utrecht voirscreven, die slote ende ambochten

[115v]

onser kercken van Utrecht aen dese zyde der Ysel nummermeer te bezwaren noch te belasten noch vanden Sticht te onterven in geenre tijt ende wanneer wij of onse nacomelingen bisscoppen t'Utrecht oflivich of des gestichts quijt werden soe selmen die slote ende ambochten vry ende onbecommert over leveren den anderen biscop als hijs begeert ende hij ontfaen is. Behoudeliken dat hij eerst confirmieren zekeren zweren ende loven sal die slote ende ambochten niet te bezwaren, te belasten noch onterven vanden gesticht voirscreven in geenre tijt ende dair op sine opene brieven geven. Voirt soe en sullen wij of onse nacomelingen biscoppen t'Utrecht voirscreven nyement borchsate setten in enich van onser kercken, slote

[116]

noch ambochten noch hem die bevelen hij en zij een wel geboren man ende el gegoeyt inden gesticht ende geboren uten gesticht als dat men hem des geloven mach. Voirt soe sullen die borchsatende ambachts luden die wij setten sullen in onser kercken, slote ende ambocht eerst loven, zweren ende zekeren sullen inden capittel voir die ecclesij voir ridderen ende knapen, stadt ende steden des gestichts van Utrecht tot behoef des gemeen gestichts van Utrecht voirscreven ende dair op hair opene brieve geven die voirseide slote ende ambochte niet bezwaren noch belasten meer dan voir een jair

¹¹ In de marge staat: Noch isser voetdijck als dat lant in Langbroeck heft elcke mergen twe voet dijcks ut habet in libram decani de Moedussbach.

pensij die redeliken is. Voirt soe en sal die borchsate noch die ambochts man die nu inder tijt is ende altoes

[116v]

voirt die slote ende ambocht nyet rumen noch over leveren eer die ander die op dat slot of in sinen ambocht dat hij te bewaren heeft wesen sal eerst geloeft, gesekert ende gesworen ende sijn brieven gegeven heeft als voirscreven staet. Ende wij biscoop ofte onse nacomelinge biscopen voirscreven moegen die borchsate of ambochts man versetten alst ons genoeght behoudeliken dat dese voirwairden bliven zullen in al hairre macht. Voirt wairt zake dat die stoel van Utrecht sonder heer wair of dat die biscop inder tijt niet ontfaen en wair alst recht is, soe selmen dese voirscreven loefte doen inden capittel in tegenwoirdicheit der ecclesien, ridderen, knapen ende stat van Utrecht als voirscreven is tot behoef des bisscops die toecomende is inder tijt, ende hem die sloet vry ende commerloes ende

[117]

ambochten overleveren als hij ontfaen is alst recht is. Ende dese voirscreven punten geloeft, gezekert ende gezworen heeft ende sijn open brieven dair op gegeven heeft. Voert sellen wij ende onse nacomelingen biscopen voirscreven alle man lant recht doen als in onsen gestichte gelegen is, behoudeliken dat die ecclesie ende elc geestelic persoen nae sinen staet dair te recht sta dair hij van rechts of gewoenten sculdich is te recht te staen ende nyemant vangen noch sijn goet nemen tegens lantrecht, ten wair dat hij eerst mit recht ende mit oerdell verwonnen wair. Ende wairt dat enige wel geboren lude rechts voir ons te doen hadden die oerdele en sullen wij nyemants vragen dan wel geboren luden ende die oerdelen en sellen wij nyemant vragen dan wel geboren

[117v]

luden ende die oerdelen die men voir ons wisen sal die en sel nyemant vorder beroepen vander pertien wegen dan die p[er]tie die dat oerdel tegens gaet. Voirt soe en sullen wij of onse nacomelingen voirscreven geenrehande oirloghe aen nemen, wij en haddent eerst versocht bij onser ecclesie, ridderen, knapen, stat ende steden van Utrecht als van outs recht is ende geweest heeft ende alle dese voirscreven punten hebben wij Aernt van Hoirn, bisscop voirscreven, geloeft, gezekert ende gezworen wittelic ende wel te houden ende niet te breken in geenre manieren. Ende wij deken ende capittel der ecclesien, ridderen, knechten, stat ende steden des gestichts van Utrecht te samen gewillecoert ende malcanderen geloeft in goeden truwen vast ende stede te houden ende te doen houden. Ende

[118]

wairt sake dat wij Aernt van Hoirn, bisscop voirscreven, of onse nacomelingen enige van dese punten voirscreven verbrake ende niet en helde, soe lyen wij dat nyemant voir ons ofte voir onsen ambocht man sculdich is te recht te stane noch te dienst te comen, noch ons hoersamich te wesen ter tijt toe dat wij alle dese punten voirscreven vol ende al gehouden hadden. Ende wairt dat enich borchsate of ambochts man die inder tijt wair enich van desen punten voirscreven verbrake of niet en helden, soe dat dien dese punten verbrake wij biscop ofte onse ambochtslude inder tijt hem geen recht doen en

sellen ende dat hem niemant te recht staen en sel ende geen oerdell over nyemant en sel moegen geven of helpen geven. Ende dair zellen wij bisscop, ridderen, knapen, stat ende steden

[118v]

voirscreven tegens vallen ter tijt toe dat hij alle dese punten gehouden hadde ende men des seker ende wis wair. Ende alle dese voirscreven voirwairden sullen staen sonder enigerhande ergelist. In oerkonde des briefs bezegelt.

Vanden gemenen gericht hair slagen gelegen inden Ouden Rijn

Item vanden Huel aen Cloesters Rijn, streckende den Rijn all langes aenden sloet tusschen Renia ende den jongen Aelbert van Zeist bouwinge, hout omtrent die lenct van vijfhondert roeyen ende bewairt ende maect jairlicx ons heemraey dair of beloept elke hoeve in ons gericht dertien roeden ende elke hoeve gelegen inden sticht onder den selven Rijn tot Utrecht toe en heeft niet meer elc dan elf roeyen.

[119]

[D]it nabescreven is die ordinancie om die deputaten te kieser. Ende die Vechte ende Rinen te scouwen overmits datter groot ghebreck in gevallen is dair die landen grotelick bi verderfelick hebben gheweest tot desen dage toe. Om dat te verhueden soe ysser een ramynge in geramet om die deputaten te kieser inder manieren nae bescreven opt verbeteren vanden drien Staten vanden lande.

Inden yersten soe selmen kieser sess deputaten die elcx out wesen sullen ses ende dertich jair ende dair en boven. Ende die sellen gegoeyt wesen elcx twe hoeven lants gelegen onder dese water gangen als die Vechte ende Rinen sonder enich ferpel of argeliste, te weten twe deputaten van wegen der ecclesien ende dat sullen wesen canoniken capit-

[119v]

telairs. Ende twe vanden ridderscap ende twee uter stat rade, oudt ende nywe dat geen overste en sij inder tijt. Ende die twee deputaten vanden ridderscap sellen altoes wesen die een boven der stat ende die ander beneden der stad. Voirt is te weten dat van dese ses deputaten die drie altoes twee jair bliven zullen ende alle jair drie nywe deputaten kieser sullen. Voirt soe is te weten want dit dat yerste jair is datmen ses deputaten kieser sal dat die drie die joncste ten naesten jair of gaen sellen. Ende die drie outsten sellen dat jair bliven. Ende soe selmen weder drie nywe kieser gelijck voirscreven staet. Voirt soe sellen dese deputaten voirscreven ten heiligen zweren dat zij rechte scouwe voeren sullen ende alle koeren ende brueken diemen dair op stellen sal ende hier nae bescreven staen dat sij die nemen ende nyemant verdra-

[120]

dragen en sellen. Ende alle kueren ende brueken die dair van comen sellen zij gelijck verteren. Voirt soe is te weten dat dese deputaten voirscreven enen camerair kieser sellen vanden ses deputaten voirscreven die hoir kueren ende brueken ontfangen ende opbueren sal. Voirt soe en sel hem nyemant des weren die gedeputiert sal werden ten wair dat hij al sulcke kenlicke noitsaken te doen hadde dattet hem die strengen vanden

lande verdragen wouden. Voirt soe is te weten als men sel varen scouwen waert datter dan enich vanden deputaten thuus bleve ende niet mede en voere die soude verbueren twee Rijnsche gulden tot behoef der ander deputaten. Item voirt is te weten soe wie ampten voirt die en sel geen deputaten wesen. Item soe zellen die deputaten scouwen tot twee tiden alle jair alsoe

[120v]

die eerste scouwe binnen meye ende soe selmen sniden ende ladicken. Ende die ander scouwe omtrent Sinte Margriete, soe selmen oeck sniden ende ladicken. Ende waert dat den deputaten die derde scouwe nut ende oirber sel doncken wesen, soe sellen sij die doen naden tiden vanden jare als hem dat nut ende oirber dunct wesen. Voirt is te weten dat men die Vechte eerst scouwen sal van beneden op van Vredelant totter stat slage toe. Ende als dat gedaen is, soe sellen ter stont die twee deputaten vander stat wegen mit den burgermeesters inder tijt der stat slage van Utrecht scouwen op alsulke brueken naeder overdrachten die dair of is. Ende als die gedaen is, soe selmen ter stont den Rijn van Utrecht totter Vairt toe scouwen. Ende dan voirt den Rijn van Utrecht tot Wijck toe scouwen. Voirt is te weten

[121]

dat dese deputaten hem geen anders wat[er]gangen onderwijnden en zullen dan die Vechte ende Rinen voirscreven. Ende laten die scouten mit hoeren watergangen selver begaen. Voirt soe zullen alle gerechten op hair oude slage bliven leggen ter tijt toe dat men een beter dair op weet te vijnden. Voirt soe sellen die deputaten hebben horen coste mede te doen veertich Beyersche gulden jairlicx vanden genen die hair slage liggende hebben van Vredelant voirt totter sluyzen toe, wanttet van genen node is die slage te scouwen alsoe die deputaten op verbeteren vanden drien Staten dat geordiniert, verdedinct ende overcomen sijn mitten genen die hoir slage dair binnen liggende hebben als voirscreven is. Ende des is weder of geset dat hoefgelt dats te weten elke hoeve lants

[121v]

enen halven cromstert. Ende anders en sollen die deputaten den lande genen oncoste rekenen. Aldus en sellen die deputaten voirscreven anders niet hebben hoeren coste mede te doen dan die veertich Beyers gulden voirscreven ende die boeten ende brueken die hem verscinen sellen gelijk voirscreven is. Ende dit sel dueren tot goet duncken ende weder seggen der drier Staten ende niet langer. Voirt soe is te weten dat die Vechte ende die Rine voirscreven hair widen ende breiden behouden sellen in allen schijn als die nu sijn. Item als die deputaten voirscreven om varen scouwen soe sellen alle scouten of yemant van hairre wegen op hair slage wesen ende wisen waer sij of ende aen gaen bi een peen of koer van enen ouden scilt tot behoef der deputaten voirscreven. Voirt waert

[122]

dat yemant op enige scouwe dage inder Vechten ofte Rinen voirscreven sneden of ladicken off wrochten dat die deputaten voirscreven ter wairheit vernemen konden die souden verbueren enen ouden scilt tot behoef der deputaten voirscreven. Item soe

sellen die deputaten voirscreven als sij om varen scouwen op dien tiden voirseit die dan sijn slach niet gemaect en hadde dat die deputaten dat loefden dair en sellen die deputaten voirscreven niet over scouwen ende alle dage op dat slach verteren twe oude scilde ter tijt toe tent die deputaten dat slach loefden.

Item voirt is te weten dat een ygelick sijn cruyt elc in sinen slach scout ende opt lant haelt bij een koer van enen ouden scilt tot behoef der deputaten voirseit.

Item voirt wair yemant die enige

[122v]

fuken, korven, horden, tralien of enigerhande vuylheit ofte besperringe inder Vechten ofte Rinen worpen of leiden die sellen verbueren vijf oude scilde tot behoef der deputaten voirscreven mer mit drivende netten machmen visschen onbecroent.

Item alle kueren ende brueken die dair vallen sel wesen banwerck ende dat sel wesen ende gelden die brukers van den lande.

Item voirt wairt dat yemant den deputaten claechden om hair loen dat sij in deser scouwinge verdient hadden die sellen den deputaten dat te kennen geven. Ende soe selmen dien scout dair hijt onder verdient hadde een weet doen dat hij den genen sijn gelt betaelt dat hij verdient heeft binnen achte dagen of men selt hem wt panden op dubbelt gelt ende

[123]

op een boet ten wair dat die scout quame binnen dier tijt voirscreven ende leverde die onwillige die niet betaelt en hadden over bij tweenen van sinen bueren soe wair die scout dan dair of qwijt. Ende soude men dan den genen panden die overgelevert waren op gedubbelt gelt ende op een boet.

Item voirt soe salmen alle kueren ende bruken die hier in verschinen wt panden mit enen pander ende enen stat knape ende dat sal wesen op dubbelt gelt ende op een boete van enen ouden scilt sonder yemant des te verdragen.

¹²L. van Schaik Hamming
Phil. Theor. Litt. Hum. Stud:
Ultrajectensis
A[nn]o MCCCCCXXXII

[123v]

Jengelen van Schaik 1803 15/8

J.H.v.d. Sluijs junior 1803 15/8

G.P. Beeckman 1806 21d/9m

G. Verkerk 1808 7/5

G. Verkerk 1850 6/4¹³

Anthonij van den Bijllaardt 1800¹⁴ 6m/20d

¹² hierna volgen vele handtekeningen.

¹³ Hierna is een zin verwijderd.

Johanna Tesschelinna van Schaik
Maria Catharina van Schaik
Christiaan van Buiten
J.O. van¹⁵
M.C. Schilgen

[124]

Item alle thijen jaren wordt gedaen mit dijckgraeff ende heemraden dijckmetinge vanden Leckendijck.

Volgens dijens is dijckmetinghe gedaen anno XV^c twee ende tacgentich inde maent van mej ende ies tot Wijck beghonnen te meeten binnen den stadt vande Luetertoorn aff in vougen als volcht.

d stadt van Wijck maeckt XVII roeden ende XVI voeten dijcx streckende van het Bolle werck des voorscreven Luetertoorns tot Varicx toorne thoe.

Voorts van Varicx toorn tot Aert Guirtsz inde Roos hujs thoe, zijn VII roeden XIII voet, ende maeckt die staet.

Van Aert Guertsz huys tot ande tandringe van Aert van Leuwens ende Fransgen Corp hujsfrou thoe, zijn IIII roeden ende VI voeten, ende maecken die van Amerongen.

Vande dair aenvolgende een halve roede maecken die van Leerssum.

Ende soe voorts tot een halve roede buten die Vrouwen poorte maecken die van Doorn, Drijeberghen, Seijst, Stoetwegen en Overlangbrouck.

Ende soe voorts tot opden hoeck voorbij die Sluze zijn XII roeden, ende maecken die van Nederlangbrouck.

[124v]

Concordia res parva crescunt¹⁶

C. van Buiten 1815 6/25

Uon est mortale quod opto¹⁷ Johan Schaghen 1668

Disci pati qui magna petis¹⁸ J. Taets van Ameronghen 1685

Fide cui vide¹⁹ Otto van Leeuwen 1639

Si vitam inspicias hominum si demque mores, ne culpes alios, nemo sine crimine vivit²⁰

J.d. Graaff 1741 secretaris

¹⁴ Het laatste getal staat niet meer op de pagina. Mogelijk is dit een 0, die vier pagina's verder op de rand geschreven staat.

¹⁵ De naam lijkt hier te stoppen.

¹⁶ Eendracht doet kleine dingen groeien.

¹⁷ Dat gezegd hebbende, noem ik mij de sterfelijke.

¹⁸ Leer degenen die belangrijk willen zijn verdragen.

¹⁹ Vertrouw te zien.

²⁰ Als je kijkt naar het leven en karakter van andere mensen, geef je niet anderen de schuld. Niemand leeft zonder misdaad.

[125]

Mors mea vita²¹ J. Schaghen 1636

Dio dispone d' mia vita²² D. Broers

S.C. van Schaik

G.J. van Schaik

Ter noodt

Exeat aula qui vult esse pius²³ A. van Booth

L. van Schaik 1771

J. F. van Schaik 1794

Anna Hillegonda van Schaik 1794

Omnia scire & in nullo penitus errare magis divinitatis est quam humanitatis.

Nobile vincendi genus est patientia, vincit qui patitur, si vis vincere disce pati.²⁴

Hornhovensis

[125v]

Virtutis fortuna comes²⁵ Henr. van Schulenborch 1591 XII mensis novembris

Insiste dictis majorii²⁶ H. de Man secretaris²⁷ 1594

Anthonis van Riebeeck Wyersoer 1582

[126]

O mater hic lubet laudes conscribere tuas quae deum filium natura sis mater et cura
vive diu et semper des deus optime maxime ut semus digna hujus dignae proles.²⁸

L.v.S. Hamming. Scripta a a XXX junie MCM XXII

A.G. van Schaik 1794 13/8

Gijsbarta Johanna van Schaik 1794 10/VIII

Leendert v. Schaik Hamming suum nomen scripsit die XXX junii 1822 natus annos 19²⁹

Antonius Vermuer prudentia vitae defentio³⁰

²¹ De dood is mijn leven.

²² God beslist over mijn leven.

²³ Wie braaf wil blijven, moet het hof verlaten.

²⁴ Hij wist alles en was zonder fouten. Zijn goddelijkheid is meer dan menselijkheid. Het is een nobele manier om met geduld te overwinnen. Als je wilt winnen, leer te lijden, dan overwin je tweemaal.

²⁵ Vermogen maakt fortuin.

²⁶ Aanhouden maakt woorden groter.

²⁷ Lezing van naam en beroep is onzeker.

²⁸ O Moeder van God de Zoon, die houdt van zingen en schrijf uw moeder de zorg voor de natuur voor dat je lang leeft en altijd het beste dat we waard zijn en de meest waardige nakomelingen.

²⁹ Hij schreef zijn naam op 30 juni 1822 op de leeftijd van 19 jaar.

³⁰ Vertrouwen beschermt het leven.

Utramque partem audite³¹

Is geworden schepen als men schreef seshienhondert en ses 1606

A. V[er]muer lutum? den 4 mertij³²

Daniel de Aran Sech³³

J.H. v.d. Sluijs 1508 5m/13d

Wije falgeert niet?³⁴ S. de Ramara juncta p[rese]n[tij]b[us]³⁵

H.F.R. Dubois 1831 6/3

Anth. Willemsoen Vastrick 1591

Stuck notaris 1591

[126v]

Audiat alteram partem³⁶ Jacob: van Sandick S.S. 1664

Obiit³⁷ 1811 J.H. v.d. Sluijs 1450

G. Verkerk 1450 7/7/

Maurits bijder gratien Godts prince van Oraengien, grave van Nassou

M.C. Schilge 1772

Daniell de Man secretaris³⁸ 1612

G. Verkerk 1808 7/5

J.W. Beek 1794 13/8

[diverse handtekeningen onleesbaar doorgestreept]

[op het schutblad staan nog de handtekeningen van H.v. Vreeswijck 1616 en Hendrick IJansen van Stockum, Concordia res parve crescunt³⁹, H. Schilge 1772, Leendert van Schaik B.C. 1771, A.v. Wijk 1772, Hendrick de Boe [..], en nog drie handtekeningen]

³¹ Hoor beide zijden.

³² Onder deze handtekening staan enkele woorden doorgestreept. Het laatste woord is 'partem'.

³³ Lezing van de achternaam is onzeker.

³⁴ Wie faalt niet?

³⁵ Heden toegetreden.

³⁶ Luister naar de andere kant.

³⁷ Overleden.

³⁸ Lezing van dit beroep is onzeker.

³⁹ Eendracht doet kleine dingen groeien.